

Toplantı : 18 CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : 913

Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun Tasarısının Millet Meclisince Kabul Olunan Metni ve Cumhuriyet Senatosu İçişleri, Milli Savunma ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Raporları (M. Meclisi; 1/108; C. Senatosu : 1/628)

(Not : M. Meclisi S. Sayısı : 131)

Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 1475

8 . 2 . 1979

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 7 . 2 . 1979 tarihli 45 nci Birleşiminde görüşülerek açık oyla kabul edilen, Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi hakkında Kanun Tasarısı, dosyası ile birlikte sunulmuştur. Saygılarımla.

Cahit Karakaş
Millet Meclisi Başkanı

Not : Bu tasarı 16 . 3 . 1978 tarihinde Başkanlıkça ilk komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 21 . 28 . 6 . 1978; 23, 30.1; 1, 6, 7 . 2 . 1979 tarihli 161, 164, 38, 41, 43, 44 ve 45 nci Birleşimlerinde görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı : 131)

TC
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar Tetkik
Dairesi Başkanlığı
Sayı : 101 - 229/03042

7 . 3 . 1978

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne arzı Bakanlar Kurulunca 28 . 2 . 1978 tarihinde kararlaştırılan «Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi hakkında Kanun Tasarısı» ile gerekçesi birlikte sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını saygıyla arz ederim.

Bülent Ecevit
Başbakan

GEREKÇE

«Türkiye Cumhuriyeti Anayasası» Adli, idari ve askeri olmak üzere üç yargı sistemi kabul etmiş bulunmaktadır. Her sistem içinde çıkan görev ve hüküm uyuşmazlıkları, başlarındaki kurulda kesin olarak çözümlenmektedir. Adli, idari ve askeri yargı mercileri arasında meydana gelen görev ve hüküm uyuşmazlıkları ise, bu üç sistemi ve başlarındaki kurulları birbirine karşı bağımsız bulundurabilmek için, her yargı sistemi-

nin en yüksek kurulundan seçilecek üyelerden teşkil edilmiş bir heyette çözümlenmek gerekmektedir. Bu sebeplerdir ki, «Türkiye Cumhuriyeti Anayasası»nın 142nci maddesiyle böyle bir müessesenin kurulması öngörülmüş bulunmaktadır. Bu maddeye göre Uyuşmazlık Mahkemesi ceza alanını dahi içine almak üzere adli, idari ve askeri yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını çözümlenmekle görevli bulunduğu görev alanı 4788 sayılı Kanunla kurulmuş bulunan bugünkü «Uyuşmazlık Mahkemesi»nin görev alanına göre çok geniştir.

1. Anılan 4788 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesi kurulması hakkındaki Kanunun 1 nci maddesinde de adli idari ve askeri yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarının hukuk davaları alanında çözülmesi görevi Uyuşmazlık Mahkemesine verilmiştir. Bu Kanunun yürürlüğe konulduğu 1945 yılında asker kişilere ilişkin idari davalar Askeri Yargıtayca çözümlenmekte idi. Bundan dolayı idari davalar alanında askeri yargı ile idari yargı arasında uyuşmazlık çıkması söz konusu idi. Ancak daha sonra kabul edilen bir kanun ile Askeri Yargıtayın idari davalara ilişkin görevi sona erdirilmiş bulunduğundan yürürlükte olan kanuna göre idari dava alanında idari yargı ile askeri yargı arasında uyuşmazlık çıkması olanağı kalmamıştır. Yalnız Anayasanın Danıştaya ilişkin 140 nci maddesine 20 . 9 . 1971 günlü ve 1488 sayılı Anayasa değişikliği ile eklenen altıncı fıkraya göre asker kişilerle ilgili idari eylem ve işlemlerin yargı denetimi yeni kurulmuş olan «Askeri Yüksek İdari Mahkemesi»ne verilmiştir. Bu fıkra, Danıştay düzenleyen maddeye eklenmiş ise de bu mahkemenin adı ve kendisine verilen görevin niteliği dolayısıyla askeri bir mahkeme olduğundan kuşku yoktur; o halde Anayasanın 142 nci maddesinde anılan «Askeri Yargı Mercileri» deyiminin kapsamına bu mahkeme de girecek, başka deyimle bu mahkeme ile Danıştay arasında görev ve hüküm uyuşmazlığı söz konusu olabilecektir. Bu durum karşısında tasarıda bu yön gözönünde tutulmuştur.

4788 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesi Kurulması hakkındaki Kanun ile Askeri ve Umumi mahkemeler arasında çıkan hukuki uyuşmazlıkların Uyuşmazlık Mahkemesinde çözümlenmesi öngörülmüş diğer taraftan askeri mahkemelerle umumi mahkemeler arasında cezai yönden olumlu ve olumsuz görev uyuşmazlıklarını çözümlen mercisi 1631 sayılı Yasada, Yargıtay Ceza Genel Kurulu olduğu belirtilmiş; ayrıca 1684 sayılı Yasada umumi mahkemeler, karar hâkimleri ve müstantiklerle idare heyetleri ve hususi kaza yetkisini haiz makamlar arasındaki uyuşmazlığın çözüm yerinin de Temyiz Ceza Heyeti Umumiyesi olduğu gösterilmiştir. Ancak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 142 nci maddesiyle adli, idari ve askeri yargı mercileri arasındaki tüm görev ve hüküm uyuşmazlıklarının, Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından çözümleneceğini derpiş etmiş, ahiren yürürlüğe giren 353 sayılı Askeri Yargılama Usulü Kanununun 259 ncu maddesi ile 1631 sayılı Yasa yürürlükten kaldırıldığı gibi askeri mahkemelerin de 1684 sayılı Yasada anılan (...vesair kaza yetkisini haiz makamlar) dan sayılmasının mümkün olmayacağı Askeri Yargıtay tarafından içtihat edildiği gibi bu cihet Anayasa Mahkemesinin 2 . 6 . 1964 gün ve 1963/88 Esas, 964/44 sayılı Kararı ile de açıkça belli edilmiş bulunmaktadır. Arz ve izah olunan bu durum karşısında adli, idari ve askeri kaza arasında çıkan görev ve hüküm uyuşmazlıklarının çözüm yeri olarak bir mercinin kesin surette saptanması gerekli görülmüş ve bunun için Anayasamızın anılan maddesindeki öneri istikametinde belirtilen bütün kaza mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarının tasarı ile istihdaf edilen Uyuşmazlık Mahkemesinde çözümlenmesi hükme bağlanmıştır.

2. Yürürlükteki 4788 sayılı «Uyuşmazlık Mahkemesi Kurulması hakkında Kanun»da mahkemenin kuruluşunun Askeri Yargıyı ilgilendiren bir davanın söz konusu olup olmamasına göre değişik bir kuruluş olması ilkesi benimsenmiş ise de böyle bir değişik kuruluş bir bakıma sakıncalıdır. Zira kuruluşun uyuşmazlığın niteliğine göre değişmemesi ve mahkeme içinde uyuşmazlığın ilgili olduğu yargı kollarından başka konularındaki bir, iki hâkimin dahi bulunması, kararların daha yansız biçimde verilmesini sağlayabileceği gibi mahkeme kurulunun gündemdeki konulara göre bir toplantı gününde bir, iki kez değişmesi sonucunun doğması gibi uygulama zorlukları dahi önlenmiş olacaktır. Mahkemenin her zaman için üç yargı kolundan gelen üyelerle kurulması ilkesi benimsenmelidir. Buna göre Yargıtaydan, bir asıl bir yedek üye Hukuk Genel Kuruluna katılan Yargıtay Başkan ve üyeleri; bir asıl, bir yedek üye de Ceza Genel Kuruluna katılan Yargıtay Başkan ve üyeleri arasından Yargıtay Büyük Genel Kurulunca; iki üye Danıştaydan, bir üye Askeri Yargıtaydan ve bir üye de Askeri Yüksek İdari Mahkemesinden seçilmek üzere Kurulun kurulması gerekecektir. Uyuşmazlık Mahkemesinde incelenip karara bağlanacak işlerin hukuk sorunları olması karşısında Askeri Yüksek İdare Mahkemesinden seçilecek üyenin her hangi bir subay üye olmayıp askeri hâkim niteliğinde bu-

İnması zorunludur. Nitekim yürürlükteki Uyuşmazlık Mahkemesi kurulması hakkında Kanunun ikinci maddesinin üçüncü fıkrasında Askeri Yargıtaydan seçilecek üyelerin adli üyeler olması kurala bağlanmıştır. Askeri Yargıtaydan o zamanki kuruluşuna göre Askeri Yargıtayda hem adli üyeler başka deyimle hâkim niteliğinde bulunan üyeler, hem de subay üyeler, hâkim niteliğinde bulunmayan üyeler, vardır; bugünkü Askeri Yargıtayda ise yalnızca hâkim niteliğinde bulunan üyeler mevcuttur. (Anayasa, değişik madde 141) Bu bakımdan Askeri Yargıtaydan gelecek üye için böyle bir kurala ihtiyaç yok ise de, bugün yürürlükte bulunan yasanın gözönünde tuttuğu ilkenin, Askeri Yüksek İdare Mahkemesinden gelecek üye için öngörülmesi, hukuki bir zorunluktur.

3. 4788 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesi kurulması hakkındaki Kanunda uyuşmazlık çıkarma, idarenin dileği üzerine Başkan sözcüsünün Uyuşmazlık Mahkemesine başvurması yoluyla olabilir ve bir de dava ile ilgili olan taraflar Uyuşmazlık Mahkemesine başvurarak görev veya hüküm uyuşmazlıklarının çözülmesini isteyebilirler. Oysa Fransa'da uzun uygulamalar sonunda beliren ihtiyacı karşılamak üzere belli koşullar altında mahkemelere dahi uyuşmazlık çıkarma yetkisi tanınmıştır. Fransız Uyuşmazlık Mahkemesi sisteminde 1960 yılında yapılmış olan değişikliğe göre bir adli veya idari mahkemenin baktığı bir dava da mahkeme, belli koşullar altında görev yönünün incelenmesini, kendiliğinden, Uyuşmazlık Mahkemesinden isteyecek ve Uyuşmazlık Mahkemesi karar verinceye kadar elindeki davanın incelenmesini durduracaktır. Bu kural 334 sayılı Anayasamıza göre bakmakta olduğu bir davada uygulayacağı bir kanun hükmünü Anayasaya aykırı gören bir mahkemenin elindeki davanın incelenmesini engelleyerek kanun hükmünün Anayasaya aykırı olup olmadığını karara bağlamasını Anayasa Mahkemesinden istemesine benzemektedir. (Anayasa değişik madde 151).

4. Yukarıda kısaca temas edilen Fransız sistemindeki bu yenilik, bir çok olumsuz görev uyuşmazlıklarının daha çıkmadan önce çözülmesini ve gerek gider, gerek zaman bakımından bir çok kazançlar elde edilmesini sağladıkları için çok yararlıdır.

Davaların uzamasından yurttaşların haklı olarak yakındığı ülkemizde bu uzamaların nedenlerinden biri de özellikle idari ve adli yargı arasındaki görevsizlik kararlarıdır. Bundan başka bir yargı merciinde yıllar boyu görüldükten sonra temyiz merciince görev yönünden bozulan kararlar da yurttaşları hayli zarara sokmaktadır. Bugün adli mahkemeler arasında bu tür görevsizlik kararları hayli seyrekleşmiş ise de adli mahkemelerin kararlarının idari mahkemelerin görevli olduğu yönünden bozulmasına oldukça sık rastlanmaktadır. Bu uzama nedenlerini ortadan kaldırmak için Fransız hukukunda 1960 yılında benimsenen çözümü hukukumuzda da benimsemek ve Uyuşmazlık Mahkemesi Kanununa Fransa'dakine benzer kurallar koymak çok yararlı olacaktır. Bunun için oradaki gibi yargı mercilerinin görevsizlik kararı ile kendilerinin değil işi gönderen yargı merciinin görevli olduğu kanısına vardıklarında, görevsizlik kararı vererek olumsuz görev uyuşmazlığına yol açacakları yerde, görev yönünün incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesinden istemeleri gerektiği hükmüne bağlanmıştır. Ayrıca altyargı merciinin verdiği bir kararı incelerken o yargı merciinin görevli olmayıp diğer yargı kolundan bir yargı merciinin görevli olduğu kanısına varmış olan Yargıtay ve buna benzer durumlarda temyiz incelemesi yapan Danıştay ve Askeri Yargıtay'ın da altmahkemeler gibi Uyuşmazlık Mahkemesine başvurabileceğini kabul etmek yerinde olacaktır. Yalnız temyiz incelemesi yapan yüksek mahkemeler için böyle durumlarda Uyuşmazlık Mahkemesine başvurma zorunluğu olmayıp Fransa'da olduğu gibi onların takdirlerine bırakılmış ve bu bakımdan onlara yalnızca Uyuşmazlık Mahkemesine başvurma yetkisi tanınmıştır. Gerçekten görevsizlik durumunun çok açık bulunması halinde Uyuşmazlık Mahkemesini boş yere çalıştırmamanın bir anlamı yoktur. Böyle durumlarda temyiz mercileri inceledikleri kararı görev yönünden bozarak işi daha kestirme bir yoldan çözüme kavuşturabilirler. Ancak görev yönünün hukuk açısından tartışılacak nitelikte bulunduğu durumlarda bu mahkemenin Uyuşmazlık Mahkemesine başvurma yetkilerini kullanmaları olağandır.

Tasarıda mahkemelerin Uyuşmazlık Mahkemesinden görev konusunu incelemesini istemeleri, Uyuşmazlık Mahkemesine başvurma için başlı başına bir yıl olarak düzenlenmiştir.

5. Uyuşmazlık çıkarmanın yalnız ceza davaları dışındaki alanlarda kabul edilmesi, doğru değildir. Ceza alanında da idari yargı ile adli yargı veya adli yargı ile Askeri Ceza Yargısı arasında olumlu veya olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu gibi uyuşmazlık çıkarılması ilkesi de benimsenmelidir. Çünkü bu yol, görev sorununun bir an önce çözümlenerek ceza davasının daha çabuk bitirilmesine yarayacaktır. Uyuşmazlık çıkarma

yetkisinin sanıklarda değil, ilgili Başsavcı veya Başkanunsözcüsünde olması ve ilgili başsavcı veya Başkanunsözcüsünün uyuşmazlık çıkarılması isteminde bulunmazsa önce davanın durdurulmasının söz konusu edilmesi dolayısıyla sanıkların, örneğin hâkim reddi isteminde bulunarak yerine göre kötü düşünce ile davaları uzattıkları gibi, davaları uzatmak için bu yola başvuracakları biçiminde bir sakınca dahi ileri sürülemez.

6. Görev uyuşmazlıkları genellikle davayı açan yurttaşlara yükletilebilecek bir kusur ile ilgili değildir; zira olağan durumda her davacı, davasının çabuk bitmesini ister. Görev uyuşmazlıkları, genellikle yargı düzenlerine ilişkin esasların yeterince kesin olmamasından doğmaktadır. Bunun için belge eksiklikleri yüzünden istemlerin reddolunup işlerin sürüncemede kalmasını önlemek üzere belge eksikliklerinin ilgili başsavcı veya Başkanunsözcülerince, onların gözünden kaçan eksikliklerin de Uyuşmazlık Mahkemesince tamamlatılması ilkesi benimsenmiştir.

7. Tasarıda, yabancı kelimeler yerine, imkân nispetinde, Türkçe söz ve terimler kullanılmıştır. Tasarıda, her maddeye başlıklar konulmak suretiyle maddelerin konuları gösterilmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Uyuşmazlık Mahkemesinin görevini göstermektedir. Mahkemenin görevi esasen Anayasanın 142 nci maddesince belli edilmiş olduğundan, madde esasını Anayasadan almaktadır.

Bu maddenin son fıkrası hükmü ile, 29 Haziran 1938 tarihli ve 3533 sayılı «Umumi, mülhak ve hususi bütçelerle idare edilen daireler ve belediyelerle sermayesinin tamamı Devlete veya belediye veya hususi idarelere ait daire ve müesseseler arasındaki ihtilafların tahkim yolu ile halli hakkında kanun» da öngörüldüğü gibi, kanun hükmü icabı olarak hakeme başvurulması gereken ihtilaflarda, hakem mercii ile diğer yargı mercileri arasında meydana gelecek görev ve hüküm uyuşmazlıklarının da bu kanun hükümleri dahilinde halledileceği saptanmış bulunmaktadır. Ancak, hakem mercii ile diğer yargı mercileri arasında meydana gelecek uyuşmazlıkların, uyuşmazlık mahkemesine gidebilmesi için hakemin, hâkim niteliğini haiz ve hâkim statüsünde olması gerekmektedir; zira Anayasamız 142 nci maddesinde, yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarının çözülmesinden bahsetmektedir. Anayasa sistemi bakımından yargı merciiinden neyin anlaşılması gerektiği ise 114 nci madde gerekçesinde açıkça ifade edilmiştir. Buna göre bir merciiin kaza organı olarak vasıflandırılabilmesi için kazai bir usul uygulanmasından başka üyelerin de bağımsız olması ve hâkim niteliğine haiz ve hâkim statüsünde bulunması da şarttır.

Bu itibarla, 3533 sayılı Kanunun ikinci maddesine göre Bakanlar Kurulunca, bu kurulun üyelerinden biri umumî bütçeye dahil daireler arasında tahaddüs edeceği ihtilafları hal için hakem tayin edildiği takdirde, hâkim niteliğine haiz olmayan ve hâkim statüsünde bulunmayan bu hakemin faaliyetleri kazai nitelikte olmakla birlikte, bu şekildeki hakemlik, Anayasamız bakımından yargı mercii sayılamayacak ve binnetice bu mercii ile diğer yargı mercileri arasında çıkacak görev ve hüküm uyuşmazlıkları Uyuşmazlık Mahkemesinde halledilemeyecektir. Bu sebeptendir ki, 9 Temmuz 1945 tarihli ve 4788 sayılı «Uyuşmazlık Mahkemesi kurulması» hakkında Kanunun 19 ncu maddesinden farklı olarak, tasarıda 3533 sayılı Kanuna atıfta bulunulmamış ve bunun yerine, bu maddenin son fıkrası hükmü sevk edilmiştir.

Madde 2. — Mahkemenin kuruluşu gösterilmiştir.

Madde 3. — Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanının, Anayasa Mahkemesi asıl ve yedek üyeleri arasından seçilmesi, Anayasanın 142 nci maddesi hükmüdür. Bu anakurala uyularak başkanın mazereti halinde bu mahkeme başkanlığının, Anayasa Mahkemesince kendi asıl ve yedek üyeleri arasından görevlendirilen bir üyenin yapması öngörülmüştür. İkinci fıkra kuralı ile, başkanvekilinin her mazeret çıkmasında ayrı ayrı değil, seçim dönemi başından seçilmesiyle başkanvekili seçimi için mahkeme toplantısının geri kalması ihtimali önlenmek istenmiştir.

Madde 4. — Uyuşmazlık Mahkemesi üyelerinin dört yıllık bir dönem için seçilmiş bulunmaları bu dönemlere bir başlangıç gösterilmesini gerekli kılmıştır. Adli yıl 6 Eylülde başladığına göre dört yıllık dönemin 6 Eylülde başlaması uygun olur. Nitekim mahkemenin toplantı dönemi de buna göre düzenlenmiştir. (Madde 5, fıkra 2). Yeni dört yıllık dönemde yeni kurulun işe başlayabilmesi için seçimlerin Temmuz ayında yapılması ilkesi benimsenmiştir.

Madde 5. — Mahkemenin iki ayda bir toplanması, yerine göre işleri geciktirmektedir. Onun için toplanmalar en az ayda bir indirilmiştir. Mahkemenin yıllık çalışma süresi de adli tatile uydurulmuştur.

Madde 6. — Maddede Başsavcılarının, Başkanunsözcülerinin düşüncelerini bildirmeleri ve toplantıya katılmaları öngörülmüştür. Metinlerin kısa yazılmasını sağlamak üzere birtakım deyimlerin açıklanması yapılmıştır. Ayrıca bu tasarıda, Başsavcılık, Başkanunsözcülüğü denilmeyip Başsavcı, Başkanunsözcüsü denilmiş olduğundan, anılan görevlilerin bu kanuna göre yapacakları işleri, yardımcılarında da yaptırabileceklerinin açıklanmasında tartışmaları önlemek için yarar görülmüştür.

Madde 7, 8 ve 9. — Anayasa Mahkemesinin kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanunun ilgili hükümleri gözönünde tutularak, maddeler metninde açıkça ifade olunduğu üzere, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyelerinin, kendilerine gelen dava ve işlere bakmalarının cazip olup olmadığı halleri ve bu hallerle istinaden çekinmeleri ile ilgili hükümleri, reddedilmeleri halinde uygulanacak işlemleri belirtilerek düzenlenmiştir.

Madde 10 ve 11. — Uyuşmazlık çıkarma, yürürlükte bulunan kanunun getirdiği bir yeniliktir. Görülmekte olan bir davanın görev uyuşmazlığını, bu safhada halletmek imkânını verir. Bu madde ile uyuşmazlık çıkarma adli, idari ve askeri yargıya teşmil edilmiştir.

Bu yetki, yargı merciince görev itirazının reddi üzerine, kanun yararına olarak, uyuşmazlığın konusuna göre ilgili Başsavcı veya Başkanunsözcüsü tarafından kullanılacaktır. Bu suretle Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının kabul ettiği adli, idari ve askeri yargı mercilerinin ayrılığı prensibinin ihlali ve ayrı tanzimlere tabi tutulan adli, idari ve askeri yargı mercilerinin yekdiğerinin görev hudutlarına tecavüzleri önlenmiş olacaktır.

Madde 12 ve 13. — Uyuşmazlık çıkarmak için ilgililerin başvurması üzerine yapılacak işlemler, bugünkü kanun hükümlerine nazaran daha kolay ve daha çabuk usule tabi tutulmuştur.

Önce, görev itirazında bulunan kişi veya makamın, görev itirazını reddeden yargı merciine başvurması esasının kabulü uygun görülmüştür. Uyuşmazlık çıkarma isteğiyle başvuruların bir süre ile sonuçlandırılması gerekli görülmüş ve istek için 15 günlük bir süre yeterli bulunmuştur.

Davayı gören yer adli, idari veya askeri bir mahkeme olabileceğinden metinde genel olarak mahkeme sözü yerine yargı merci sözü kullanılması, uygun bulunmuştur.

Görülmekte olan bir davada, gecikmelere yer verilmesini önlemek için ilgililerin yargı görev itirazında bulunan kişi ve makamın, yalnız bir defa olmak üzere, uyuşmazlık çıkarılması isteme yoluna gitmelerini mümkün kılacak şekilde maddeye bir fıkra eklenmiştir.

Madde 14, 15 ve 16. — Olumsuz görev uyuşmazlığı, bu maddede tarifini bulmaktadır. Olumsuz görev uyuşmazlıkları görevli yargı merciinin belirtilmesini hedef tuttuğuna göre bunun kısa zamanda belli edilmesi gerekir. Bu maksatla uyuşmazlığın çözülmesi için bir başvurma süresi tayin edilmiştir.

Olumsuz görev uyuşmazlıkları açılan bir dava hakkında bir yargı merciinin görevsizlik kararı vermesinden sonra görevli gösterilen yargı merciine dosyanın verilmesi üzerine, bu yargı merciinden de aynı mahiyette karar verilmesi suretiyle doğabileceği gibi bir iş hakkında ayrı ayrı yargı mercilerine dava açılması üzerine bu yargı mercilerinin kendilerini görevli görmeleri suretiyle verdikleri kararlar üzerine de doğabilir. Her iki halde uygulanacak hüküm, aynıdır.

Uyuşmazlık çıkarmak için başvurmadan sonra yapılan usulî muameleler görev uyuşmazlığında da uygulanmaktadır. Ancak, bu uyuşmazlığın çözülmesini istemek için taraflarla birlikte ceza davalarında «İlgili makam» da görevli gösterilmiştir. Buradaki «İlgili makam» davanın görüldüğü merci itibariyle Cumhuriyet Savcısı, Askerî Mahkeme Savcısı veya varsa idari yargı merciinde Başkanunsözcüsünün bu kademedeki görevlileridir.

Madde 17. — Bu maddede olumlu görev uyuşmazlığının tanımı yapılmış ve uygulanacak hükümler gösterilmiştir. Kaide olarak olumsuz görev uyuşmazlığında kabul edilen usul hükümleri burada yer almıştır.

Ancak olumlu görev uyuşmazlığının bir özelliği olarak, iki ayrı yargı merciinde birer dosya vardır. Her mahkemede de yargılamaya devam olunabilir. Onun için uyuşmazlık mahkemesine başvuran ilgili Başsavcı veya Başkanunsözcüsünün her iki yargı merciine de bu durumu haber vermesi lüzumu işaret edilmiştir. Bu yargı mercilerinin Uyuşmazlık Mahkemesi kararını beklemesi de aşağıdaki madde hükmü gereğidir.

Madde 18. — Olumlu uyuşmazlıklarda Uyuşmazlık Mahkemesi kararının gecikmesi üzerine yargı mercilerinin davaya bakarak birbirine karşıt kararlar vermeleri tehlikesi bulunduğundan, yargı mercilerinin böyle durumlarda Uyuşmazlık Mahkemesi kararını beklemeleri, zorunlu görülmüştür.

Madde 19, 20 ve 21. — Genel Gerekçede açıklandığı üzere yargı mercilerinin uyuşmazlığın çözülmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulması yolu öngörülmüş olduğundan, bu başvurmanın koşullarını ve Uyuşmazlık Mahkemesince uygulanacak usul kurallarını göstermek üzere bu maddeler kaleme alınmıştır. Bu kurallar Türk hukuk düzenine yeni giren kurallardır.

Madde 22. — İşin Uyuşmazlık Mahkemesine verilmesinden sonra, davalara bakılması geri bırakılacağına göre, gerek hukuk ve gerek ceza alanında evvelce davaya bakan yargı mercilerinden verilen tedbirlerle, tutuklamaların süresiz bir beklemeyle terkedilmesi düşünülemeyeceğinden dolayıdır ki, Uyuşmazlık Mahkemesinden üç ay içinde karar çıkması lüzumu ve aksi halde mahkemenin davaya devam etmesi ve bu suretle tedbirler hakkında gerekli kararı vermesinin kabulü bir zaruret halini almıştır. Fakat bu kayıt maksadı temine kâfi gelmediğinden ikinci bir sınırlandırmanın da yargı merciinde yapılması gerekli görülmüş ve bu maksatla Uyuşmazlık Mahkemesinin görevli yargı mercii bildirmesinden sonra altmış gün içinde görevli yargı merciinde bu tedbirler hakkında yeniden bir karar verilmediği takdirde, tedbirin kendiliğinden kalkacağı esası benimsenmiştir. Fakat buna rağmen tedbirlerin, nazari de olsa, üç ay mahkeme kararı, iki ay da davayı gören yargı merciinin kararı olmak üzere beş aylık bir süre ile işlemsiz devam etmesi mümkün bulunmaktadır. Mahiyetlerine göre böyle uzunca bir müddet tedbirlerin işlemsiz devamı tarafların ağır zararlarını doğurabileceğinden bekleme süresi içinde tarafların son kararı veren yargı merciine başvurarak tedbirlerin kaldırılmasını isteyebilmeleri kabul edilmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrası ise süreye bağlı tedbirlere ilişkin kararları, dördüncü fıkrası da yeniden tedbir kararı verilmesi durumunu düzenlemektedir. Birtakım mahkemeler, üç ay, dört ay gibi süreye bağlı tedbir kararları vermeyi ve davanın gelişmesine göre süresi sonunda tedbiri uzatan veya uzatmama yetkisini ellerinde tutmayı uygun görebilirler ve böylece süreye bağlı bir tedbirin süresi, süresiz bir tedbirin geçerli bulunacağı zaman içinde yani birinci fıkrada gösterilen kararın tebliğinden önceki zamanda veya altmış günlük ek süre içinde dolması dolayısıyla tedbirin kalkması durumu gerçekleşebilir. Böyle durumlarda tedbirin nasıl uygulanabileceği daha doğrusu hangi yargı merciince uzatılabileceği gösterilmez ise hakkın yerine getirilmesi imkânsızlaşabilir. Bundan başka daha önce tedbir kararı istenmemiş bir davada sonradan tedbir kararını haklı gösteren bir durum ortaya çıkabilir. Buna da bir çözüm zorunludur. Bundan başka uyuşmazlık çıkarma usulüne ilişkin işlemlere bağlanmış ise ortada ancak tek bir yargı mercii bulunacağından dolayı bu yargı merciinin de tedbir konusundaki yetkisi açıklığa kavuşturulmalıdır. Yargı mercilerinin görev konusunda Uyuşmazlık Mahkemesine başvurmalarında tedbir için görevli yargı mercii belirlenmelidir ki, ortada herhangi bir tartışma konusu bulunmasın. Bu da Uyuşmazlık Mahkemesine başvuran yargı mercii olarak saptanmıştır.

Madde 23. — Ceza alanında evvelden verilmiş bulunan tedbirler hakkında yukarıdaki esasın uygulanması mümkün ise de, tutuklama kararları hakkında beş ay bir beklemeyle bırakılmasına hukuk bakımından imkân görülemediğinden, yalnız tutuklama konusunda son kararı veren yargı merciinin Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 112 nci maddesine göre tutukluluk halinin devam edip etmemesi hususunda kendiliğinden inceleme yaparak bir karar vermesi gerektiği esası, belirtilmiştir.

Maddenin birinci fıkrasında ilk kez tedbir kararı verecek mercii dahi belirtilmiştir. Maddenin üçüncü fıkrasıyla uyuşmazlık çıkarma ve yargı merciince görevli mercii belirtilmesi istemiyle Uyuşmazlık Mahkemesine başvurma durumlarında tedbir kararı vermek üzere görevli bulunan yargı mercii belirlenmiştir.

Madde 24. — Bu madde hüküm uyuşmazlıklarına ilişkin olup tarifi ve uygulanacak hükümleri ihtiva etmektedir. Burada üzerinde durulması gereken nokta halen yürürlükte bulunan kanunda hüküm uyuşmazlıkları için kabul edilen bir unsurun tariften çıkarılmış olmasındadır. 4788 sayılı Kanunun 19 ncu maddesinde ayrı ayrı yargı mercilerinden verilmiş bulunan kararlarda «Hakkın yerine getirilmesinde imkânsızlık» da şart koşulmuştur. Halbuki hüküm uyuşmazlıklarına konu olan bu kararlar her zaman icraya tabi ve binaenaleyh yerine getirilmesi zorunlu olan kararlar olmayabilir. Tespit davaları üzerine verilen kararlar gibi. Ceza davalarında ise hüküm uyuşmazlığı ayrı ayrı yargı mercilerinden verilen kararlardaki cezaların gerek nevelerinin ve gerek ihtarlarının birbirinden farklı olmasıyla doğması mümkündür. Fakat bu hal her zaman cezala-

rın infazında imkânsızlık demek değildir. Bu bakımdan, esasen her iki hukuk alanını kapsamayan «Hakkın yerine getirilmesi imkânsızlığı» sözlerinin tariften çıkarılması uygun görülmüştür.

Madde 25. — Hüküm uyuşmazlıklarında hukuk ve ceza davalarının gösterdikleri özellik nazarı itibare alınarak çözümlerinde Danıştay yargılama usulü kanunlarının bu kanuna aykırı olmayan hükümlerin uygulanacağı kabul edilmiştir.

Madde 26, 27 ve 28. — Uyuşmazlık Mahkemesince, incelemenin önce süre bakımından esasına işaret olunmuştur. Süresi içinde yapılmayan başvurma reddedilecektir.

Halen yürürlükte bulunan 4788 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinde şekil bakımından noksan kabul edilen başvurular için otuz gün içinde, yeniden başvurulmak üzere uyuşmazlığı çıkaran savcı veya mahkemeye, başvuran tarafa bildireceği yazılıdır. Ancak, bu tasarı ile uyuşmazlığın çözülmesi için usul ve işlemlere göre, kim tahrik ederse etsin, başvuruları ilgili başsavcı veya başkansozcüsü tarafından Uyuşmazlık Mahkemesine intikal ettirilecektir. Noksanlar, bu makamlar tarafından ikmal edilmiş olacaktır. Buna rağmen mahkemece tamamlanması gereken hususlar varsa bunların da mahkeme başkanı tarafından tamamlanması mümkündür. Kaldı ki, Uyuşmazlık Mahkemesine intikal etmiş bir müracaat var demektir. Bu başvurma reddedilmeden aynı konu hakkında ikinci bir başvurmamanın hukuki bir sebebi de olamaz. Bu sebeplerle tasarıya halen yürürlükte bulunan Kanunun 16 ncı maddesinin son iki fıkrasının alınmasına lüzum görülmemiştir.

Görev uyuşmazlıklarında davanın sürüncemede kalmaması için Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilir verilmez hüküm fıkrasının ilgili yargı mercii, kişi ve makamlara bildirilmesi zorunludur; gerçekten bu tür uyuşmazlıklarda davanın görülebilmesi için hangi mercii görevli olduğunun bilinmesi yeterli olup gerekçenin bilinmesi zorunlu değildir. Gerekçeli karar yazılınca onun bildirilmesi, ilgili yargı mercii ve kişilerin karar üzerinde tam bilgi edinmeleri ve özellikle Uyuşmazlık Mahkemesinin benzer olaylardaki hukuki görüşünü öğrenmeleri bakımından yararlıdır.

Madde 29. — Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının kesin olması kuruluşundan doğan bir zorunluk ve Anayasa hükmü gereğidir. Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının Resmi Gazete ile yayımlanması hakkında yürürlükte bulunan kanundaki hüküm bunlardan yalnız ilke kararları ile Mahkeme Başkanı tarafından yayımlanması uygun görülen kararlara hasredilmiştir. Zira şimdiye kadar geçen uygulamalardan da çok defa birbirinin benzeri olan olaylara ait kararların yayımlanmasından hiçbir fayda olmadığı anlaşılmıştır.

Madde 30. — Uyuşmazlık Mahkemesinin ilke kararları ile önemli kararlarının Resmi Gazete ile yayımlanmasından maksat bu kararlarının yargı mercilerince takip edilerek benzeri olaylarda ve özellikle görev konusunda sık sık çıkan uyuşmazlıkların önlenmesi ve azaltılmasıdır. Fakat Uyuşmazlık Mahkemesi kararları arasında da çelişmeler olabilir. Bu çelişmeler yargı mercileri arasında devamlı bir görüş birliğinin yerleşmesine engel olur. Onun için bu çelişmelerin giderilmesi de aynı derecede önem gösterir. Birbirleriyle çelişen kararların belli olaylara ilişkin olduğu hallerde, bunlar, ilgili olaylar için muteber kararlar olur.

Ancak bu kararlar arasında çıkabilecek çelişkileri ortadan kaldıracak bir diğer mahkeme veya merci, Anayasa ile gösterilmediği gibi böyle bir merci tanınmasına da Anayasa ve kuruluş engeldir.

Bu bakımdan kararlar arasındaki aykırılığın yine Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından, bir ilke kararı ile giderilmesi mümkün olabilir. Bu yeni ilke kararlarının gerekçeleri ile birlikte açıklanacağı maddede yer almış bulunmaktadır.

İlke kararları etkisi belli olayla sınırlı bulunmayan kararlardır. Nitelikleri itibariyle bir çeşit içtihatları birleştirme kararları hüviyetini göstermektedir. Bu yönden ilke kararlarında nisap ve geçerlik bakımından bazı farklılıklar kabul etmek zorunluluğu vardır.

Bundan ötürü, ilke kararları, yüksek mahkemelerden Uyuşmazlık Mahkemesine seçilen asıl ve yedek üyelerin katılacakları toplantılarda alınması öngörülmüştür. Katılacakların sayısı hiç bir halde bütün asıl ve yedek üyelerin dörtte üçünden aşağı olamayacaktır.

İlke kararları, hüküm uyuşmazlıklarında da sözkonusu olabilir. Hüküm uyuşmazlıklarında esasa ilişkin ilke kararı; adli, idari ve askeri yargının alanına giren bir konuya ilişkin ilke kararı olacağı için böyle bir kararın adli, idari ve askeri yargıyı bağlaması, onların görev alanlarına geçme anlamına gelir ki, Anayasa düzenimiz ile böyle bir durum bağdaştırılamaz; zira her yargı dalı, Anayasanın dayandığı ilkelere göre kendi alanına giren konuları çözmekle görevlendirilmiştir. Onun için görev konusundaki ilke kararlarının

hem Uyuşmazlık Mahkemesini, hem de bütün yargı mercilerini, hüküm uyuşmazlıkları dolayısıyla verilecek esasa ilişkin ilke kararlarının ise yalnızca Uyuşmazlık Mahkemesini bağlayacağı kabul edilmek gerektir; madde buna göre düzenlenmiştir.

Madde 31, 32, 33, 34 ve 35. — Bu maddelerde çeşitli hükümler sevk edilmiştir. Konuları esasen açıktır. Yalnız 31 ve 32 nci maddeler dolayısıyla açıklama gerekli görülmüştür. 4788 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesi kurulması hakkındaki kanundan farklı şekilde tasarı; bir taraftan uyuşmazlık çıkarma konusunda yeni hükümler getirmesi, diğer taraftan yeni teşkil olunan Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ile Danıştay arasında çıkacak uyuşmazlıklarla birlikte adli, idari ve askeri merciler arasında meydana gelecek görev ve hüküm uyuşmazlıklarını çözümleyici hükümler getirmiştir. Gerçekten bu hususların, kurulması öngörülen Uyuşmazlık Mahkemesinin iş hacmini önemli ölçüde artıracığı düşünülerek mahkemenin etkin bir şekilde çalışabilmesi için raportörlük ve kalem teşkilatı kurulması zorunlu olmuştur.

Geçici raportörler, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanının isteği ve ilgilinin muvafakati ile en az yedinci derece aylığını almış bulunan; hâkim veya hâkimler kanunu gereğince hâkimlik ve savcılık sınıfından sayılan hizmetleri ifa edenlerle, askeri hâkim ve savcılar, Danıştay Yardımcıları ve kanunsözcüleri arasından mensup oldukları müesseselerin yetkili mercileri tarafından tayin edilmeleri ve bunların işleri ile terfileri ve raportörlükte geçirdikleri meslek süreleri düzenlenmiştir. Ayrıca kalem muamelelerinin ifası için bir başkâtip ve dört kâtip Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığı emrinde devamlı olarak çalışması kabul edilmiş ve bunlardan bir başkâtip ile iki kâtipin Yargıtaydan iki kâtipin de Danıştaydan Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanının talebi üzerine mensup oldukları müesseselerce tayinleri ile terfi ve özlük işleri ve meslekte geçirdikleri süreler ile ilgili hususlar belirtilmiştir.

Madde 36. — Uyuşmazlık Mahkemesinin ve bu mahkemeyi ilgilendiren konularda Başsavcılarla Başkansözcülerinin belge ve bilgi toplama yetkileri, birer Anayasa yargı organı bulunan Danıştay ve Anayasa Mahkemesinin bu konulardaki yetkilerinin doğrultusunda düzenlenmiş ve böylece bir boşluk doldurulmuştur.

Madde 37. — Anayasa Mahkemesi kararlarının Anayasanın değişik 152 nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca kesin oluşunun ve sözü edilen maddenin son fıkrası uyarınca bütün organları ve herkesi bağlayıcı nitelikte bulunmasının uyuşmazlık Mahkemesi görevleri üzerindeki etkisi, Anayasa Mahkemesi kuruluş kanununda olduğu gibi Uyuşmazlık Mahkemesi kuruluş kanununun dahi konusudur, 34 ncü madde bu düşünceye ve Anayasanın az önce belirtilen ilkelerine göre düzenlenmiştir. Yargı mercilerinin görevsiz olduklarını bildiren kesin ya da kesinleşmiş kararları olsa bile Anayasa Mahkemesi kararı karşısında bu kararlarını kaldırıp kendilerini görevli sayacaklarını belirtmek üzere, «Kendilerinin Anayasa Mahkemesinin kararı ile çatışan kesin veya kesinleşmiş bir kararı bulunsa bile» deyimi, ikinci fıkraya konulmuştur.

Madde 38. — Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyelerine katılacakları her toplantı günü için verilecek ücreti kapsamaktadır. Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyeliği tıpkı Yüksek Seçim Kurulu Başkan ve üyeliği gibi ek bir hizmettir. Hizmetler arasında hakkaniyet ve eşitlik sağlanmak üzere bu mahkeme başkan ve üyeleri ile yedek üyelerine katılacakları her toplantı günü için ek ücret verilmesi uygun görülmüş ve açıklanan işbu sebepler karşısında 31 nci madde ile geçici raportörlere de asli görevlerine ek görev karşılığı ödenek verilmesi öngörülmüştür.

Madde 39. — Uyuşmazlık Mahkemesinin araç, gereç vesair ihtiyaçlarının Adalet Bakanlığı bütçesine eklenecek ödenekle karşılanacağı ifade edilmiştir.

Madde 40. — Bu madde kuralı, hukuk ve ceza davalarında davaya katılanların kendi yararına davaya katıldıkları taraftan veya savcıdan bağımsız olarak, bu kanun gereğince işlem yapabileceklerini bildirmek için konulmuştur.

Madde 41. — Kaldırılan hükümlere ilişkin bu madde ile 9 Temmuz 1945 gün ve 4788 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesi kurulması hakkındaki Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Kaldırılan hükümler arasına 4.6.1930 tarih ve 1684 sayılı Kanun konulmamıştır. Zira Anayasa Mahkemesinin 2.6.1964 günlü, esas 1963/88, karar 1964/44 sayılı kararında belirtildiği üzere (Resmi Gazete, 10 Şubat 1965 11925 sayı) 9.7.1961 günlü ve 334 sayılı Anayasanın 7 nci maddesinde «Yargı yetkisi Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır.» denilmektedir. Anayasanın 114 ncü maddesinin gerekçesinde de «Bir merciin kaza organı olarak vasıflandırılabilmesi için kazai bir usul uygulanmasından başka, üyelerin de bağımsız olması ve hâkim niteliğini

haiz ve hâkim statüsünde bulunması da şarttır. Memleketimizde idari kaza manzumesinde kaza ve vilayet idare heyetleri, vergi itiraz ve temyiz komisyonları, gümrük eksperler heyeti ve disiplin kurulları gibi tam bir kaza organı sayılmayacak merciler de mevcuttur...» denilmekle bunların tam bir kaza organı sayılmayacakları belirtilmiştir.

4.6.1930 tarih ve 1684 sayılı Kanunun 1 nci maddesinden anlaşılacağı üzere çözümlenmesi Yargıtay Ceza Genel Kuruluna bırakılan uyuşmazlıklar, bir yandan umumi mahkemeler, kararlar hâkimleri ve müstantikler ve öte yandan idare heyetleri ve kaza salahiyetini haiz sair makamlar arasında doğacak görev ve yetki uyuşmazlıklarıdır. Karar hâkimleri 8.6.1936 günlü ve 3006 sayılı Kanunla kaldırılmıştır. Maddede sözü edilen «kaza salahiyetini haiz makamlar» yargı mercii değildir. Çünkü bu makamlar, Anayasanın kastettiği anlamda münhasıran yargı mercii olarak kurulmadıkları gibi, bu makamlarda görev almış olanlarda hâkim sıfatını taşımamaktadırlar.

Bundan ötürü bu heyetler ve makamlar Anayasanın 142 nci maddesindeki yargı mercilerinden sayılmazlar. Bunlarla öteki adli makamlar arasında çıkan uyuşmazlıkların çözümlenmesi, Anayasanın 142 nci maddesi hükmüne göre uyuşmazlık mahkemesinin görevine girmemektedir. Bu konuda Danıştay İkinci Dairesi, niteliği bakımından, tartışmaya yol açmaktadır. Danıştayın İkinci Dairesi idari dairelerden olmakla birlikte Anayasa gereğince yüksek mahkemelerden biri olan Danıştayın idari veya kazai görev yapmaları bakımından bir ayırımı bağlı tutulmaya bütün dairelerini birer yargı mercii saymak gerekir. Bu sebeple Danıştayı ve onun bünyesi olan ikinci daireyi 1684 sayılı Kanunun birinci maddesinde sözü geçen idare heyetleriyle sair kaza salahiyetini haiz makamlar niteliğinde bir kuruluş olarak kabul etmeye yer yoktur.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 1684 sayılı Kanunun 1 nci maddesinde gösterilen umumi mahkemeler ve müstantikler ile idare heyetleri ve kaza salahiyetini haiz sair makamlar arasındaki görev ve yetki uyuşmazlıklarını çözümlenmekle görevlidir. Yani adli yargı mercii olan umumi mahkemeler ve sorgu hâkimleri ile yargı mercii olmayan fakat kaza salahiyetini haiz bulunan sair makamlar arasındaki cezai işlere ait görev ve yetki uyuşmazlıklarını çözümlenmesi gerekir.

Anayasa Mahkemesinin kararında açıklanan bu sebeplerle 4.6.1930 tarih ve 1684 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmamıştır.

Geçici maddeler — Bu maddelerde geçiş dönemine ait hükümler konulmuştur. Bunların metinleri açık bulunduğundan genellikle her hangi bir gerekçeyi gerekli kılmayacak durumdadırlar, ancak geçici 5 nci madde dolayısıyla açıklama gerekli görülmüştür.

Geçici 5 nci madde ile yeni kurulan seçimleri hemen yapılarak kanunun tümü ile yürürlüğe girdiği tarihte işe başlanabilmesi için konulmuştur.

Madde 42. — Yürürlük kuralı, mahkemenin kuruluş hazırlıklarının tamamlanması için değiştirilmiştir.

Madde 45. — Yürütme maddesidir.

29, 6. 1977

Millet Meclisi Başkanlığına

Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 78 nci maddesi gereğince hükümsüz kalan 1/117 Esas numarada kayıtlı kanun tasarısının yeniden muamele görmek üzere ihya edilmesini saygılarımızla rica ederiz.

Trabzon Milletvekili

Lütfi Göktaş

İstanbul Senatörü

Ali Oğuz

İstanbul Milletvekili

Süleyman Arif Emre

Millet Meclisi Başkanlığına

12 . 8 . 1977

Millet Meclisinin 4 ncü döneminde hükümsüz kalan 1/117 S. Sayılı tasarımı yeniliyorum.
Gereğini saygılarımla rica ederim.

Sivas Milletvekili
Azimet Köylüoğlu

TC

Başbakanlık

11 . 4 . 1974

Kanunlar ve Kararlar Tetkik

Dairesi Başkanlığı

Sayı : 71-1473/2169

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 10 . 4 . 1974 tarihinde kararlaştırılan «Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını saygıyla arz ederim.

Bülent Ecevit
Başbakan

GEREKÇE

«Türkiye Cumhuriyeti Anayasası» adli, idari ve askeri olmak üzere üç yargı sistemi kabul etmiş bulunmaktadır. Her sistem içinde çıkan görev ve hüküm uyuşmazlıkları, başlarındaki kurulda kesin olarak çözümlenmektedir. Adli, idari ve askeri yargı mercileri arasında meydana gelen görev ve hüküm uyuşmazlıkları ise, bu üç sistemi ve başlarındaki kurulları birbirine karşı bağımsız bulundurabilmek için, her yargı sisteminin en yüksek kurulundan seçilecek üyelerden teşkil edilmiş bir heyette çözümlenmek gerekmektedir. Bu sebeplerdir ki, «Türkiye Cumhuriyeti Anayasası»nın 142 nci maddesiyle böyle bir müessesenin kurulması öngörülmüş bulunmaktadır. Bu maddeye göre Uyuşmazlık Mahkemesi ceza alanını dahi içine almak üzere adli, idari ve askeri yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını çözümlenmekle görevli bulunduğu görev alanı 4788 sayılı Kanunla kurulmuş bulunan bu günkü «Uyuşmazlık Mahkemesi»nin görev alanına göre çok geniştir.

1. Anılan 4788 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesi kurulması hakkındaki Kanunun 1 nci maddesinde de adli, idari ve askeri yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarının hukuk davaları alanında çözülmesi görevi Uyuşmazlık Mahkemesine verilmiştir. Bu kanunun yürürlüğe konulduğu 1945 yılında asker kişilere ilişkin idari davalar Askeri Yargıtay'ca çözümlenmekte idi. Bundan dolayı idari davalar alanında askeri yargı ile idari yargı arasında uyuşmazlık çıkması söz konusu idi. Ancak daha sonra kabul edilen bir kanun ile Askeri Yargıtay'ın idari davalara ilişkin görevi sona erdirilmiş bulunduğundan yürürlükte olan kanuna göre idari dava alanında idari yargı ile askeri yargı arasında uyuşmazlık çıkması olanağı kalmamıştır. Yalnız Anayasanın Danıştaya ilişkin 140 ncı maddesine 20 . 9 . 1971 günlü ve 1488 sayılı Anayasa değişikliği ile eklenen altıncı fıkraya göre asker kişilere ilgili idari eylem ve işlemlerin yargı denetimini yeni kurulacak olan «Askeri Yüksek İdari Mahkemesi»ne verilmiştir. Bu fıkra, Danıştay'ı düzenleyen maddeye eklenmiş ise de bu mahkemenin adı ve kendisine verilen görevin niteliği dolayısıyla askeri bir mahkeme olduğunda kuşku yoktur; o halde Anayasanın 142 nci maddesinde anılan «Askeri Yargı Mercileri» deyiminin kapsamına bu mahkemede girecek başka deyimle bu mahkeme ile Danıştay arasında görev ve hüküm uyuşmazlığı söz konusu olabilecektir. Bu durum karşısında tasarıda bu yön gözönünde tutulmuştur.

4788 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesi Kurulması Hakkındaki Kanun ile askeri ve umumî mahkemeler arasında çıkan hukuki uyuşmazlıkların Uyuşmazlık Mahkemesinde çözümlenmesi öngörülmüş diğer taraftan askeri mahkemelerle umumî mahkemeler arasında cezaî yönden olumlu ve olumsuz görev uyuşmazlıklarını çözümlen mercî 1631 sayılı Yasada, Yargıtay Ceza Genel Kurulu olduğu belirtilmiş; ayrıca 1684 sayılı Yasada umumî mahkemeler, karar hâkimleri ve müstantiklerle idare heyetleri ve hususî kaza selâhiyetini haiz makamlar arasındaki uyuşmazlığın çözüm yerinin de Temyiz Ceza Heyeti Umumiyesi olduğu gösterilmiştir. Ancak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 142 nci maddesiyle adli, idari ve askeri yargı mercileri arasındaki tüm görev ve hüküm uyuşmazlıklarının, Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından çözümleneceğini derpiş etmiş, ahiren yürürlüğe giren 353 sayılı Askerî Yargılama Usulü Kanununun 259 ncu maddesi ile 1631 sayılı Yasa yürürlükten kaldırıldığı gibi askeri mahkemelerin de 1684 sayılı Yasada anılan (.... vesair kaza selâhiyetini haiz makamlar) dan sayılmasının mümkün olmayacağı Askerî Yargıtay tarafından içtihat edildiği gibi bu cihet Anayasa Mahkemesinin 2 . 6 . 1964 gün ve 1963/88 Esas, 964/44 sayılı Kararı ile de açıkça belli edilmiş bulunmaktadır. Arz ve izah olunan bu durum karşısında adli, idari ve askeri kaza arasında çıkan görev ve hüküm uyuşmazlıklarının çözüm yeri olarak bir mercîin kesin surette saptanması gerekli görülmüş ve bunun için Anayasamızın anılan maddesindeki öneri istikâmetinde belirtilen bütün kaza mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarının tasarî ile istihdaf edilen Uyuşmazlık Mahkemesinde çözümlenmesi hükme bağlanmıştır.

2. Yürürlükteki 4788 sayılı «Uyuşmazlık Mahkemesi kurulması hakkında Kanun» da mahkemenin kuruluşunun Askerî Yargıyı ilgilendiren bir davanın söz konusu olup olmamasına göre değişik bir kuruluş olması ilkesi benimsenmiş ise de böyle bir değişik kuruluş bir bakıma sakıncalıdır. Zira kuruluşun uyuşmazlığın niteliğine göre değişmemesi ve mahkeme içinde uyuşmazlığın ilgili olduğu yargı kollarında başka konularındaki bir, iki hâkimin dahi bulunması, kararların daha yansız biçimde verilmesini sağlayabileceği gibi mahkeme kuruluşunun gündemdeki konulara göre bir toplantı gününde bir, iki kez değişmesi sonucunun doğması gibi uygulama zorlukları dahi önlenmiş olacaktır. Mahkemenin her zaman için üç yargı kolundan gelen üyelerle kurulması ilkesi benimsenmelidir. Buna göre Yargıtay'dan, bir asıl, bir yedek üye Hukuk Genel Kuruluna katılan Yargıtay Başkan ve Üyeleri; bir asıl, bir yedek üye de Ceza Genel Kuruluna katılan Yargıtay Başkan ve Üyeleri arasından Yargıtay Büyük Genel Kurulunca; iki üye Danıştay'dan, bir üye Askerî Yargıtay'dan ve bir üye de Askerî Yüksek İdare Mahkemesinden seçilmek üzere kurulun kurulması gerekecektir. Uyuşmazlık Mahkemesinde incelenip karara bağlanacak işlerin hukuk sorunları olması karşısında Askerî Yüksek İdare Mahkemesinden seçilecek üyenin herhangi bir subay üye olmayıp askeri hâkim niteliğinde bulunması zorunludur. Nitekim yürürlükteki Uyuşmazlık Mahkemesi kurulması hakkında Kanunun ikinci maddesinin üçüncü fıkrasında Askerî Yargıtay'dan seçilecek üyelerin adli üyeler olması kurala bağlanmıştır. Askerî Yargıtay'dan o zamanki kuruluşuna göre Askerî Yargıtay'dan hem adli üyeler başka deyimle hâkim niteliğinde bulunan üyeler, hem de subay üyeler, hâkim niteliğinde bulunmayan üyeler, vardır; bugünkü Askerî Yargıtay'da ise yalnızca hâkim niteliğinde bulunan üyeler mevcuttur. (Anayasa, değişik madde 141). Bu bakımdan Askerî Yargıtay'dan gelecek üye için böyle bir kurula ihtiyaç yok ise de, bugün yürürlükte bulunan Yasanın gözönünde tuttuğu ilkenin, Askerî Yüksek İdare Mahkemesinden gelecek üye için öngörülmesi, hukukî bir zorunluktur.

3, 4788 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesi kurulması hakkındaki Kanunda uyuşmazlık çıkarma, idarenin dileği üzerine Başkanunsözcüsünün Uyuşmazlık Mahkemesine başvurması yoluyla olabilir ve bir de dava ile ilgili olan taraflar Uyuşmazlık Mahkemesine başvurarak görev veya hüküm uyuşmazlıklarının çözümlenmesini isteyebilirler. Oysa Fransa'da uzun uygulamalar sonunda beliren ihtiyacı karşılamak üzere belli koşullar altında mahkemelere dahi uyuşmazlık çıkarma yetkisi tanınmıştır. Fransa Uyuşmazlık Mahkemesi sisteminde 1960 yılında yapılmış olan değişikliğe göre bir adli veya idari mahkemenin baktığı bir davada mahkeme, belli koşullar altında görev yönünün incelenmesini, kendiliğinden, Uyuşmazlık Mahkemesinden isteyecek ve Uyuşmazlık Mahkemesi karar verinceye kadar elindeki davanın incelenmesini durduracaktır. Bu kural 334 sayılı Anayasamıza göre bakmakta olduğu bir davada uygulanacağı bir kanun hükmünü Anayasaya aykırı gören bir mahkemenin elindeki davanın incelenmesini erteleyerek kanun hükmünün Anayasaya aykırı olup olmadığını karara bağlamasını Anayasa Mahkemesinden istemesine benzemektedir. (Anayasa değişik madde 151).

4. Yukarıda kısaca temas edilen Fransız sistemindeki bu yenilik, birçok olumsuz görev uyuşmazlıklarının daha çıkmadan önce çözümlenmesini ve gerek gider, gerek zaman bakımından birçok kazançlar elde edilmesini sağladıkları için çok yararlıdır.

Davaların uzamasından yurttaşların haklı olarak yakınlığı ülkemizde bu uzamaların nedenlerinden biri de özellikle idari ve adli yargı arasındaki görevsizlik kararlarıdır. Bundan başka bir yargı merciinde yıllar boyu görüldükten sonra temyiz merciince görev yönünden bozulan kararlar da yurttaşları hayli zarara sokmaktadır. Bugün adli mahkemeler arasında bu tür görevsizlik kararları hayli seyrekleşmiş ise de adli mahkemelerin kararlarının idari mahkemelerin görevli olduğu yönden bozulmasına oldukça sık rastlanmaktadır. Bu uzama nedenlerini ortadan kaldırmak için Fransız hukukunda 1960 yılında benimsenen çözümü hukukumuzda da benimsemek ve Uyuşmazlık Mahkemesi Kanununa Fransa'dakine benzer kurallar koymak çok yararlı olacaktır. Bunun için oradaki gibi yargı mercilerinin görevsizlik kararı ile kendilerinin değil işi gönderen yargı merciinin görevli olduğu kanısına vardıklarında, görevsizlik kararı vererek olumsuz görev uyuşmazlığına yol açacakları yerde, görev yönünün incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesinden istemeleri gerektiği hükme bağlanmıştır. Ayrıca alt-yargı merciinin verdiği bir kararı incelerken o yargı merciinin görevli olmayıp diğer yargı kolundan bir yargı merciinin görevli olduğu kanısına varmış olan Yargıtay ve buna benzer durumlarda temyiz incelemesi yapan Danıştay ve Askeri Yargıtay'ın da altmahkemeler gibi Uyuşmazlık Mahkemesine başvurabileceğini kabul etmek yerinde olacaktır. Yalnız temyiz incelemesi yapan yüksek mahkemeler için böyle durumlarda Uyuşmazlık Mahkemesine başvurma zorunluğu olmayıp Fransa'da olduğu gibi onların takdirlerine bırakılmış ve bu bakımdan onlara yalnızca Uyuşmazlık Mahkemesine başvurma yetkisi tanınmıştır. Gerçekten görevsizlik durumunun çok açık bulunması halinde Uyuşmazlık Mahkemesini boş yere çalıştırmanın bir anlamı yoktur. Böyle durumlarda temyiz mercileri inceledikleri kararı görev yönünden bozarak işi daha kestirme bir yoldan çözüme kavuşturabilirler. Ancak görev yönünün hukuk açısından tartışılacak nitelikte bulunduğu durumlarda bu mahkemelerin Uyuşmazlık Mahkemesine başvurma yetkilerini kullanmaları olağandır.

Tasarıda mahkemelerin Uyuşmazlık Mahkemesinden görev konusunu incelemesini istemeleri, Uyuşmazlık Mahkemesine başvurmak için başlı başına bir yol olarak düzenlenmiştir.

5. Uyuşmazlık çıkarmanın yalnız ceza davaları dışındaki alanlarda kabul edilmesi, doğru değildir. Ceza alanında da idari yargı ile adli yargı veya adli yargı ile askeri ceza yargısı arasında olumlu veya olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu gibi uyuşmazlık çıkarılması ilkesi de benimsenmelidir. Çünkü bu yol, görev sorununun bir an önce çözümlenerek ceza davasının daha çabuk bitirilmesine yarayacaktır. Uyuşmazlık çıkarma yetkisinin sanıklarda değil, ilgili Başsavcı veya Başkanunsözcüsünde olması ve ilgili Başsavcı veya Başkanunsözcüsünün uyuşmazlık çıkarılması isteminde bulunmazdan önce davanın durdurulmasının söz konusu edilmemesi dolayısıyla sanıkların, örneğin hâkim reddi isteminde bulunarak yerine göre kötü düşünce ile davaları uzattıkları gibi, davaları uzatmak için bu yola başvuracakları biçiminde bir sakınca dahî ileri sürülemez.

6. Görev uyuşmazlıkları genellikle davayı açan yurttaşlara yükletilebilecek bir kusur ile ilgili değildir; zira olağan durumda her davacı, davasının çabuk bitmesini ister. Görev uyuşmazlıkları, genellikle yargı düzenlerine ilişkin esasların yeterince kesin olmamasından doğmaktadır. Bunun için belge eksiklikleri yüzünden istemlerin reddolunup işlerin sürüncemede kalmasını önlemek üzere belge eksikliklerinin ilgili Başsavcı veya Başkanunsözcülerince, onların gözünden kaçan eksikliklerin de Uyuşmazlık Mahkemesince tamamlanması ilkesi benimsenmiştir.

7. Tasarıda, yabancı kelimeler yerine, imkân nispetinde, Türkçe söz ve terimler kullanılmıştır. Tasarıda, her maddeye başlıklar konulmak suretiyle maddelerin konuları gösterilmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Uyuşmazlık mahkemesinin görevini göstermektedir. Mahkemenin görevi esasen Anayasanın 142 nci maddesince belli edilmiş olduğundan, madde esasını Anayasadan almaktadır.

Bu maddenin son fıkrası hükmü ile, 29 Haziran 1938 tarihli ve 3533 sayılı «Umumi, mülhak ve hususi bütçelerle idare edilen daireler ve belediyelerle sermayesinin tamamı Devlete veya belediye veya hususi idarelere ait daire ve müesseseler arasındaki ihtilâfların tahkim yolu ile halli hakkında Kanun» da öngörüldüğü gibi, kanun hükmü icabı olarak hakeme başvurulması gereken ihtilâflarda, hakem merci ile diğer yargı mercileri arasında meydana gelecek görev ve hüküm uyuşmazlıklarının da bu kanun hükümleri dahilinde halledileceği saptanmış bulunmaktadır. Ancak, hakem merci ile diğer yargı mercileri arasında meydana gelecek

uyuşmazlıkların, uyuşmazlık mahkemesine gidebilmesi için hakemin, hâkim niteliğini haiz ve hâkim statüsünde olması gerekmektedir; zira Anayasamız 142 nci maddesinde, yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarının çözülmesinden bahsetmektedir. Anayasa sistemi bakımından yargı merciinden neyin anlaşılması gerektiği ise 114 ncu madde gerekçesinde açıkça ifade edilmiştir. Buna göre bir merciin kaza organı olarak vasıflandırılabilmesi için kazai bir usul uygulanmasından başka üyelerin de bağımsız olması ve hâkim niteliğine haiz ve hâkim statüsünde bulunması da şarttır.

Bu itibarla, 3533 sayılı Kanunun ikinci maddesine göre Bakanlar Kurulunca, bu kurulun üyelerinden biri umumi bütçeye dahil daireler arasında tahaddüs edecek ihtilâfları hal için hakem tayin edildiği takdirde, hâkim niteliğine haiz olmayan ve hâkim statüsünde bulunmayan bu hakemin faaliyetleri kazai nitelikte olmakla birlikte, bu şekildeki hakemlik, Anayasamız bakımından yargı merci sayılmayacak ve binnetice bu merci ile diğer yargı mercileri arasında çıkacak görev ve hüküm uyuşmazlıkları uyuşmazlık mahkemesinde halledilemeyecektir. Bu sebeptendir ki, 9 Temmuz 1945 tarihli ve 4788 sayılı «Uyuşmazlık mahkemesi kurulması hakkında kanun» un 19 ncu maddesinden farklı olarak, tasarıda, 3533 sayılı Kanuna atıfta bulunulmamış ve bunun yerine, bu maddenin son fıkrası hükmü sevk edilmiştir.

Madde 2. — Mahkemenin kuruluşu gösterilmiştir.

Madde 3. — Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanının, Anayasa Mahkemesi asıl ve yedek üyeleri arasından seçilmesi, Anayasanın 142 nci maddesi hükmüdür. Bu anekurala uyularak Başkanın mazereti halinde bu mahkeme Başkanlığının, Anayasa Mahkemesince kendi asıl ve yedek üyeleri arasından görevlendirilen bir üyenin yapması öngörülmüştür. İkinci fıkra kuralı ile, Başkanvekilinin her mazeret çıkmasında ayrı ayrı değil, seçim dönemi başından seçilmesiyle Başkanvekili seçimi için mahkeme toplantısının geri kalması ihtimali önlenmek istenmiştir.

Madde 4. — Uyuşmazlık Mahkemesi üyelerinin dört yıllık bir dönem için seçilmiş bulunanları bu dönemlere bir başlangıç gösterilmesini gerekli kılmıştır. Adli yıl 6 Eylül'de başladığına göre dört yıllık dönemin 6 Eylül'de başlaması uygun olur. Nitekim mahkemenin toplantı dönemi de buna göre düzenlenmiştir. (Madde 5, fıkra 2). Yeni dört yıllık dönemde yeni kurulan işe başlayabilmesi için seçimlerin Temmuz ayında yapılması ilkesi benimsenmiştir.

Madde 5. — Mahkemenin iki ayda bir toplanması, yerine göre işleri geciktirmektedir. Onun için toplantılar en az ayda bir indirilmiştir. Mahkemenin yıllık çalışma süresi de adli tatile uydurulmuştur.

Madde 6. — Maddede Başsavcıların, Başkanunsözcülerinin düşüncelerini bildirmeleri ve toplantıya katılmaları öngörülmüştür. Metinlerin kısa yazılmasını sağlamak üzere birtakım deyimlerin açıklanması yapılmıştır. Ayrıca bu tasarıda, Başsavcılık, Başkanunsözcülüğü denilmeyip; Başsavcı, Başkanunsözcüsü denilmiş olduğundan, anılan görevlerin bu Kanuna göre yapacakları işleri, yardımcılarına da yaptırabileceklerinin açıklanmasında tartışmaları önlemek için yarar görülmüştür.

Madde 7, 8 ve 9. — Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanunun ilgili hükümleri gözönünde tutularak, maddeler metninde açıkça ifade olunduğu üzere, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyelerinin, kendilerine gelen dava ve işlere bakmalarının caiz olup olmadığı halleri ve bu hâllere istinaden çekilmeleri ile ilgili hükümleri, reddedilmeleri halinde uygulanacak işlemleri belirtilerek düzenlenmiştir.

Madde 10 ve 11. — Uyuşmazlık çıkarma, yürürlükte bulunan kanunun getirdiği bir yeniliktir. Görülmekte olan bir davanın görev uyuşmazlığını, bu safhada hall etmek imkânını verir. Bu madde ile uyuşmazlık çıkarma adli, idari ve askeri yargıya teşmil edilmiştir.

Bu yetki, yargı merciince görev itirazının reddi üzerine, kanun yararına olarak, uyuşmazlığın konusuna göre ilgili Başsavcı veya Başkanunsözcüsü tarafından kullanılacaktır. Bu suretle Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının kabul ettiği adli, idari ve askeri yargı mercilerinin ayrılığı prensibinin ihlali ve ayrı tanzimlere tabi tutulan adli, idari ve askeri yargı mercilerinin yetkilerinin görev hudutlarına tecavüzleri önlenmiş olacaktır.

Madde 12 ve 13. — Uyuşmazlık çıkarmak için ilgililerin başvurması üzerine yapılacak işlemler, bugünkü kanun hükümlerine nazaran daha kolay ve daha çabuk usule tabi tutulmuştur.

Önce, görev itirazında bulunan kişi veya makamın, görev itirazını reddeden yargı merciine başvurması esasının kabulü uygun görülmüştür. Uyuşmazlık çıkarma isteğiyle başvuruların bir süre ile sonuçlandırılması gerekli görülmüş ve istek için 15 günlük bir süre yeterli bulunmuştur.

Davayı gören yer adli, idari veya askeri bir mahkeme olabileceğinden metinde genel olarak mahkeme sözü yerine yargı mercii sözü kullanılması, uygun bulunmuştur.

Görülmekte olan bir davada, gecikmelere yer verilmesini önlemek için ilgililerin yani görev itirazında bulunan kişi ve makamın, yalnız bir defa olmak üzere, uyuşmazlık çıkarılması isteme yoluna gitmelerini mümkün kılacak şekilde maddeye bir fıkra eklenmiştir.

Madde 14, 15 ve 16. — Olumsuz görev uyuşmazlığı, bu maddede tarifini bulmaktadır. Olumsuz görev uyuşmazlıkları görevli yargı merciiinin belirtilmesini hedef tuttuğuna göre bunun kısa zamanda belli edilmesi gerekir. Bu maksatla uyuşmazlığın çözülmesi için bir başvurma süresi tayin edilmiştir.

Olumsuz görev uyuşmazlıkları açılan bir dava hakkında bir yargı merciiinin görevsizlik kararı vermesinden sonra görevli gösterilen yargı merciiine dosyanın verilmesi üzerine, bu yargı merciiinden de aynı mahiyette karar verilmesi suretiyle doğabileceği gibi bir iş hakkında ayrı ayrı yargı mercilerine dava açılması üzerine bu yargı mercilerinin kendilerini görevli görmeleri suretiyle verdikleri kararlar üzerine de doğabilir. Her iki halde uygulanacak hüküm, aynıdır.

Uyuşmazlık çıkarmak için başvurmadan sonra yapılan usuli muameleler görev uyuşmazlığında da uygulanmaktadır. Ancak, bu uyuşmazlığın çözülmesini istemek için taraflarla birlikte ceza davalarında «İlgili makam» da görevli gösterilmiştir. Buradaki «İlgili makam» davanın görüldüğü merci itibariyle Cumhuriyet Savcısı, Askeri Mahkeme Savcısı veya varsa idari yargı merciiinde Başkanunsözcüsünün bu kademedeki görevlileridir.

Madde 17. — Bu maddede olumlu görev uyuşmazlığının tanımı yapılmış ve uygulanacak hükümler gösterilmiştir. Kaide olarak olumsuz görev uyuşmazlığında kabul edilen usul hükümleri burada yer almıştır.

Ancak olumlu görev uyuşmazlığının bir özelliği olarak, iki ayrı yargı merciiinde birer dosya vardır. Her mahkemede de yargılamaya devam olunabilir. Onun için uyuşmazlık mahkemesine başvuran ilgili Başsavcı veya Başkanunsözcüsünün her iki yargı merciiine de bu durumu haber vermesi lüzumu işaret edilmiştir. Bu yargı mercilerinin Uyuşmazlık Mahkemesi kararını beklemesi de aşağıdaki madde hükmü gereğidir.

Madde 18. — Olumlu uyuşmazlıklarda Uyuşmazlık Mahkemesi kararının gecikmesi üzerine yargı mercilerinin davaya bakarak birbirine karşıt kararlar vermeleri tehlikesi bulunduğundan, yargı mercilerinin böyle durumlarda Uyuşmazlık Mahkemesi kararını beklemeleri, zorunlu görülmüştür.

Madde 19, 20 ve 21. — Genel gerekçede açıklandığı üzere yargı mercilerinin uyuşmazlığın çözülmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulması yolu öngörülmüş olduğundan, bu başvurunun koşullarını ve Uyuşmazlık Mahkemesince uygulanacak usul kurallarını göstermek üzere bu maddeler kaleme alınmıştır. Bu kurallar Türk hukuk düzenine yeni giren kurallardır.

Madde 22. — İşin Uyuşmazlık Mahkemesine verilmesinden sonra, davalara bakılması geri bırakılacağına göre, gerek hukuk ve gerek ceza alanında evvelce davaya bakan yargı mercilerinden verilen tedbirlerle, tutuklamaların süresiz bir beklemeye terkedilmesi düşünülemeyeceğinden dolayıdır ki, Uyuşmazlık Mahkemesinden üç ay içinde karar çıkması lüzumu ve aksi halde mahkemenin davaya devam etmesi ve bu suretle tedbirler hakkında gerekli kararı vermesinin kabulü bir zaruret halini almıştır. Fakat bu kayıt maksadı temine kâfi gelmediğinden ikinci bir sınırlandırmanın da yargı merciiinde yapılması gerekli görülmüş ve bu maksatla Uyuşmazlık Mahkemesinin görevli yargı merciiini bildirmesinden sonra altmış gün içinde görevli yargı merciiinde bu tedbirler hakkında yeniden bir karar verilmediği takdirde, tedbirin kendiliğinden kalkacağı, esası benimsenmiştir. Fakat buna rağmen tedbirlerin, nazari de olsa, üç ay mahkeme kararı, iki ay da davayı gören yargı merciiinin kararı olmak üzere beş aylık bir süre ile işlemsiz devam etmesi mümkün bulunmaktadır. Mahiyetlerine göre böyle uzunca bir müddet tedbirlerin işlemsiz devamı tarafların ağır zararlarını doğurabileceğinden bekleme süresi içinde tarafların son kararı veren yargı merciiine başvurarak tedbirlerin kaldırılmasını isteyebilmeleri kabul edilmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrası ise süreye bağlı tedbirlere ilişkin kararları, dördüncü fıkrası da yeniden tedbir kararı verilmesi durumunu düzenlemektedir. Birtakım mahkemeler, üç ay, dört ay gibi süreye bağlı tedbir kararları vermeyi ve davanın gelişmesine göre süresi sonunda tedbiri uzatan veya uzatmama yetkisini ellerinde tutmayı uygun görebilirler ve böylece süreye bağlı bir tedbirin süresi, süresiz bir tedbirin geçerli bulunacağı zaman içinde yani birinci fıkrada gösterilen kararın tebliğinden önceki zamanda veya altmış günlük

ek süre içinde dolması dolayısıyla tedbirin kalkması durumu gerçekleşebilir. Böyle durumlarda tedbirin nasıl uygulanabileceği daha doğrusu hangi yargı merciince uzatılabileceği gösterilmez ise hakkın yerine getirilmesi imkânsızlaşabilir. Bundan başka daha önce tedbir kararı istenmemiş bir davada sonradan tedbir kararını haklı gösteren bir durum ortaya çıkabilir. Buna da bir çözüm zorunludur. Bundan başka uyuşmazlık çıkarma usulüne ilişkin işlemlere bağlanmış ise ortada ancak tek bir yargı merci bulunacağından dolayı bu yargı merciinin de tedbir konusundaki yetkisi açıklığa kavuşturulmalıdır. Yargı mercilerinin görev konusunda Uyuşmazlık Mahkemesine başvurularında da tedbir için görevli yargı merci belirlenmelidir ki, ortada herhangi bir tartışma konusu bulunmasın. Bu da Uyuşmazlık Mahkemesine başvuran yargı merci olarak saptanmıştır.

Madde 23. — Ceza alanında evvelden verilmiş bulunan tedbirler hakkında yukarıdaki esasın uygulanması mümkün ise de, tutuklama kararları hakkında beş ay bir bekletmeye bırakılmasına hukuk bakımından imkân görülemediğinden, yalnız tutuklama konusunda son kararı veren yargı merciinin Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 112 nci maddesine göre tutukluluk halinin devam edip etmemesi hususunda kendiliğinden inceleme yaparak bir karar vermesi gerektiği esası, belirtilmiştir.

Maddenin birinci fıkrasında ilk kez tedbir kararı verecek merci dahi belirtilmiştir. Maddenin üçüncü fıkrasıyla uyuşmazlık çıkarma ve yargı merciince görevli merciin belirtilmesi istemiyle Uyuşmazlık Mahkemesine başvurma durumlarında tedbir kararı vermek üzere görevli bulunan yargı merci belirlenmiştir.

Madde 24. — Bu madde hüküm uyuşmazlıklarına ilişkin olup tarifi ve uygulanacak hükümleri ihtiva etmektedir. Burada üzerinde durulması gereken nokta halen yürürlükte bulunan kanunda hüküm uyuşmazlıkları için kabul edilen bir unsurun tariften çıkarılmış olmasındadır. 4788 sayılı Kanunun 19 ncu maddesinde ayrı ayrı yargı mercilerinden verilmiş bulunan kararlarda «Hakkın yerine getirilmesinde imkânsızlık» da şart koşulmuştur. Halbuki hüküm uyuşmazlıklarına konu olan bu kararlar her zaman icraya tabi ve binaenaleyh yerine getirilmesi zorunlu olan kararlar olmayabilir. Tespit davaları üzerine verilen kararlar gibi... Ceza davalarında ise hüküm uyuşmazlığı ayrı ayrı yargı mercilerinden verilen kararlardaki cezaların gerek nevelerinin ve gerek ihtarlarının birbirinden farklı olmasıyla doğması mümkündür. Fakat bu hal her zaman cezaların infazında imkânsızlık demek değildir. Bu bakımdan, esasen her iki hukuk alanını kapsamayan «Hakkın yerine getirilmesi imkânsızlığı» sözlerinin tariften çıkarılması uygun görülmüştür.

Madde 25. — Hüküm uyuşmazlıklarında hukuk ve ceza davalarının gösterdikleri özellik nazarı itibara alınarak çözümlerinde Danıştay Yargılama Usulü kanunlarının bu kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanacağı kabul edilmiştir.

Madde 26, 27 ve 28. — Uyuşmazlık Mahkemesince, incelemenin önce süre bakımından esasına işaret olunmuştur. Süresi içinde yapılmayan başvurma reddedilecektir.

Halen yürürlükte bulunan 4788 sayılı Kanunun 16 nci maddesinde şekil bakımından noksan kabul edilen başvurular için otuz gün içinde, yeniden başvurulmak üzere uyuşmazlığı çıkaran savcı veya mahkemeye, başvuran tarafa bildireceği yazılıdır. Ancak, bu tasarı ile uyuşmazlığın çözülmesi için usul ve işlemlere göre, kim tahrik ederse etsin, başvuruları ilgili başsavcı veya başkanunsözcüsü tarafından Uyuşmazlık Mahkemesine intikal ettirilecektir. Noksanlar, bu makamlar tarafından ikmal edilmiş olacaktır. Buna rağmen mahkemece tamamlanması gereken hususlar varsa bunların da mahkeme başkanı tarafından tamamlanması mümkündür. Kaldı ki, Uyuşmazlık Mahkemesine intikal etmiş bir müracaat var demektir. Bu başvurma reddedilmeden aynı konu hakkında ikinci bir başvurma hukuki bir sebebi de olamaz. Bu sebeplerle tasarıya halen yürürlükte bulunan kanunun 16 nci maddesinin son iki fıkrasının alınmasına lüzum görülmemiştir.

Görev uyuşmazlıklarında davanın sürüncemede kalmaması için Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilir verilmez hüküm fıkrasının ilgili yargı merci, kişi ve makamlara bildirilmesi zorunludur; gerçekten bu tür uyuşmazlıklarda davanın görülebilmesi için hangi merciin görevli olduğunun bilinmesi yeterli olup gerekçenin bilinmesi zorunlu değildir. Gerekçeli karar yazılınca onun da bildirilmesi, ilgili yargı merci ve kişilerin karar üzerinde tam bilgi edinmeleri ve özellikle Uyuşmazlık Mahkemesinin benzer olaylardaki hukuki görüşünü öğrenmeleri bakımından yararlıdır.

Madde 29. — Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının kesin olması kuruluşundan doğan bir zorunluk ve Anayasa hükmü gereğidir. Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının Resmi Gazete ile yayımlanması hakkında yü-

rüfükte bulunan kanundaki hüküm bunlardan yalnız ilke kararları ile mahkeme başkanı tarafından yayımlanması uygun görülen kararlara hasredilmiştir. Zira şimdiye kadar geçen uygulamalardan da çok defa birinin benzeri olan olaylara ait kararların yayımlanmasından hiçbir fayda olmadığı anlaşılmıştır.

Madde 30. — Uyuşmazlık Mahkemesinin ilke kararları ile önemli kararlarının Resmi Gazete ile yayımlanmasından maksat bu kararlarının yargı mercilerince takibedilerek benzeri olaylarda ve özellikle görev konusunda sık sık çıkan uyuşmazlıkların önlenmesi ve azaltılmasıdır. Fakat Uyuşmazlık Mahkemesi kararları arasında da çelişmeler olabilir. Bu çelişmeler yargı mercileri arasında devamlı bir görüş birliğinin yerleşmesine engel olur. Onun için bu çelişmelerin giderilmesi de aynı derecede önem gösterir. Birbirleriyle çelişen kararların belli olaylara ilişkin olduğu hallerde, bunlar, ilgili olaylar için muteber kararlar olur.

Ancak bu kararlar arasında çıkabilecek çelişkileri ortadan kaldıracak bir diğer mahkeme veya merci, Anayasa ile gösterilmediği gibi böyle bir merci tanınmasına da Anayasa ve kuruluş engeldir.

Bu bakımdan kararlar arasındaki aykırılığın yine Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından, bir ilke kararı ile giderilmesi mümkün olabilir. Bu yeni ilke kararlarının gerekçeleri ile birlikte açıklanacağı maddede yer almış bulunmaktadır.

İlke kararları etkisi belli olayla sınırlı bulunmayan kararlardır. Nitelikleri itibariyle bir çeşit içtihatları birleştirme kararları hüviyetini göstermektedir. Bu yönden ilke kararlarında nisap ve geçerlik bakımından bazı farklılıklar kabul etmek zorunluğu vardır.

Bundan ötürü, ilke kararları, yüksek mahkemelerden Uyuşmazlık Mahkemesine seçilen asıl ve yedek üyelerin katılacakları toplantılarda alınması öngörülmüştür. Katılacakların sayısı hiç bir halde bütün asıl ve yedek üyelerin dörtte üçünden aşağı olamayacaktır.

İlke kararları, hüküm uyuşmazlıklarında da söz konusu olabilir. Hüküm uyuşmazlıklarında esasa ilişkin ilke kararı; adli, idari ve askeri yargının alanına giren bir konuya ilişkin ilke kararı olacağı için böyle bir kararın adli, idari ve askeri yargıyı bağlaması, onların görev alanlarına geçme anlamına gelir ki, Anayasa düzenimiz ile böyle bir durum bağdaştırılamaz; zira her yargı dalı, Anayasanın dayandığı ilkelere göre kendi alanına giren konuları çözmekle görevlendirilmiştir. Onun için görev konusundaki ilke kararlarının hem Uyuşmazlık Mahkemesini, hem de bütün yargı mercilerini, hüküm uyuşmazlıkları dolayısıyla verilecek esasa ilişkin ilke kararlarının ise yalnızca Uyuşmazlık Mahkemesini bağlayacağı kabul edilmek gerekir; madde buna göre düzenlenmiştir.

Madde 31, 32, 33, 34 ve 35. — Bu maddelerde çeşitli hükümler sevk edilmiştir. Konuları esasen açıktır. Yalnız 31 ve 32 nci maddeler dolayısıyla açıklama gerekli görülmüştür. 4788 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesi kurulması hakkındaki Kanundan farklı şekilde tasarı; bir taraftan uyuşmazlık çıkarma konusunda yeni hükümler getirmesi, diğer taraftan yeni teşkil olunan Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ile Danıştay arasında çıkacak uyuşmazlıklarla birlikte adli, idari ve askeri merciler arasında meydana gelecek görev ve hüküm uyuşmazlıklarını çözümlenici hükümler getirmiştir. Gerçekten bu hususların, kurulması öngörülen Uyuşmazlık Mahkemesinin iş hacmini önemli ölçüde artıracığı düşünülerek mahkemenin etkin bir şekilde çalışabilmesi için raportörlük ve kalem teşkilâtı kurulması zorunlu olmuştur.

Geçici raportörler, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanının isteği ve ilgilinin muvafakatı ile en az yedinci derece aylığını almış bulunan; hâkim veya hâkimler kanunu gereğince hâkimlik ve savcılık sınıfından sayılan hizmetleri ifa edenlerle, Askeri Hâkim ve Savcılar, Danıştay Yardımcıları ve Kanunsözcüleri arasında mensup oldukları müesseselerin yetkili mercileri tarafından tayin edilmeleri ve bunların işleri ile terfileri ve raportörlükte geçirdikleri meslek süreleri düzenlenmiştir. Ayrıca kalem muamelelerinin ifası için bir başkâtip ve dört kâtip Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığı emrinde devamlı olarak çalışması kabul edilmiş ve bunlardan bir başkâtip ile iki kâtipin Yargıtay'dan iki kâtipin de Danıştay'dan Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanının talebi üzerine mensup oldukları müesseselerce tayinleri ile terfi ve özlük işleri ve meslekte geçirdikleri süreler ile ilgili hususlar belirtilmiştir.

Madde 36. — Uyuşmazlık Mahkemesinin ve bu mahkemeyi ilgilendiren konularda başsavcılarla başkanın sözcülerinin belge ve bilgi toplama yetkileri, birer Anayasa yargı organı bulunan Danıştay ve Anayasa Mahkemesinin bu konulardaki yetkilerinin doğrultusunda düzenlenmiş ve böylece bir boşluk doldurulmuştur.

Madde 37. — Anayasa Mahkemesi kararlarının Anayasanın değişik 152 nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca kesin oluşunun ve sözü edilen maddenin son fıkrası uyarınca bütün organları ve herkesi bağlayıcı nitelikte bulunmasının Uyuşmazlık Mahkemesi görevleri üzerindeki etkisi, Anayasa Mahkemesi Kuruluş Kanununda olduğu gibi Uyuşmazlık Mahkemesi Kuruluş Kanununun dahi konusudur. 34 nci madde bu düşünceye ve Anayasanın az önce belirtilen ilkelerine göre düzenlenmiştir. Yargı mercilerinin görevsiz olduklarını bildiren kesin ya da kesinleşmiş kararları olsa bile Anayasa Mahkemesi kararı karşısında bu kararlarını kaldırıp kendilerini görevli sayacaklarını belirtmek üzere, «Kendilerinin Anayasa Mahkemesinin kararı ile çatışan kesin veya kesinleşmiş bir kararı bulursa bile» deyimi, ikinci fıkraya konulmuştur.

Madde 38. — Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyelerine katılacakları her toplantı günü için verilecek ücreti kapsamaktadır. Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyeliği tıpkı Yüksek Seçim Kurulu Başkan ve üyeliği gibi ek bir hizmettir. Hizmetler arasında hakkaniyet ve eşitlik sağlanmak üzere bu mahkeme başkan ve üyeleri ile yedek üyelerine katılacakları her toplantı günü için ek ücret verilmesi uygun görülmüş ve açıklanan işbu sebepler karşısında 31 nci madde ile geçici raportörlere de asli görevlerine ek görev karşılığı ödenek verilmesi öngörülmüştür.

Madde 39. — Uyuşmazlık mahkemesinin araç, gereç vesair ihtiyaçlarının Adalet Bakanlığı Bütçesine eklenecek ödenekle karşılanacağı ifade edilmiştir.

Madde 40. — Bu madde kuralı, hukuk ve ceza davalarında davaya katılanların kendi yararına davaya katıldıkları taraftan veya savcıdan bağımsız olarak, bu kanun gereğince işlem yapabileceklerini bildirmek için konulmuştur.

Madde 41. — Kaldırılan hükümlere ilişkin bu madde ile 9 Temmuz 1945 gün ve 4788 sayılı Uyuşmazlık mahkemesi kurulması hakkındaki kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Kaldırılan hükümler arasında 4.6.1930 tarih ve 1684 sayılı Kanun konulmamıştır. Zira Anayasa Mahkemesinin 2.6.1964 günlü, esas 1963/88, Karar 1964/44 sayılı kararında belirtildiği üzere (Resmî Gazete, 10 Subat 1965-11925 sayı) 9.7.1961 günlü ve 334 sayılı Anayasanın 7 nci maddesinde «Yargı yetkisi Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerde kullanılır.» denilmektedir. Anayasanın 114 nci maddesinin gerekçesinde de «Bir mercinin kaza organı olarak vasıflandırılabilmesi için kazai bir usul uygulanmasından başka üyelerin de bağımsız olması ve hâkim niteliğini haiz ve hâkim statüsünde bulunması da şarttır. Memleketimizde idari kaza manzumesinde kaza ve vilâyet idare heyetleri, vergi itiraz ve temyiz komisyonları, gümrük eksperler heyeti ve disiplin kurulları gibi tam bir kaza organı sayılmayacak merciler de mevcuttur...» denilmekle bunların tam bir kaza organı sayılmayacakları belirtilmiştir.

4.6.1930 tarih ve 1684 sayılı Kanunun 1 nci maddesinden anlaşılacağı üzere çözümlenmesi Yargıtay Ceza Genel Kuruluna bırakılan uyuşmazlıklar, bir yandan umumi mahkemeler, karar hâkimleri ve müstantikler ve öte yandan idare heyetleri ve kaza selâhiyetini haiz sair makamlar arasında doğacak görev ve yetki uyuşmazlıklarıdır. Karar hâkimleri 8.6.1936 günlü ve 3006 sayılı Kanunla kaldırılmıştır. Maddede sözü edilen «kaza selâhiyetini haiz makamlar» yargı mercii değildir. Çünkü bu makamlar, Anayasanın kastedtiği anlamda münhasıran yargı mercii olarak kurulmadıkları gibi, bu makamlarda görev almış olanlarda hâkim sıfatını taşımamaktadırlar.

Bundan ötürü bu heyetler ve makamlar Anayasanın 142 nci maddesindeki yargı mercilerinden sayılamazlar. Bunlarla öteki adli makamlar arasında çıkan uyuşmazlıkların çözümlenmesi, Anayasanın 142 nci maddesi hükümüne göre uyuşmazlık mahkemesinin görevine girmenektedir. Bu konuda Danıştay İkinci Dairesi, niteliği bakımından, tartışmaya yol açmaktadır. Danıştayın İkinci Dairesi idari dairelerden olmakla birlikte Anayasa gereğince yüksek mahkemelerden biri olan Danıştayın idari veya kazai görev yapmaları bakımından bir ayrımına bağlı tutulmayan bütün dairelerini birer yargı mercii saymak gerekir. Bu sebeple Danıştayı ve onun bünyesinde olan İkinci Daireyi 1684 sayılı Kanunun birinci maddesinde sözü geçen idare heyetleriyle sair kaza selâhiyetini haiz makamlar niteliğinde bir kuruluş olarak kabul etmeye yer yoktur.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 1684 sayılı Kanunun 1 nci maddesinde gösterilen umumi mahkemeler ve müstantikler ile idare heyetleri ve kaza selâhiyetini haiz sair makamlar arasındaki görev ve yetki uyuşmazlıklarını çözümlenmekle görevlidir. Yani adli yargı mercii olan umumi mahkemeler ve sorgu hâkimleri ile yargı mercii olmayan fakat kaza selâhiyetini haiz bulunan sair makamlar arasındaki cezai işlere ait görev ve yetki uyuşmazlıklarını çözümlenmesi gerekir.

Anayasa mahkemesinin kararında açıklanan bu sebeplerle 4.6.1930 tarih ve 1684 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Maddeler — Bu maddelerde geçiş dönemine ait hükümler konulmuştur. Bunların metinleri açık bulunduğundan genellikle herhangi bir gerekçeyi gerekli kılmayacak durumdadırlar, ancak geçici 5 nci madde dolayısıyla açıklama gerekli görülmüştür.

Geçici 5 nci madde ile yeni kurulan seçimleri hemen yapılarak kanunun tümü ile yürürlüğe girdiği tarihte işe başlanabilmesi için konulmuştur.

Madde 42. — Yürürlük kuralı, mahkemenin kuruluş hazırlıklarının tamamlanması için değiştirilmiştir.

Madde 43. — Yürütme maddesidir.

TRABZON MİLLETVEKİLİ LÜTFİ GÖKTAŞ VE İKİ ARKADAŞI İLE SIVAS MİLLETVEKİLİ AZİMET
KÖYLÜOĞLU'NUN TEKLİFİ

Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun Tasarısı

I. — BÖLÜM

Genel Esaslar

Mahkemenin Görevi :

MADDE 1. — Adli, idari ve askeri yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözmeye yetkili bir «Uyuşmazlık Mahkemesi» kurulmuştur.

Özel kanun uyarınca hakeme başvurulmasının zorunlu olması halinde, eğer hakemlik görevi hâkim tarafından yerine getirilmiş ise bu merci, davanın konusuna göre, yukardaki fıkrada yazılı adli veya idari yargı mercilerinden sayılır.

Mahkemenin Kuruluşu :

MADDE 2. — Uyuşmazlık mahkemesi, bir başkan ile altı asıl ve altı yedek üyeden kuruludur. Başkan Anayasa Mahkemesince kendi asıl ve yedek üyeleri arasından seçilir. Bir asıl bir yedek üye hukuk genel kuruluna katılan Yargıtay Başkan ve üyeleri, bir asıl bir yedek üye de ceza genel kuruluna katılan Yargıtay Başkan ve üyeleri arasından, Yargıtay Büyük Genel Kurulunca, iki asıl iki yedek üye Danıştay dava daireleri ile memurların ceza işlerine bakan dairesinin başkan ve üyeleri, bir asıl ve bir yedek üye Askeri Yargıtay Başkan ve üyeleri, bir asıl ve bir yedek üye de Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin hâkim niteliğine sahip üyeleri arasından, kendi genel kurullarınca seçilir.

Başkanın Görevi :

MADDE 3. — Uyuşmazlık mahkemesi işlerinin yönetim ve yürütülmesi, başkanın ödevidir. Başkanın mazereti halinde, Anayasa Mahkemesince kendi asıl ve yedek üyeleri arasından dönem başına görevlendirecek bir üye, uyuşmazlık mahkemesine başkanlık eder.

Başkan ve Üyelerin Görev Süresi :

MADDE 4. — Uyuşmazlık mahkemesinin başkan ve üyeleri, dört yıllık bir dönem için seçilirler; ancak yeni seçim tamamlanuncaya kadar eski kurulun görevidevam eder.

Dönem içinde açılacak başkanlık veya üyeliklere aynı usulle yenileri seçilir. Bu suretle seçilenler, yerine seçildikleri hâkimin süresini tamamlarlar.

Görev dönemleri sona eren hâkimler, yeniden seçilebilirler.

Seçimler, dört yıllık dönemin bittiği yılın Temmuz ayında yapılır. Seçimi tamamlanan yeni kurul, 6 Eylülde göreve başlar.

Mahkemenin Toplantı Yeri, Tarihi ve Toplanma Dönemi :

MADDE 5. — Mahkeme, en az ayda bir kez Anayasa Mahkemesi binasında toplanır. Başkan, gerektiğinde mahkemeyi daha erken toplantıya çağırabilir. Her iki durumda da toplantı gündemi, en az üç gün önce, raporlarla birlikte hâkimlere, başsavcı veya başkanunsözcülerinden uyuşmazlıkla ilgili olanlara ulaştırılır.

Başkan, mahkemeye gelen işlerden tutuklu, tedbirli olanlarla yürütmenin durdurulması istemli bulunanlar gibi acele nitelikte olanların adli tatilden önce bitirilmesi için gerekli tedbirleri alır.

Toplantı dönemi, her yıl 6 Eylülde başlar, 19 Temmuzda biter.

Başsavcıların, Başkanunsözcülerinin Düşüncelerini Bildirmeleri ve Toplantıya Katılmaları :

MADDE 6. — İlgili olan cumhuriyet başsavcısı, başkanunsözcüsü, görüşlerini yazılı olarak bildirirler. Bunlar, gerekli gördükleri veya mahkemece gerekli görülen durumlarda toplantılara gelerek sözlü açıklamada bulunurlar, oya katılamazlar.

Birinci fıkrada anılan görevliler, bu kanuna göre yapacakları bütün işlemleri, kanunlar gereğince yardımcıları olan kişilere yaptırmaya yetkilidirler.

Bu kanunda sözü geçen başsavcılar deyimi, cumhuriyet başsavcısı ile Askeri Yargıtay Başsavcısının; başkanunsözcüleri deyimi de Danıştay Başkanunsözcüsü ile Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanunsözcüsü; ilgili başsavcı deyimi konusuna göre bir uyumsuzlukla ilgili bulunan cumhuriyet başsavcısı veya Askeri Yargıtay Başsavcısını; ilgili başkanunsözcüsü deyimi ise konusuna göre uyumsuzlukla ilgili bulunan Danıştay Başkanunsözcüsünü veya Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanunsözcüsünü anlatır.

Dava ve İşlere Bakmanın Caiz Olmadığı Haller :

MADDE 7. — Uyuşmazlık mahkemesi başkan ve üyeleri;

1. Kendilerine ait olan veya kendilerini ilgilendiren dava ve işlere;
  2. Aralarında evlilik bağı kalkmış olsa bile çşinin, kan veya sıhriyet yönünden usu! fūruunun, dördüncü dereceye kadar (Bu derece dahil) kan yönünden ve sıhriyeti doğuran evlilik kalkmış olsa bile üçüncü dereceye kadar (Bu derece dahil) sıhriyet yönünden civar hısımlarının veya aralarında evlatlık bağı bulunan kimselerin dava ve işlerine;
  3. Dava ve iş sahiplerinin vekili, vasisi veya kayyımı sıfatıyla hareket ettiği dava ve işlere;
  4. Hâkim, savcı, hakem sıfatıyla bakmış veyahut tanık veya bilirkişi olarak beyanda bulunmuş olduğu dava ve işlere;
  5. İstişari mütalaa ve kanaat beyan etmiş olduğu dava ve işlere;
- Bakamazlar.**

Çekinme :

MADDE 8. — Uyuşmazlık mahkemesi başkan ve üyelerinin yedinci maddede yazılı sebeplere dayanarak davaya veya işe bakmaktan çekinmeleri halinde, uyuşmazlık mahkemesi, çekinme isteğinde bulunan başkan ve üyenin de iştirakiyle, konu hakkında kesin karar verir. Ancak, çekinme isteğinde bulunan Başkan veya üye oylamaya katılamaz.

Mahkeme Kurulunun toplanmasına mani olacak sayıda üyelerin çekinme istekleri dinlenmez.

Başkan ve Üyelerin Reddi :

MADDE 9. — Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyelerinin reddine dair istemler, reddedilen üye katılmaksızın Uyuşmazlık Mahkemesince incelenir ve bu mahkemece ret konusu hakkında kesin karar verilir.

Uyuşmazlık Mahkemesinin toplanmasına engel olacak sayıda başkan ve üyenin reddine ilişkin istekler dinlenemez.

II. — BÖLÜM

Uyuşmazlık Mahkemesine Başvurma Yolları ve İnceleme Kuralları

Uyuşmazlık Çıkarma :

MADDE 10. — Uyuşmazlık çıkarma; adli, idari veya askeri bir yargı merciinde açılmış olan davada ileri sürülen görev itirazının reddi üzerine, ilgili Başsavcı veya Başkanunsözcüsü tarafından görev konusunun incelenmesinin Uyuşmazlık Mahkemesinden istenmesidir.

Uyuşmazlık çıkarma isteminde bulunmaya yetkili makam; reddedilen görevsizlik itirazı adli yargı yararına ileri sürülmüş ise Cumhuriyet Başsavcısı, idari yargı yararına ileri sürülmüş ise Danıştay Başkanunsöz-

cüsü, askeri ceza yargısı yararına ileri sürülmüş ise Askeri Yargıtay Başsavcısı ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesi yararına ileri sürülmüş ise bu mahkemenin başkanunsözcüsüdür.

Görev itirazının reddine ilişkin karara karşı itiraz yolunun açık bulunduğu ceza davalarında ret kararı kesinleşmeden uyumsuzluk çıkarma istenilemez.

Uyumsuzluk Çıkarılmayan Haller :

MADDE 11. — Aşağıdaki durumlarda uyumsuzluk çıkarılmaz.

a) Dava karara bağlanmış ve bu karar kesinleşmiş ise veya görevsizlik itirazını reddeden yargı yeri bu karardan dönerek görevsizlik kararı vermiş ve bu karar kesinleşmiş ise;

b) Sulh, vazgeçme veya kabul ile dava sona ermiş ise.

Yargı Merciiince Yapılacak İşlemler :

MADDE 12. — Görev itirazında bulunan kişi veya makam, itirazın reddine ilişkin kararın verildiği tarihten, şayet bu kararın tebliği gerekiyorsa tebliğ tarihinden, itiraz yolu açık bulunan ceza davalarında ise ret kararının kesinleştiği tarihten başlayarak 15 gün içinde, uyumsuzluk çıkarılmasını istemeye yetkili makama sunulmak üzere iki nüsha dilekçeyi itirazı reddeden yargı merciiine verir.

Bu yargı mercii, dilekçenin bir nüshasını ve varsa ekleri yedi gün içinde cevabını bildirmesi için diğer tarafa tebliğ eder. Tebliğat yapılan taraf, süresi içinde bu yargı merciiine cevabını bildirmezse, cevap vermekten vazgeçmiş sayılır.

Yargı mercii, kendisine verilen dilekçeyi, alınan cevabı ve varsa belgeleri ile birlikte görevsizlik itirazının reddine ilişkin karar ile dayanağı belgenin asıl ve örneklerini, uyumsuzluk çıkarmak isteminde bulunmaya yetkili makama gönderir.

Bir davada uyumsuzluk çıkarılması için yalnız bir kez başvurulabilir.

Uyumsuzluk Çıkarma İsteminde Bulunmaya Yetkili Makamca Yapılacak İşlemler :

MADDE 13. — Uyumsuzluk çıkarma konusundaki dilekçe ile ekleri kendisine ulaşan yetkili makam, gerekirse gelen dilekçedeki veya eklerindeki eksiklikleri tamamlattıktan sonra, uyumsuzluk çıkarmaya yer olmadığı sonucuna varırsa, dileğin reddine karar verir. Bu karar, ilgili kişilere veya makama ve ilgili yargı merciiine, hemen tebliğ olunur. Bu karara karşı hiç bir yargı merciiine başvurulamaz.

Uyumsuzluk çıkarılmasını gerekli gördüğü durumlarda yetkili makam, dilekçe ve eklerinin kendisine ulaştığı tarihten, şayet eksikleri tamamlamak yoluna gitmiş ve bu eklele gönderdiği yazıları on gün geçmeden postaya vermiş ise eksikliklerin tamamlandığı tarihten başlayarak en geç on gün içinde düzenleyeceği gerekçeli düşünce yazısını, kendisine gönderilen dilekçe ve ekleri ile birlikte Uyumsuzluk Mahkemesine yollar ve ayrıca Uyumsuzluk Mahkemesine başvurduğunu ilgili yargı merciiine hemen bildirir.

Uyumsuzluk Mahkemesi Başkanı, düşünce yazısıyla eklerini, görevsizlik itirazını reddeden yargı merciiine göre ilgili bulunan Başsavcı veya Başkanunsözcüsüne tebliğ eder. Tebliği alan makam karşılık vermek isterse, yedi gün içinde yazılı karşılığını vermekle ödevlidir.

Olumsuz Görev Uyumsuzluğu :

MADDE 14. — Olumsuz görev uyumsuzluğu bulunduğu ileri sürülebilmesi için adli, idari veya askeri yargı mercilerinden ikisinin tarafları, konusu, maddi ve hukuki sebepleri bir olan davada kendilerini görevsiz görmeleri ve bu yolda verdikleri kararların kesin veya kesinleşmiş olması gerektir.

Bu uyumsuzluğun giderilmesi istemi, ancak davanın taraflarınca ve ceza davalarında ise ayrıca ilgili makamlarca ileri sürülebilir.

Uyumsuzluk Mahkemesince Yapılacak İşler :

MADDE 15. — Olumsuz görev uyumsuzluklarında ilgili kişi veya makam, son kararı vermiş bulunan yargı merciiine bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak bir ay içinde iki nüsha dilekçe ile başvurulabilir.

Yargı mercii, dilekçenin bir nüshasını hukuk davalarında diğer tarafa, ceza davalarında ise sanığa, şayet başvuran sanık ise ilgili makama yedi gün içinde cevaplarını, varsa belgelerini de ekleyerek, vermek üzere tebliğ eder.

Yargı mercii, cevapları aldıktan veya cevap süresi geçtikten sonra, evrakı, eğer süresinde cevap verilmiş ise bunu da belirterek kendisi adli veya askeri ceza yargı mercii olduğuna göre ilgili Cumhuriyet Başsavcısına, idari yargı mercii veya askeri yüksek idare mahkemesi olduğuna göre ilgili Başkanunsözcüsüne yollar.

Uyuşmazlık Mahkemesince Yapılacak İşlemler :

MADDE 16. — Evrakı alan Başsavcı veya Başkanunsözcüsü, dilekçede veya eklerinde eksiklik varsa tamamlattıktan sonra yedi gün içinde düzenleyeceği iki nüsha düşünce yazısıyla birlikte bunları Uyuşmazlık Mahkemesine gönderir. Uyuşmazlık Mahkemesi bu kararları yedi gün içinde düşüncesini bildirmek üzere uyuşmazlıkta ilk kararı vermiş bulunan yargı yerine göre ilgili Başsavcısına veya Başkanunsözcüsüne yollar.

Cevap süresi geçtikten veya süresinde verilmiş cevap geldikten ve dilekçe yahut eki olan belgelerde eksiklikler varsa taraflara veya yargı mercilerine bunları tamamlattıktan sonra mahkeme görevli yargı mercii ni belirten kararı verir.

Olumlu Görev Uyuşmazlığı ve Uygulanacak Usul :

MADDE 17. — Olumlu görev uyuşmazlığı; adli, idari veya askeri yargıya bağlı ayrı iki yargı mercii ne açılan ve tarafları, konusu, maddi ve hukuki sebepleri aynı olan davalarda bu yargı mercilerinin her ikisinin kendilerini görevli sayan kararlar vermiş olmaları, görev kararlarına karşı itiraz yolunun açık olduğu ceza davalarında bu kararların kesinleşmiş bulunması durumunda meydana gelir.

Olumlu görev uyuşmazlığının çözülmesinde olumsuz görev uyuşmazlıklarına ilişkin usul kuralları, bu uyuşmazlıkların özellikleri gözönünde tutularak uygulanır.

Uyuşmazlık Mahkemesine başvurma istemini kapsayan dilekçe veya yazı ile eklerini alan ilgili Başsavcı veya Başkanunsözcüsü Uyuşmazlık Mahkemesine başvurunca, durumu her iki yargı mercii ne hemen bildirir.

Uyuşmazlık Mahkemesi Kararlarını Bekleme ve Sürelerin Durması :

MADDE 18. — Uyuşmazlık çıkarıldığı veya Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulduğu resmî yazı ile kendilerine bildirilen yargı mercii, Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilinceye kadar davanın görülmesini geri bırakır ve zamanasını süreleri ile öbür kanuni süreler veya hâkimin verdiği süreler, işin yeniden incelenmesine başlanacağı güne kadar durur. Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulduğunu bildiren yazının ahndığı tarihten başlamak üzere üç ay içinde bu mahkemenin kararı gelmezse yargı mercii olumlu uyuşmazlıklar dışındaki durumlarda, davayı görmeye devam eder.

Uyuşmazlık çıkarılması için başvurulacağı bildirilerek yargı mercii inden davaya bakmasının ertelenmesi istenemez.

Yargı Mercilerinin Uyuşmazlık Mahkemesine Başvurmaları :

MADDE 19. — Adli, idari, askeri yargı mercilerinden birisinin kesin veya kesinleşmiş görevsizlik kararı üzerine kendisine gelen bir davayı incelemeye başlayan veya incelenmekte olan bir yargı mercii davada görevsizlik kararı veren mercii n görevli olduğu kamsına varırsa, gerekçeli bir karar ile görevli mercii n belirlenmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurur ve elindeki işin incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesinin karar vermesine değin erteler.

Mahkemenin gerekçeli kararı ile gerekli görülecek belgeler, onanmış ikişer örnekleriyle, kararın verildiği tarihten başlayarak yedi gün içinde Uyuşmazlık Mahkemesine yollar. Bu mahkeme, görevsizlik ve başvurma kararlarını veren iki yargı mercii ne göre ilgili bulunan Başsavcı ve Başkanunsözcüsüne, düşünceleri-

mi yedi gün içinde bildirmek üzere, başvurma kararı ile eklerinin onanmış örneklerini yollar; şu kadar ki, uyuşmazlığın nedeni olan davada görev konusundaki düşüncesini, daha önce (Temyiz incelemesi dolayısıyla da olsa) bildirmiş bulunan Başsavcı veya Başkanunsözcüsünden düşünce istenmez.

Temyiz İncelemesi Yapan Yargı Mercilerinin Uyuşmazlık Mahkemesine Başvurmaları :

MADDE 20. — Daha önce Uyuşmazlık Mahkemesince yargı mercii belirtilmemiş olan bir davada temyiz incelemesi yapan Yargıtay, Danıştay veya Askeri Yargıtay, davanın adli, idari veya ceza alanında askeri yargının görevi dışında olduğu kanısına varırsa, incelediği kararı bozacak yerde, incelemeyi erteleyerek yargı mercisinin belirtilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurmaya karar verebilir.

Bu karar üzerine yukarıki maddenin ikinci fıkrasında gösterilen işlemler yapılır.

Mahkemelerin Başvurmalarının İncelenmesinde Uygulanacak Usul :

MADDE 21. — Yukarıki maddeler uyarınca mahkemelerin gönderdikleri işlerin incelenmesinde Uyuşmazlık Mahkemesince, başvurma süresine ilişkin hüküm ayrı olmak üzere, olumsuz görev uyuşmazlıkları ile ilgili usul kuralları, bu işlerin özellikleri gözönünde tutularak uygulanır.

Hukuk Davalarında Tedbirlerin Devamı, Sona Ermesi ve Uyuşmazlık Durumunda Tedbir Kararı Verme-ye Yetkili Yargı Mercii :

MADDE 22. — Hukuk davalarında adli veya idari yargı mercilerince verilmiş bulunan ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve özellikle yürütmenin durdurulması kararları, Uyuşmazlık Mahkemesinin kararına kadar geçerli kalacağı gibi bu kararları veren yargı mercisinin görevsizliğine ilişkin Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının davacıya bildirilmesinden sonra da, görevi belli edilen yargı merciiince kaldırılmadıkça, altmış gün süre ile devam eder.

Kendisine karşı tedbir kararı verilmiş bulunmanın isteği üzerine, görev konusunda son kararı veren yargı mercii bu tedbirlerin kaldırılmasına veya değiştirilmesine karar verebilir.

Süreyle bağlı bir tedbir kararının birinci fıkrada anılan zamandan önce süresi dolarsa, göreve ilişkin son kararı veren yargı mercii, kararı almış olanın isteğiyle, tedbir süresini uzatabilir.

Tedbir kararı bulunmayan bir işte, birinci fıkrada belli edilen süre içinde usulünce tedbir kararı vermeye de görev konusunda son kararı veren yargı mercii, yetkilidir. Bu maddenin 2, 3 ve 4 nci fıkralarında anılan kararları, uyuşmazlık çıkarma durumunda, görevsizlik itirazını reddeden yargı mercii, yargı mercisinin Uyuşmazlık Mahkemesine başvurması durumunda ise o yargı mercii verebilir.

Ceza Davalarında Tedbirler :

MADDE 23. — Ceza davalarında koruma veya başkaca güvenlik altına alma, el koyma, zorahm gibi tedbirlere konu olan şeyler ve belgeler, yurt dışına çıkarılması yasaklanmış şeylerle, yurt dışına çıkması yasak edilmiş kişilere ilişkin kararları, değiştirmeye veya kaldırmaya veya ilk kez vermeye görev konusunda son kararı veren yargı mercii görevlidir.

Anılan yargı mercii, tutuklulara Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 112 nci maddesini uygulayacağı gibi tutuklamaya ilişkin başvuruları da karara bağlar.

Uyuşmazlık çıkarma durumlarında görev itirazını reddeden, yargı mercisinin Uyuşmazlık Mahkemesine başvurduğu durumlarda ise Uyuşmazlık Mahkemesine başvuran yargı mercii, yukarıki fıkralar hükmünü uygular.

III. — BÖLÜM

Hüküm Uyuşmazlığı

Hüküm Uyuşmazlığı :

MADDE 24. — Görevle ilgili olmaksızın adli, idari veya askeri yargı mercilerinden en az ikisi tarafından kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş birbirine uymayan kararlar arasında hüküm uyuşmazlığı mevcudiyetinin kabul edilebilmesi için; hukuki ve idari davalarda en az davacının ve ceza davalarında sanığın ve her iki halde de dava konuları ile maddi sebeplerin (vakıfaların) aynı olması gereklidir.

İlgili kişi veya makam Uyuşmazlık Mahkemesine başvurarak hüküm uyuşmazlığının giderilmesini isteyebilir. Bu halde, başvurma süresine ilişkin hüküm ayrı olmak üzere, olumsuz görev uyuşmazlığının çıkarılması ile ilgili 15 ve 16 ncı maddelerdeki usul kuralları, hüküm uyuşmazlığının özellikleri gözönünde tutularak uygulanır.

Hüküm Uyuşmazlıklarında Uygulanacak İnceleme Kuralları :

MADDE 25. — Hüküm uyuşmazlıklarının incelenmesinde hukuk davalarında Danıştay yargılama usulünün, ceza davalarında ceza yargılama usulününün bu kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır. Ancak Uyuşmazlık Mahkemesi gerekli gördüğü hallerde veya istek üzerine tarafların sözlü açıklamalarını dinleyebilir.

Hüküm uyuşmazlıklarında Uyuşmazlık Mahkemesi anaşmazlığın esasını da karara bağlar.

IV. — BÖLÜM

Uyuşmazlık Mahkemesi Görüşmeleri ve Kararları

Kurulun Toplanma ve Karar Verme Şartları ve İncelemelerin Kâğıtlar Üzerinde Yapılması :

MADDE 26. — Uyuşmazlık Mahkemesi, bütün asıl üyeleri toplantıda bulunmadıkça görüşmelere başlayıp karar veremez. Kuruldaki eksik üyenin yeri o üyenin geldiği yargı mercisinin yedek üyesi ile, bu olmazsa başka bir yedek ile doldurulur.

Mahkeme incelemelerini dosya üzerinde yapar ve kararı çoğunlukla verir.

İncelemede İzlenecek Sıra :

MADDE 27. — Uyuşmazlık Mahkemesi, uyuşmazlık çıkarsa ve görev uyuşmazlıklarına ilişkin istemleri önce süre bakımından inceler ve süresi içinde ileri sürülmemiş istemleri reddeder.

Kararların Bildirilmesi :

MADDE 28. — Uyuşmazlık Mahkemesi, vereceği bütün kararların sonuçlarını ilgili Başsavcı ve Başkanun-sözcüsüne, görev uyuşmazlığının çözülmesi için kendisine başvuran yargı mercisine, kararı beklemesi için yazı yazılmış bulunan yargı mercisine veya mercilerine, uyuşmazlığın çözülmesi için başvurmuş olan kişilere veya makamlara hemen tebliğ eder.

İlgili yargı mercileri ile bütün makam, kuruluş ve kişiler; mahkeme kararlarına uymak, geciktirmeksizin onları uygulamakla ödevlidirler.

Gerekçe-i kararın birer örneği de birinci fıkrada yazılı yerlere ve kişilere gönderilir.

Kararların kesinliği ve Yayınlanması :

MADDE 29. — Uyuşmazlık Mahkemesi kararları kesindir. Mahkemenin ilke kararları ile Mahkeme Başkanının uygun göreceği önemli kararlar, Resmi Gazete ile yayımlanır.

Kararlar Arasındaki Çelişmelerin Giderilmesi :

MADDE 30. — Uyuşmazlık Mahkemesinin kararları arasında çıkabilecek çelişmeler, mahkeme tarafından verilecek bir ilke kararı ile giderilir. İlke kararı, gerekçesiyle açıklanır.

İlke kararları, yüksek mahkemelerden uyuşmazlık mahkemesine seçilen asıl ve yedek üyelerin bütününe katılacakları toplantılarda alınır. Katılacakların sayısı hiçbir halde bütün asıl ve yedek üyelerin dörtte üçünden aşağı olmaz. İlk toplantıda ilkeye ilişkin kararlar üçte iki oy çoğunluğuyla verilir. Sonuç abnamazsa ikinci toplantıda oy çokluğuyla yetinilir. Bir işte mahkemenin kökleşmiş içtihadına aykırı bir çoğunluğun gerçekleşmesi durumunda dahi ilke kararı verilmesi zorunludur.

Bir ilke kararının değiştirilmesi veya kaldırılması dahi yeni bir ilke kararı ile olabilir.

İlke kararına yer olup olmadığından veya ilgili Başsavcı veya Başkanunsözcüsünün gerekçeli yazısı üzerine, mahkeme Başkanı takdir eder.

İlke kararını gerekli gören Başkan; çelişme doğuran kararları veya kökleşmiş içtihadı gösteren bir karar ile yeni çoğunluğun görüşünü ve çelişme gerekçesini kapsayan bir yazıyı, istemde bulunandan başka Başsavcı ve Başkanunsözcülerine, belirteceği bir sürede görüşlerini bildirmek üzere yollar. İlke kararının görüşülmesi için üyelere dağıtılan gündeme Başsavcı ve başkanunsözcülerinin süresi içinde verdikleri karşılıklarla onlara gönderilen yazı ve kararların örnekleri de eklenir. Gündemin dağıtıldığı gün ile görüşme günü arasında geçecek sürenin acele işler dışında onbeş günden az olmaması gerekir.

Görev konusundaki ilke kararları; Uyuşmazlık Mahkemesini ve bütün yargı mercilerini, hüküm uyuşmazlıkları dolayısıyla verilecek esasa ilişkin ilke kararları ise yalnız Uyuşmazlık Mahkemesini bağlar.

V. — BÖLÜM*Çeşitli Hükümler**Raportörlük :*

MADDE 31. — Uyuşmazlık Mahkemesine, çalışmalarında yardımcı olmak üzere, dört adet geçici raportör verilir.

Geçici raportörler, hâkimlikte veyahut Hâkimler Kanunu gereğince hâkimlik ve savcılık sınıftan sayılan hizmetlerde en az yedinci derece aylığı almış olanlarla, aynı dereceyi kazanmış Danıştay Yardımcıları, Kanunsözcüleri, askeri hâkim ve savcılar arasından, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanının isteği ve ilgilinin muvafakati üzerine, mensup oldukları müesseselerin yetkili mercileri tarafından tayin edilirler. Bunların özlük işlerinde, mensup oldukları mesleklere ait hükümler uygulanır ve raportörlükte geçirdikleri süreler, mesleklerinde geçmiş sayılır. Ancak, terfilerine, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı tarafından verilecek yazılı bilgi esas olur. Geçici raportörlerin görevlerini, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı belli eder. Başkan gerekli görürse, dosyayı, raporu düzenlemek üzere bir üyeye dahi verebilir. Raporlarda, raporu yazanın doğru bulduğu sonuca ilişkin gerekçeli düşüncesi de gösterilir.

Geçici raportörlere aylık ve ödeneklerinden başka 250'şer lira ek ödenek verilir.

Yazı İşleri :

MADDE 32. — Uyuşmazlık Mahkemesinin kalem işlerinde çalışmak üzere bir başkâtip, iki kâtip Yargıtay'dan, iki kâtip Danıştay'dan, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanının isteği üzerine, mensup oldukları müesseselerin yetkili mercileri tarafından tayin edilirler. Bunların özlük işlerinde, mensup oldukları mesleklere ait hükümler uygulanır ve bu mahkemede geçirdikleri süreler, mesleklerinde geçmiş sayılır; ancak, terfilerine, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı tarafından verilecek yazılı bilgi esas olur ve görevlerini Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı belli eder.

Tebliğat İşlemleri :

MADDE 33. — Bu kanun gereğince yapılacak tebliğat işlerinde 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümleri uygulanır.

Harç ve Resim Bağışıklığı :

MADDE 34. — Uyuşmazlık Mahkemesinde karara bağlanacak işler için verilecek dilekçiler, layihalar, yazılar veya belgelerden, mahkemenin işlemlerinden, kararlarından veya mahkemece yahut mahkemeden istenilecek belge veya karar örneklerinden herhangi bir vergi, harç veya resim alınmaz.

Mahkemenin ve Başsavcılar ile Başkanunsözcülerinin Bilgi ve Belge İsteme Yetkileri :

MADDE 35. — Uyuşmazlık mahkemesi; incelediği işlerde, bütün organ, makam veya kuruluşlarla doğrudan doğruya yazışmaya girebilir ve onlardan her türlü bilgi veya belgeyi ya da belgelerin onanmış örneklerini isteyebilir. Bilgi veya belgenin verilmesinden, ancak 521 sayılı Danıştay Kanununda gösterilen şartlar altında kaçınılabılır.

Uyuşmazlık mahkemesiyle ilgili işlem yapan Başsavcılar veya Başkanunsözcüleri de yukarıki fıkrada yazılı yetkileri kullanırlar.

Anayasa Mahkemesi Kararları Dolayısıyla Uyuşmazlık Mahkemesine Başvurulmaması ve Anayasa Mahkemesi Kararlarının Yargı Mercilerini Bağlayıcılığı :

MADDE 36. — Anayasa mahkemesinin Yüce Divan olarak verdiği görev konusundaki kararlar dolayısıyla uyuşmazlık mahkemesine başvurulamaz.

Bütün yargı mercileri, Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan olarak görev konusunda verdiği kararlara, kendilerinin Anayasa Mahkemesinin kararı ile çatışan kesin veya kesinleşmiş bir kararı bulunsa bile, uymak zorundadırlar.

Hüküm uyuşmazlığı durumunda yalnızca Anayasa Mahkemesi kararı gözönünde tutulur ve uygulanır.

Davaya Katılanların Taraf Sayılması :

MADDE 37. — Bir hukuk davasına taraflardan birisiyle birlikte işlem yapmak üzere katılanlarla bir ceza davasına usulünce katılanlar dahi bu kanuna göre taraflara tanınan yetkiler kendisiyle birlikte işlem yapacakları tarafa veya savcıya bağlı olmaksızın kullanabilirler.

Ödenecek Ücretler :

MADDE 38. — Uyuşmazlık Mahkemesi başkan ve üyeleriyle yedek üyelerine, katılacakları her toplantı günü için, aylık ve ödeneklerinden başka, Bakanlar Kurulunca takdir edilecek miktarda ücret ödenir.

Araç, Gereç vesair İhtiyaçlar :

MADDE 39. — Uyuşmazlık Mahkemesinin araç, gereç vesair ihtiyaçları ile başkan, üye, yedek üye ve geçici raportörlere verilen ücret ve ek ödenekler Adalet Bakanlığı Bütçesine eklenecek ödeneklerden karşılanır.

Kaldırılan Hükümler :

MADDE 40. — 9 Temmuz 1945 gün ve 4788 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesi kurulması hakkındaki kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Maddeler :

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce Yüce Divan olarak Anayasa Mahkemesiyle adli yargı mercileri arasında çıkan görev uyuşmazlıklarında, 36 ncı madde hükümleri uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce 4788 sayılı Kanun hükümlerine uyularak Uyuşmazlık Mahkemesine, başvuru işlemlerinde 4788 sayılı Kanun uyarınca yapılmış işlemler geçerli olup geri kalan işlemler bu Kanuna göre yürütülür.

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra seçilecek ilk kurulun göreve başlaması tarihinden 6 Eylül'e kadar geçecek süre, 4 yıllık görev süresinin hesabında gözönünde tutulmaz ve bu kurul dönem başında göreve başlamış sayılır.

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu Kanunun yürürlüğe girme tarihinden başlayarak en geç bir ay içinde Uyuşmazlık mahkemesinin eski defter ve dosyaları Anayasa mahkemesine verilir.

GEÇİCİ MADDE 5. — Bu Kanun Resmi Gazetede yayımlanınca, 2 ve 3 ncü maddelere göre Uyuşmazlık Mahkemesi başkan ve üyelerinin seçimi işlemlerine başlanır. Şu kadar ki, eski başkan ve üyelerin görevleri Kanunun tümünün yürürlüğe girdiği tarihe kadar devam eder.

Yürürlük :

MADDE 41. — Bu Kanunun geçici 5 nci maddesi hariç diğer hükümleri yayımını izleyen ikinci ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Yürütme :

MADDE 42. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

CUMHURİYET SENATOSU
GENEL SEKRETERLİĞİ

Kanunlar Müdürlüğü

9 . 2 . 1979

TASARI VEYA TEKLİFİN

Sıra Sayısı
M. M. C. S.

Ö z e t i

131 Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi hakkında Kanun Tasarısı.

MİLLET MECLİSİNDE KALDIĞI SÜRE : 3 aydan fazla
CUMHURİYET SENATOSUNDA KALACAĞI SÜRE : 3 ay
SÜRENİN BİTİŞ TARİHİ : 8 Mayıs 1979

TASARI VEYA TEKLİFİN HAVALA EDİLDİĞİ
KOMİSYONLAR, TANINAN SÜRE (Gün)

1. — İçişleri Komisyonuna Bir hafta.
2. — Milli Savunma Komisyonuna Bir hafta.
3. — Anayasa ve Adalet Komisyonuna Bir hafta.
4. — Gündeme 12 . 4 . 1979.

İçişleri Komisyonu Raporu

Cumhuriyet Senatosu

İçişleri Komisyonu

Esas No. : 1/628

Karar No. : 5

22 . 2 . 1979

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Millet Meclisinin 7 . 2 . 1979 tarihli ve 45 nci Birleşiminde görüşülerek açık oyla kabul edilen, «Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi hakkında Kanun Tasarısı» dosyası ile birlikte 8 . 2 . 1979 tarih ve 1475 - 7109 sayılı yazı ile Başkanlığımıza havalesi üzerine ilgili evrak 9 . 2 . 1979 tarih ve 1/628 - 7109 sayılı yazı ile Komisyonumuza havale edilmiştir.

22 . 2 . 1979 tarihinde Adalet ve İçişleri Bakanlıkları temsilcilerinin de katılımıyla Komisyonumuzda yapılan inceleme sonunda; Kanun Tasarısının tümü ve maddeleri ayrı ayrı incelenmiş ve sözü edilen tasarının, Anayasanın 142 nci maddesiyle Adli, İdari ve Askeri Yargı mercileri arasında tüm görev ve hüküm uyumsuzluklarının çözümlenmesi için görevlendirilen ve bu tarihe kadar faaliyete geçmesi gereken Uyuşmazlık Mahkemesinin Anayasa doğrultusunda kurulduğu ve işleyişinin şekle bağlandığı tespit edilmiştir.

Bilindiği üzere Askeri Mahkemelerle Genel Mahkemeler arasında çıkan ceza ile ilgili olumlu ve olumsuz görev uyumsuzluklarının çözüm mercii Yargıtay Ceza Genel Kurulu iken daha sonra yürürlüğe giren 1961 Anayasasının 142 nci maddesi ve 353 sayılı Askeri Yargılama Usulü Kanununun 259 ncu maddesi bu imkânı ortadan kaldırmıştır.

Kaldı ki, 9 . 7 . 1945 tarihinden beri 4788 sayılı Kanunla kurulmuş olan bugünkü Uyuşmazlık Mahkemesi sadece hukuki işlerden doğan görev ve hüküm uyumsuzluklarını çözümlenmeye yetkilidir. Hal böyle olunca Anayasanın 142 nci maddesinde yer alan (Ceza davaları dahil) yargı mercileri arasında hüküm uyumsuzluğunun çözümü bu mahkeme tarafından çözümlenememektedir.

İşte mevcut tasarı bilhassa Meclis Genel Kurulunda yapılan olumlu değişikliklerle üst düzeyde ve noksatsız bir metin haline geldiğinden Komisyonumuzca tüm maddeleri iktifakla ve aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Milli Savunma Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

İçişleri Komisyonu Başkanı
Ankara Senatörü
İbrahim Öztürk

Sözcü
Aydın
Sadettin Demirayak
Toplantıda bulunamadı.

Kâtip
Sinop
A. Vehbi Uğur

Konya
Erdoğan Bakkalbaşı

Malatya
Hamdi Özer

Bu Kanunda Sözcü
Kahramanmaraş
Rıza Akgün

Balıkesir
Hikmet Aslanoğlu
Toplantıda bulunamadı.

İstanbul
Vefa Poyraz
Toplantıda bulunamadı.

İzmir
Münir Daldal

Manisa
Oral Karaosmanoğlu

Muğla
Haldun Mentешеoğlu
Toplantıda bulunamadı.

Tabii Üye
Ekrem Acuner
Toplantıda bulunamadı.

Tabii Üye
M. Şükran Özkaya
Toplantıda bulunamadı.

Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye
Namık Kemal Şentürk
Toplantıda bulunamadı.

Tekirdağ
Orhan Öztrak

Milli Savunma Komisyonu Raporu

Cumhuriyet Senatosu
Milli Savunma Komisyonu
Esas No. : 7109-1/628
Karar No. : 24

23 . 2 . 1979

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına

Millet Meclisinin 7.2.1979 tarihli 45 nci Birleşiminde görüşülerek açık oyla kabul edilen, Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun Tasarısı, ilgili Bakanlıkların temsilcilerinin de iştirakleriyle Komisyonumuzun 23.2.1979 tarihli toplantısında tetkik ve müzakere edildi.

Kanun tasarısının gerekçesinde ve Hükümet temsilcilerinin tamamlayıcı beyanlarını da değerlendiren Komisyonumuz:

Tasarının tümü üzerinde yaptığı inceleme neticesinde; günün koşullarına uygun olarak hazırlanmış bulunan bu tasarımı benimsemiştir.

Bilindiği gibi, Anayasamız: Adli, idari ve askeri olmak üzere üç yargı sisteminin kurulmasını öngörmektedir. Bugüne, kadar, her sistem arasında çıkan uyuşmazlıkları, bir üst kurulda kesin olarak çözümlenmektedir. Halbuki, bu üç sistem arasında meydana gelen görev ve hüküm uyuşmazlıklarını çözmek gerekmektedir. Bu nedenle, Anayasamızın 142 nci maddesiyle böyle bir müessesenin kurulması hükme bağlanmıştır. Böyle bir müessese; adli, idare ve askeri yargı mercilerinin en yüksek kuruldan seçilecek üyelerden teşekkül eder. Bu yeni müessesenin görev alanı, 4788 sayılı Yasaya göre daha çok geniş olacaktır. Zira, 4788 sayılı Yasanın 1 nci maddesinde «Adli, idari ve askeri yargı organları arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarının hukuk davalarının halledilmesini öngörmektedir. Halbuki, askeri kişilere ait idari davalar Askeri Yargıtayca çözümlenmekte idi. Bundan dolayı idari davalar alanında askeri yargı ile idari yargı arasında uyuşmazlık olabilirdi.

Her ne kadar kabul edilen başka bir yasa ile Askeri Yargıtayın idari davalara ilişkin görevi sona erdirilmiş; böylece, idari yargı ile askeri yargı arasında uyuşmazlık çıkması önlenmiştir. Ancak, Anayasanın Danıştaya ilişkin 140 nci maddesine 20.9.1971 günlü ve 1488 sayılı Anayasa değişikliği ile eklenen altıncı fıkraya göre «askeri kişilerle ilgili idari eylem ve işlemlerin yargı denetimi yeni kurulmuş olan Askeri Yüksek Mahkemesine verilmiştir» demiş ise de esas itibarıyla bu da bir askeri mahkemedir. Bu mahkeme ile Danıştay arasında görev ve hüküm önünde uyuşmazlık olabilir.

Örneğin, askeri mahkemelerle umumi mahkemeler arasında cezai yönden olumlu ve olumsuz görev uyuşmazlıklarını çözümleneyen merci 1631 sayılı Yasada, Yargıtay Ceza Kurulu olduğu belirtilmiş; ayrıca, 1684 sayılı Yasada belirtilen davalarının çözüm yerinin de Yargıtay Ceza Heyeti Umumiyesi olduğu göstermiştir. Ancak, Anayasamız adli, idari ve askeri yargı mercileri arasındaki uyuşmazlıklarının, Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından çözümleneceğini kabul etmiş sonra, 353 sayılı Yasanın 259 ncu maddesiyle 1631 sayılı Yasa yürürlükten kaldırıldığı gibi askeri mahkemelerin de 1684 sayılı Yasada anılan (... vesair kaza selâhiyetini haiz makamlar) dan sayılmasının mümkün olmayacağı, Askeri Yargıtay tarafından içtihat kararı alındığı gibi bu cihet Anayasa Mahkemesinin 2.6.1964 gün ve 1963/88 esas, 964/44 sayılı kararı ile de hükme bağlamıştır. Bu sebeplerden dolayı, adli, idari ve askeri merciler arasında çıkan görev ve hüküm uyuşmazlıkları gideren ve bütün davaları kapsayan geniş yetkiye sahip bir Uyuşmazlık Mahkemesinin kurulmasına mutlaka bir ihtiyaç vardır.

Çok yerinde ve çok isabetli bir kanun tasarısıdır. Bunun için Komisyonumuz:

Böyle bir tasarımı Millet Meclisi Genel Kurulunda kabul edildiği şekliyle aynen kabulüne,

Havalesi gereğince Anayasa ve Adalet Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere,

Yüksek Başkanlığa sunulmasına,

Karar vermiştir.

Saygıyla arz olunur.

Başkan
İçel Senatörü
İsmail Çataloğlu

Başkanvekili
Tabii Üye
Suphi Gürsoytrak

Bu Kanunda Sözcü
Sivas
Tahsin Türkay

Kâtip
Elazığ
Hasan İldan
C. Bşk. S. Üye
Hilmi Fırat
İçel
Talip Özdoğay

Balıkesir
Hikmet Aslanoğlu
Toplantıda bulunamadı
Kayseri
İbrahim Kirazoğlu
Diyarbakır
Sabahattin Savcı

Manisa
Mustafa Fahri Dayı
Toplantıda bulunamadı
Kocaeli
Abdullah Köseoğlu
İzmir
Süleyman Tuncel

Anayasa ve Adalet Komisyonu Raporu

Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu
Esas No. : 1/168
Karar No. : 65

6 . 4 . 1979

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına

Millet Meclisi Genel Kurulunun 7 Şubat 1979 tarihli 45 nci Birleşiminde görüşülerek açık oyla kabul edilen, Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun Tasarısı, Millet Meclisi Başkanlığının 8 Şubat 1979 tarih ve 1475 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderilmiştir. Cumhuriyet Senatosu İçişleri ve Milli Savunma komisyonlarının, Millet Meclisinden geldiği şekilde kabul edilen tasarı Cumhuriyet Senatosu Başkanlığınca 26 Şubat 1979 tarihinde Komisyonumuza gönderilmiştir.

Tasarının, Komisyonumuzda görüşülmesine 26 Mart 1979 tarihinde başlanmış, bu toplantıda tasarının, M. Fahri Dayı, Safa Reisoğlu ve Kâmran Erkmenoğlu'ndan oluşan bir Altkomisyonda incelenmesi kararlaştırılmıştır.

30 Mart 1979 tarihli toplantısında, Adalet Bakanlığı temsilcileri ile uzman olarak davet edilen Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı Ahmet Boyacıoğlu ve Ankara Hukuk Fakültesi profesörlerinden Baki Kuru da hazır bulunduğu halde çalışmalarına başlayan Altkomisyon çalışmalarını 3 Nisan 1979 tarihinde tamamlamıştır.

Komisyonumuz, Altkomisyonun 3 Nisan 1979 tarih ve 2 sayılı Raporunun ışığı altında 4 Nisan 1979 tarihinde yaptığı toplantıda tasarıyı etraflıca incelemiş ve tümünü amaç yönünden olumlu bulmuş, maddelerinin görüşülmesi sonunda ise Millet Meclisi metninin 1, 3, 4, 7, 8, 12, 16, 19, 22, 23, 28, 31, 32, 33, 34, 35, 36, Geçici 1 ve Geçici 3 nü maddeleri ile 42 nci maddesini aynen, diğer maddeleri ise aşağıdaki gerekçelerle değiştirerek kabul etmiştir.

1. İhtisaslaşmanın önemi gözönünde tutularak Uyuşmazlık Mahkemesinin göreceği işlere göre hukuk ve ceza bölümlerine ayrılmasının daha yararlı olacağı sonucuna varılmış ve tasarının 2 nci maddesi buna göre değiştirilmiştir.

2. Tasarının 5 nci maddesi, Uyuşmazlık Mahkemesinin toplantı yerine açıklık getirecek biçimde yeniden düzenlenmiştir.

3. Tasarıda sözü edilen ilgili Başsavcı ve Başkanunsözcüsü deyimlerinin «ilgili» ile karışmaması için yetkili sözcüğüne de yer verilmek suretiyle 6 ncı maddede gerekli değişiklik yapılmıştır.

4. Tasarının 9 ncu maddesi, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyelerinin reddine dair hükümde, 44 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanunun 44 nü maddesine paralellik sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.

5. İkinci Bölüm başlığında yer alan «... inceleme kurulları» sözcüğünün bölümün içeriğine uymadığı sonucuna varılarak bunun yerine «... inceleme kuralları» sözcüğü kullanılmak suretiyle bölüm başlığı değiştirilmiştir.

6. Tasarının 10 ncu maddesinin başlığı, madde içeriğine uygunluğu sağlamak amacıyla «olumlu görev uyuşmazlığı çıkarma» şeklinde yeniden düzenlenmiş ve ayrıca anılan maddenin birinci fıkrasının olumlu görev uyuşmazlığı çıkararak işi Uyuşmazlık Mahkemesine götürme yetkisinin bir süre ile sınırlı olmaksızın kullanılmasının, hakkın kötüye kullanılmasını ve bu suretle yargı hizmetini aksatıcı ve durdurucu sakıncaları da beraberinde getireceğini gözönünde bulunduran Komisyonumuz, olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasını, hukuk mahkemesinde en geç birinci oturumda, ceza mahkemesinde delillerin ikamesine başlamadan önce ve idari yargı yerlerinde de dilekçe ve savunma evresi tamamlanmadan görev itirazı yapılması koşuluna başlamak suretiyle yeniden düzenlenmiştir.

Bunun yanı sıra Komisyonumuzca, ikinci fıkrada «ilgili Başsavcı...» deyimini yerine «yetkili Başsavcı...» deyimini kullanılmış ve 10 ncu maddeye, tasarıda yer almayan bazı halleri de düzenleyen üçüncü fıkranın eklenmesi uygun bulunmuştur.

7. Tasarının 11 nci maddesinde söz konusu edilen hallerde uyuşmazlık çıkarılmasının esasen olanaksız olduğunu gören Komisyonumuz, bu metni çıkararak yerine tasarıda yer almayan Anayasa Mahkemesinde açılan davalara ilişkin hükümleri koymuştur.

8. Komisyonumuz, tasarının 13 ncü maddesini, gerekli olmayan hallerde davayı uzatmamak amacıyla son fıkrasındaki «tebliğ eder» deyimini «tebliğ edebilir» şeklinde değiştirerek kabul etmiştir.

9. Olumsuz görev uyuşmazlığını hükme bağlayan 14 ncü maddede sayılan koşullardan hukuki sebebin her zaman aynı olmayabileceğini, 4788 sayılı Yasada sadece «sebebi» deyiminin kullanıldığını gözönüne alan Komisyonumuz, metindeki «maddi ve hukuki sebepleri» deyimini sadece «sebebi» demek suretiyle değiştirmiş ve maddeyi bu değişik şekliyle kabul etmiştir.

10. Komisyonumuz tasarının 15 nci maddesinin birinci fıkrasını, olumsuz görev uyuşmazlıklarında bir aylık süreyi kaçıran ilgili tarafın bir daha dava açmasını engellediği için bir aylık süreyi metinden çıkararak, ikinci fıkrasını ise deyim birliğini sağlayıcı değişikliği yaparak kabul etmiştir.

11. Tasarının 17 nci maddesi, 14 ncü maddedeki değişikliğe uygun olarak düzenlenmiştir.

12. Tasarının 18 nci maddesindeki, işin Uyuşmazlık Mahkemesince karara bağlanması için öngörülen üç aylık süre yeterli bulunmamış ve Anayasanın 151 nci maddesine paralel olarak altı aya çıkarılmıştır.

13. Tasarının 20 nci maddesi, maddede öngörülen yüksek mahkemelerin bugünkü görevlerinin değişik olduğu ilerde yeni mahkemelerin de kurulabileceği dikkate alınarak değiştirilmiş ve görevli bütün mahkemeleri kapsam üzere «yüksek mahkeme» deyimini kullanılmıştır.

14. Tasarının 21 nci maddesi, 15 nci maddedeki süre metinden çıkarıldığı için buna uygun biçimde yeniden düzenlenmiştir.

15. Tasarının hüküm uyuşmazlığını düzenleyen 24 ncü maddesinin birinci fıkrasına, hüküm uyuşmazlığının kabul edilebilmesi için bu kararların, aynı konunun yanı sıra aynı sebebe de ilişkin olması esası getirilmiş, üçüncü fıkrası ise 15 nci maddedeki değişikliğe uygun olarak değiştirilmiştir.

16. Tasarının 25 nci maddesi, hüküm uyuşmazlıklarında uygulanacak inceleme kurallarını belirtmekte ve hukuk davalarında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun uygulanması esasını getirmektedir. Oysa, 4788 sayılı Yasa Danıştay Yasasının uygulanması esasını öngörmektedir. Danıştay Yasası, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa göndermede de bulunduğundan Komisyonumuz bu uygulamayı daha olumlu bulmuş ve maddeyi bu yolda düzenlemiştir.

17. Tasarının 26 ncı maddesi, ikinci maddedeki değişikliğe uygun biçimde yeniden düzenlenmiştir.

18. Tasarının 27 nci maddesi, incelemede izlenecek sırayı belirlerken, istemlerin önce süre yönünden inceleneceğini hükme bağlamıştır. Süre yanında şekil koşulunun da aranması Komisyonumuzca benimsendiğinden metin buna göre değiştirilmiş ve bu arada maddi hatalar da düzeltilmiştir.

19. Tasarının 29 ncu maddesi, ikinci maddedeki değişikliğe uygun olarak yeniden düzenlenmiştir.

20. Tasarının ilke kararlarına ilişkin 30 ncu maddesi, 2 nci maddede yapılan değişikliğe uygun olarak düzenlenmiştir.

21. 37 nci madde, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile paralelliği sağlamak için yeniden düzenlenmiştir.

22. Uyuşmazlık Mahkemesinde görevli olanlara ödenecek ücretleri düzenleyen 38 nci madde, Mahkemenin işleyişine ve günün koşullarına uygun biçimde değiştirilerek kabul edilmiştir.

23. Tasarının 39 ncu maddesi, 38 nci maddeye paralel olarak değiştirilmiştir.
24. Kaldırılan hükümleri belirleyen 40 ncı maddeye, 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun Uyuşmazlık Mahkemesine ilişkin hükümleri de eklenmiştir.
25. Tasarının geçici 2 nci maddesinde yer alan, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce 4788 sayılı Kanun hükümlerine uyularak Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulana işlemlere uygulanacak usul kapsamı genişletilerek ele alınmış ve geçici 2 nci madde bu şekilde yeniden düzenlenmiştir.
26. Geçici 4 ncü madde, Komisyonumuzca uygulamadaki ihtiyaçlar dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir.
27. Geçici 5 nci madde, Komisyonumuzca uygulamaya açıklık getirecek şekilde yeniden düzenlenmiştir.
28. Yürürlükle ilgili 41 nci madde uygulama kolaylığı sağlama bakımından değiştirilmiştir. İşbu Raporumuz, Genel Kurulun olurlarına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan
Tokat
Zihni Betil
Toplantıda bulunamadı.

Başkan Y.
Sözcü
Manisa
M. Fahri Dayı

Kâtip
Samsun
Şaban Demirdağ

Bursa
Şeref Kayalar

Cumhurbaşkanınca S. Ü.
Safa Reisoğlu

Çankırı
Gürhan Titrek
4 ncü maddeye kadar görüşmelere katıldı. Mazereti nedeniyle ayrıldı.

Hatay
Mustafa Deliveli
Toplantıda bulunamadı.

İstanbul
Ali Oğuz
Toplantıda bulunamadı.

İzmir
Kâmran Erkmenoğlu

Niğde
Ergun Özkan
Toplantıda bulunamadı.

Sivas
Muhittin Taylan

Tabii Üye
Mucip Ataklı
Toplantıda bulunamadı.

Tabii Üye
Ahmet Yıldız

Tekirdağ
Hayri Mumcuoğlu
Toplantıya katıldı, mazereti nedeniyle ayrıldı.

Uşak
Ahmet Tahtakılıç

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun Tasarısı

1. BÖLÜM

Genel Esaslar

Mahkemenin Görevi :

MADDE 1. — Adli, idari ve askeri yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözmeye yetkili bir «Uyuşmazlık Mahkemesi» kurulmuştur.

Özel kanun uyarınca hakeme başvurulmasının zorunlu olması halinde, eğer hakemlik görevi hâkim tarafından yerine getirilmiş ise bu merci, davanın konusuna göre, yukarıdaki fıkrada yazılı adli veya idari yargı mercilerinden sayılır.

Mahkemenin Kuruluşu :

MADDE 2. — Uyuşmazlık Mahkemesi, bir Başkan ile altı asıl ve altı yedek üyeden kuruludur. Başkan, Anayasa Mahkemesince kendi asıl ve yedek üyeleri arasından seçilir. Bir asıl bir yedek üye Hukuk Genel Kuruluna katılan Yargıtay Başkan ve üyeleri, bir asıl bir yedek üye de Ceza Genel Kuruluna katılan Yargıtay Başkan ve üyeleri arasından, Yargıtay Büyük Genel Kurulunca, iki asıl iki yedek üye Danıştay Dava Dairesi ile memurların ceza işlerine bakan dairesinin başkan ve üyeleri, bir asıl ve bir yedek üye Askeri Yargıtay Başkan ve üyeleri, bir asıl ve bir yedek üye de Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin hâkim niteliğine sahip üyeleri arasından, kendi Genel Kurullarınca seçilir.

Başkanın Görevi :

MADDE 3. — Uyuşmazlık Mahkemesi işlerinin yönetim ve yürütülmesi, Başkanın ödevidir. Başkanın mazereti halinde, Anayasa Mahkemesince kendi asıl ve yedek üyeleri arasından dönem başında görevlendirilecek bir üye, Uyuşmazlık Mahkemesine Başkanlık eder.

Başkan ve Üyelerinin Görev Süresi :

MADDE 4. — Uyuşmazlık Mahkemesinin Başkan ve üyeleri, dört yıllık bir dönem için seçilirler; ancak yeni seçim tamamlanuncaya kadar eski kurulun görevi devam eder.

Dönem içinde açılacak Başkanlık veya üyeliklere aynı usulle yenileri seçilir. Bu suretle seçilenler, yerine seçildikleri hâkimin süresini tamamlarlar.

Görev dönemleri sona eren hâkimler, yeniden seçilebilirler.

Seçimler, dört yıllık dönemin bittiği yılın Temmuz ayında yapılır. Seçimi tamamlanan yeni kurul, 6 Eylülde göreve başlar.

Mahkemenin Toplanma Yeri, Tarihi ve Toplanma Dönemi :

MADDE 5. — Mahkeme, en az ayda bir kez Anayasa Mahkemesi binasında toplanır. Başkan, gerektiğinde mahkemeyi daha erken toplantıya çağırabilir. Her iki durumda da toplantı gündemi, en az üç gün önce, raporlarla birlikte hâkimlere, Başsavcı veya Başkanunsözcülerinden uyuşmazlıkla ilgili olanlara ulaştırılır.

Başkan, mahkemeye gelen işlerden tutuklu, tedbirli olanlarla yürütmenin durdurulması istemli bulunanlar gibi acele nitelikte olanların adli tatilden önce bitirilmesi için gerekli tedbirleri alır.

Toplantı dönemi, her yıl 6 Eylülde başlar, 19 Temmuzda biter.

(Hükümetin teklifi)

Başsavcıların, Başkanunsözcülerinin Düşüncelerini Bildirmeleri ve Toplantıya Katılmaları :

MADDE 6. — İlgili olan Cumhuriyet Başsavcısı, Başkanunsözcüsü, görüşlerini yazılı olarak bildirirler. Bunlar, gerekli gördükleri veya mahkemece gerekli görülen durumlarda toplantılara geterek sözlü açıklamada bulunurlar, oya katılamazlar.

Birinci fıkrada anılan görevliler, bu Kanuna göre yapacakları bütün işlemleri, kanunlar gereğince yardımcıları olan kişilere yaptırmaya yetkilidirler.

Bu Kanunda sözü geçen Başsavcılar deyimi, Cumhuriyet Başsavcısı ile Askeri Yargıtay Başsavcısını; Başkanunsözcüleri deyimi de Danıştay Başkanunsözcüsü ile Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanunsözcüsünü; ilgili Başsavcı deyimi konusuna göre, bir uyuşmazlıkla ilgili bulunan Cumhuriyet Başsavcısı veya Askeri Yargıtay Başsavcısını; ilgili Başkanunsözcü deyimi ise konusuna göre uyuşmazlıkla ilgili bulunan Danıştay Başkanunsözcüsünü veya Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanunsözcüsünü anlatır.

Dava ve İşlere Bakmanın Caiz Olmadığı Haller :

MADDE 7. — Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyeleri;

1. Kendilerine ait olan veya kendilerini ilgilendiren dava ve işlere;
  2. Aralarında evlilik bağı kalkmış olsa bile eşinin, kan veya sıhriyet yönünden usul ve fürurunun, dördüncü dereceye kadar (Bu derece dahil) kan yönünden ve sıhriyeti doğuran evlilik kalkmış olsa bile üçüncü dereceye kadar (Bu derece dahil) sıhriyet yönünden civar hısımlarının veya aralarında evlatlık bağı bulunan kimselerin dava ve işlerine;
  3. Dava ve iş sahiplerinin vekili, vasisi veya kayırumu sıfatıyla hareket ettiği dava ve işlere;
  4. Hâkim, savcı, hâkem sıfatıyla bakmış veyahut tanık veya bilirkişi olarak beyanda bulunmuş olduğu dava ve işlere;
  5. İstisnâ mütalaa ve kanaat beyan etmiş olduğu dava ve işlere;
- Bakamazlar,

Çekinme :

MADDE 8. — Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyelerinin yedinci maddede yazılı sebeplere dayanarak davaya veya işe bakmaktan çekinmeleri halinde, Uyuşmazlık Mahkemesi, çekinme isteğinde bulunan Başkan ve üyenin de iştirakiyle, konu hakkında kesin karar verir. Ancak, çekinme isteğinde bulunan Başkan veya üye oylamaya katılamaz.

Mahkeme Kurulunun toplanmasına mani olacak sayıda üyelerin çekinme istekleri dinlenemez.

Başkan ve Üyelerin Reddi :

MADDE 9. — Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyelerinin reddine dair istemler, reddedilen üye katılmaksızın Uyuşmazlık Mahkemesince incelenir ve bu mahkemece ret konusu hakkında kesin karar verilir.

Uyuşmazlık Mahkemesinin toplanmasına engel olacak sayıda Başkan ve üyenin reddine ilişkin istekler dinlenemez.

2. BÖLÜM

Uyuşmazlık Mahkemesine Başvurma Yolları ve İnceleme Kurulları

Uyuşmazlık Çıkarma :

MADDE 10. — Uyuşmazlık çıkarma; adli, idari veya askeri bir yargı merciinde açılmış olan davada ileri sürülen görev itirazının reddi üzerine, ilgili Başsavcı veya Başkanunsözcüsü tarafından görev konusunun incelenmesinin Uyuşmazlık Mahkemesinden istenmesidir.

(Hükümetin teklifi)

Uyuşmazlık çıkarma isteminde bulunmaya yetkili makam; reddedilen görevsizlik itirazı adli yargı yararına ileri sürülmüş ise Cumhuriyet Başsavcısı, idari yargı yararına ileri sürülmüş ise Danıştay Başkanunsözcüsü, Askeri Adli Yargı yararına ileri sürülmüş ise Askeri Yargıtay Başsavcısı ve Askeri İdari Yargı yararına ileri sürülmüş ise Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanunsözcüsüdür.

Görev itirazının reddine ilişkin karara karşı itiraz yolunun açık bulunduğu ceza davalarında ret kararı kesinleşmeden uyuşmazlık çıkarma istenilemez.

Uyuşmazlık Çıkarılmayan Haller :

MADDE 11. — Aşağıdaki durumlarda uyuşmazlık çıkarılmaz.

- a) Dava karara bağlanmış ve bu karar kesinleşmiş ise veya görevsizlik itirazını reddeden yargı yeri bu karardan dönerek görevsizlik kararı vermiş ve bu karar kesinleşmiş ise;
- b) Sulh, vazgeçme veya kabul ile dava sona ermiş ise,

Yargı Merciiince Yapılacak İşlemler :

MADDE 12. — Görev itirazında bulunan kişi veya makam, itirazın reddine ilişkin kararın verildiği tarihten, şayet bu kararın tebliği gerekiyorsa tebliğ tarihinden, itiraz yolu açık bulunan ceza davalarında ise ret kararının kesinleştiği tarihten başlayarak 15 gün içinde, uyuşmazlık çıkarılmasını istemeye yetkili makama sunulmak üzere iki nüsha dilekçeyi itirazı reddeden yargı merciiine verir.

Bu yargı mercii, dilekçenin bir nüshasını ve varsa eklerini yedi gün içinde cevabını bildirmesi için diğer tarafa tebliğ eder. Tebligat yapılan taraf, süresi içinde bu yargı merciiine cevabını bildirmezse, cevap vermektен vazgeçmiş sayılır.

Yargı mercii, kendisine verilen dilekçeyi, alınan cevabı ve varsa belgeleri ile birlikte görevsizlik itirazının reddine ilişkin karar ile dayanağı belgenin asıl ve örneklerini, uyuşmazlık çıkarmak isteminde bulunmaya yetkili makama gönderir.

Bir davada uyuşmazlık çıkarılması için yalnız bir kez başvurulabilir.

Uyuşmazlık Çıkarma İsteminde Bulunmaya Yetkili Makamca Yapılacak İşlemler :

MADDE 13. — Uyuşmazlık çıkarma konusundaki dilekçe ile ekleri kendisine ulaşan yetkili makam, gerekirse gelen dilekçedeki veya eklerindeki eksiklikleri tamamlattıktan sonra, uyuşmazlık çıkarmaya yer olmadığı sonucuna varırsa, dileğin reddine karar verir. Bu karar, ilgili kişilere veya makama ve ilgili yargı merciiine, hemen tebliğ olunur. Bu karara karşı hiç bir yargı merciiine başvurulamaz.

Uyuşmazlık çıkarılmasını gerekli gördüğü durumlarda yetkili makam, dilekçe ve eklerinin kendisine ulaştığı tarihten, şayet eksikleri tamamlamak yoluna gitmiş ve bu ekle gönderdiği yazıları on gün geçmeden postaya vermiş ise eksikliklerin tamamlandığı tarihten başlayarak en geç on gün içinde düzenleyeceği gerekçeli düşünce yazısını, kendisine gönderilen dilekçe ve ekleri ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesine yollar ve ayrıca Uyuşmazlık Mahkemesine başvurduğunu ilgili yargı merciiine hemen bildirir.

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı, düşünce yazısıyla eklerini, görevsizlik itirazını reddeden yargı merciiine göre ilgili bulunan Başsavcı veya Başkanunsözcüsüne tebliğ eder. Tebliği alan makam karşılık vermek isterse, yedi gün içinde yazılı karşılığını vermekle görevlidir.

Olumsuz Görev Uyuşmazlığı :

MADDE 14. — Olumsuz görev uyuşmazlığı bulunduğu için adli, idari veya askeri yargı mercilerinden ikisinin tarafları, konusu, maddi ve hukuki sebepleri aynı olan davada kendilerini görevsiz görmeleri ve bu yolda verdikleri kararların kesin veya kesinleşmiş olması gerektir.

Bu uyuşmazlığın giderilmesi istemi, ancak davanın taraflarınca ve ceza davalarında ise ayrıca ilgili makamlarca ileri sürülebilir.

(Hükümetin teklifi)

Yargı Merciiince Yapılacak İşlemler :

MADDE 15. — Olumsuz görev uyuşmazlıklarında ilgili kişi veya makam, son kararı vermiş bulunan yargı merciiine bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak bir ay içinde iki nüsha dilekçe ile başvurabilir.

Yargı mercii, dilekçenin bir nüshasını hukuk davalarında diğer tarafa, ceza davalarında ise sanığa, şa yet başvurma sanık ise ilgili makama yedi gün içinde cevaplarını, varsa belgelerini de ekleyerek, vermek üzere tebliğ eder.

Yargı mercii, cevapları aldıktan veya cevap süresi geçtikten sonra, evrakı, eğer süresinde cevap verilmiş ise bunu da belirterek kendisi adli veya askeri adli yargı mercii olduğuna göre ilgili Başsavcı, idari yargı mercii veya Askeri idari yargı mercii olduğuna göre ilgili Başkanunsözcüsüne yollar.

Uyuşmazlık Mahkemesince Yapılacak İşlemler :

MADDE 16. — Evrakı alan Başsavcı veya Başkanunsözcüsü, dilekçede veya eklerinde eksiklik varsa tamamlattıktan sonra yedi gün içinde düzenleyeceği iki nüsha düşünce yazısıyla birlikte bunları Uyuşmazlık Mahkemesine gönderir. Uyuşmazlık Mahkemesi bu kararları, yedi gün içinde düşüncesini bildirmek üzere uyuşmazlıkta ilk kararı vermiş bulunan yargı yerine göre ilgili Başsavcıya veya Başkanunsözcüsüne yollar.

Cevap süresi geçtikten veya süresinde verilmiş cevap geldikten ve dilekçe yahut eki olan belgelerde eksiklikler varsa taraflara veya yargı mercilerine bunları tamamlattıktan sonra mahkeme görevli yargı merciiini belirten kararı verir.

Olumlu Görev Uyuşmazlığı ve Uygulanacak Usul :

MADDE 17. — Olumlu görev uyuşmazlığı; adli, idari veya askeri yargıya bağlı ayrı iki yargı merciiine açılan ve tarafları, konusu, maddi ve hukuki sebepleri aynı olan davalarda bu yargı mercilerinin her ikisinin kendilerini görevli sayan kararlar vermiş olmaları, görev kararlarına karşı itiraz yolunun açık olduğu ceza davalarında bu kararların kesinleşmiş bulunması durumunda meydana gelir.

Olumlu görev uyuşmazlığının çözülmesinde olumsuz görev uyuşmazlıklarına ilişkin usul kuralları, uygulanır. Uyuşmazlık Mahkemesine başvurma istemini kapsayan dilekçe veya yazı ile eklerini alan ilgili Başsavcı veya Başkanunsözcüsü uyuşmazlık Mahkemesine başvurunca, durumu her iki yargı merciiine hemen bildirir.

Uyuşmazlık Mahkemesi Kararlarını Bekleme ve Sürelerin Durması :

MADDE 18. — Uyuşmazlık çıkarıldığı veya Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulduğu resmi yazı ile kendilerine bildirilen yargı mercii, Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilinceye kadar davanın görülmesini geri bırakır ve zamanaşımı süreleri ile öbür kanuni süreler veya hâkimin verdiği süreler, işin yeniden incelenmesine başlanacağı güne kadar durur. Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulduğunu bildiren yazının alındığı tarihten başlamak üzere üç ay içinde bu mahkemenin kararı gelmezse yargı mercii olumlu uyuşmazlıklar dışındaki durumlarda, davayı görmeye devam eder.

Uyuşmazlık çıkarılması için başvurulacağı bildirilerek yargı merciiinden davaya bakmasının ertelenmesi istenmez.

Yargı Mercilerinin Uyuşmazlık Mahkemesine Başvurmaları :

MADDE 19. — Adli, idari, askeri yargı mercilerinden birisinin kesin veya kesinleşmiş görevsizlik kararı üzerine kendisine gelen bir davayı incelemeye başlayan veya incelenmekte olan bir yargı mercii davada görevsizlik kararı veren merciiin görevli olduğu kanısına varırsa, gerekçeli bir karar ile görevli merciiin belirtilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurur ve elindeki işin incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesinin karar vermesine değin erteler.

(Hükümetin teklifi)

Mahkemenin gerekçeli kararı ile gerekli görülecek belgeler, onanmış ikişer örnekleriyle, kararın verildiği tarihten başlayarak yedi gün içinde Uyuşmazlık Mahkemesine yollanır. Bu mahkeme, görevsizlik ve başvurma kararlarını veren iki yargı merciiine göre ilgili bulunan Başsavcı ve başkanunsözcüsüne, düşüncelerini yedi gün içinde bildirmek üzere, başvurma kararı ile eklerinin onanmış örneklerini yollar; şu kadar ki, uyuşmazlığın nedeni olan davada görev konusundaki düşüncesini, daha önce (Temyiz incelemesi dolayısıyla da olsa) bildirmiş bulunan Başsavcı veya başkanunsözcüsünden düşünce istenmez.

Temyiz İncelemesi Yapan Yargı Mercilerinin Uyuşmazlık Mahkemesine Başvurmaları :

MADDE 20. — Daha önce Uyuşmazlık Mahkemesince yargı mercii belirtilmemiş olan bir davada temyiz incelemesi yapan Yargıtay, Danıştay veya Askeri Yargıtay, davanın adli, idari veya askeri adli yargının görevi dışında olduğu kanısına varırsa, incelediği kararı bozacak yerde, incelemeyi erteleyerek yargı merciiinin belirtilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurmaya karar verebilir.

Bu karar üzerine yukarıki maddenin ikinci fıkrasında gösterilen işlemler yapılır.

Mahkemelerin Başvurmalarının İncelenmesinde Uygulanacak Usul :

MADDE 21. — Yukarıki maddeler uyarınca mahkemelerin gönderdikleri işlerin incelenmesinde Uyuşmazlık Mahkemesince, başvurma süresine ilişkin hüküm ayrı olmak üzere, olumsuz görev uyuşmazlıkları ile ilgili usul kuralları, bu işlerin özellikleri gözönünde tutularak uygulanır.

Hukuk Davalarında Tedbirlerin Devamı, Sona Ermesi ve Uyuşmazlık Durumunda Tedbir Kararı Vermeye Yetkili Yargı Mercii :

MADDE 22. — Hukuk davalarında adli veya idari yargı mercilerince verilmiş bulunan ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve özellikle yürütmenin durdurulması kararları, Uyuşmazlık Mahkemesinin kararına kadar geçerli kalacağı gibi bu kararları veren yargı merciiinin görevsizliğine ilişkin Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının davacıya bildirilmesinden sonra da, görevi belli edilen yargı merciiince kaldırılmadıkça, altmış gün süre ile devam eder.

Kendisine karşı tedbir kararı verilmiş bulunanın isteği üzerine, görev konusunda son kararı veren yargı mercii bu tedbirlerin kaldırılmasına veya değiştirilmesine karar verebilir.

Süreye bağlı bir tedbir kararının birinci fıkrada anılan zamandan önce süresi dolarsa, göreve ilişkin son kararı veren yargı mercii, kararı almış olanın isteğiyle, tedbir süresini uzatabilir.

Tedbir kararı bulunmayan bir işte, birinci fıkrada belli edilen süre içinde usulünce tedbir kararı vermeye de görev konusunda son kararı veren yargı mercii, yetkilidir. Bu maddenin 2, 3 ve 4 ncü fıkralarında anılan kararları, uyuşmazlık çıkarma durumunda, görevsizlik itirazını reddeden yargı mercii, yargı merciiinin Uyuşmazlık Mahkemesine başvurması durumunda ise o yargı mercii verebilir.

Ceza Davalarında Tedbirler :

MADDE 23. — Ceza davalarında koruma veya başkaca güvenlik altına alma, el koyma, zorluluk gibi tedbirlere konu olan şeyler ve belgeler, yurt dışına çıkarılması yasaklanmış şeylerle, yurt dışına çıkması yasak edilmiş kişilere ilişkin kararları, değiştirmeye veya kaldırmaya veya ilk kez vermeye görev konusundaki son kararı veren yargı mercii görevlidir.

Anılan yargı mercii, tutuklulara Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 112 veya Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 75 nci maddesini uygulayacağı gibi tutuklamaya ilişkin başvuruları da karara bağlar.

Uyuşmazlık çıkarma durumlarında görev itirazını reddeden, yargı merciiinin uyuşmazlık mahkemesine başvurduğu durumlarda ise Uyuşmazlık Mahkemesine başvuran yargı mercii, yukarıki fıkralar hükmünü uygular.

3. BÖLÜM

Hüküm Uyuşmazlığı

MADDE 24. — Görevle ilgili olmaksızın adli, idari veya askeri yargı mercilerinden en az ikisi tarafından kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş birbirine uymayan kararlar arasında hüküm uyuşmazlığı mevcudiyetinin kabul edilebilmesi için; hukuki ve idari davalarda en az davacının ve ceza davalarında sanığın ve her iki halde de dava konuları ile maddi sebeplerin (vakıaların) aynı olması gereklidir.

İlgili kişi veya makam Uyuşmazlık Mahkemesine başvurarak hüküm uyuşmazlığının giderilmesini isteyebilir. Bu halde, başvurma süresine ilişkin hüküm ayırık olmak üzere, olumsuz görev uyuşmazlığının çıkarılması ile ilgili 15 ve 16 ncı maddelerdeki usul kuralları, hüküm uyuşmazlığının özellikleri gözönünde tutularak uygulanır.

Hüküm Uyuşmazlıklarında Uygulanacak İnceleme Kuralları :

MADDE 25. — Hüküm uyuşmazlıklarının incelenmesinde hukuk davalarında Danıştay yargılama usulünün ceza davalarında ceza yargılama usulünün bu kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır. Ancak uyuşmazlık Mahkemesi gerekli gördüğü hallerde veya istek üzerine tarafların sözlü açıklamalarını dinleyebilir.

Hüküm uyuşmazlıklarında Uyuşmazlık Mahkemesi anlaşmazlığın esasını da karara bağlar.

4. BÖLÜM

Uyuşmazlık Mahkemesi Görüşmeleri ve Kararları

Kurulun Toplanma ve Karar Verme Şartları ve İncelemelerin Kâğıtlar Üzerinde Yapılması :

MADDE 26. — Uyuşmazlık Mahkemesi, bütün asıl üyeleri toplantıda bulunmadıkça görüşmelere başlayıp karar veremez, ancak Kuruldaki eksik üyenin yeri o üyenin geldiği yargı merciinin yedek üyesi ile, bu olmazsa başka bir yedek ile doldurulur.

Mahkeme incelemelerini dosya üzerinde yapar ve kararı çoğunlukla verir.

İncelemede İzlenecek Sıra :

MADDE 27. — Uyuşmazlık Mahkemesi, uyuşmazlık çıkarsa ve görev uyuşmazlıklarına ilişkin istemleri önce süre bakımından inceler ve süresi içinde ileri sürülmemiş istemleri reddeder.

Kararların Bildirilmesi :

MADDE 28. — Uyuşmazlık Mahkemesi, vereceği bütün kararların sonuçlarını ilgili Başsavcı ve Başkanunsözcüsüne, görev uyuşmazlığının çözülmesi için kendisine başvuran yargı merciine, kararı beklemesi için yazı yazılmış bulunan yargı merciine veya mercilerine, uyuşmazlığın çözülmesi için başvurmuş olan kişilere veya makamlara hemen tebliğ eder.

İlgili yargı mercileri ile bütün makam, kuruluş ve kişiler; mahkeme kararlarına uymak, geciktirmeksizin onları uygulamakla ödevlidirler.

Gerekçeli kararın birer örneği de birinci fıkrada yazılı yerlere ve kişilere gönderilir.

Kararların Kesinliği ve Yayımlanması :

MADDE 29. — Uyuşmazlık Mahkemesi kararları kesinidir. Mahkemenin ilke kararları ile Mahkeme Başkanının uygun göreceği önemli kararlar, Resmi Gazete ile yayımlanır.

Kararlar Arasındaki Çelişmelerin Giderilmesi :

MADDE 30. — Uyuşmazlık Mahkemesinin kararları arasında çıkabilecek çelişmeler, Mahkeme tarafından verilecek bir ilke kararı ile giderilir. İlke kararı, gerekçesiyle açıklanır.

(Hükümetin teklifi)

İlke kararları, Yüksek Mahkemelerden Uyuşmazlık Mahkemesine seçilen asıl ve yedek üyelerin bütünüün katılacakları toplantılarda alınır. Katılacakların sayısı hiç bir halde bütün asıl ve yedek üyelerin dörtte üçünden aşağı olmaz. İlk toplantıda ilkeye ilişkin kararlar üçte iki oy çoğunluğuyla verilir. Sonuç alnamazsa ikinci toplantıda oy çokluğuyla yetinilir. Bir işte Mahkemenin kökleşmiş içtihadına aykırı bir çoğunluğun gerçekleşmesi durumunda dahi ilke kararı verilmesi zorunludur.

Bir ilke kararının değiştirilmesi veya kaldırılması dahi yeni bir ilke kararı ile olabilir.

İlke kararına yer olup olmadığını kendiliğinden veya ilgili Başsavcı veya Başkanunsözcüsünün gerekçeli yazısı üzerine, mahkeme Başkanı takdir eder.

İlke kararını gerekli gören Başkan; çelişme doğuran kararları veya kökleşmiş içtihadı gösteren bir karar ile yeni çoğunluğun görüşünü ve çelişme gerekçesini kapsayan bir yazıyı, istemde bulunandan başka Başsavcı ve Başkanunsözcülerine, belirteceği bir sürede görüşlerini bildirmek üzere yollar. İlke kararının görüşülmesi için üyelere dağıtılan gündeme Başsavcı ve Başkanunsözcülerinin süresi içinde verdikleri karşılıklarla onlara gönderilen yazı ve kararların örnekleri de eklenir. Gündemin dağıtıldığı gün ile görüşme günü arasında geçecek sürenin acele işler dışında on beş günden az olmaması gerekir.

Görev konusundaki ilke kararları; Uyuşmazlık Mahkemesini ve bütün yargı mercilerini, hüküm uyuşmazlıkları dolayısıyla verilecek esasa ilişkin ilke kararları ise yalnız Uyuşmazlık Mahkemesini bağlar.

5. BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Raportörlük :

MADDE 31. — Uyuşmazlık Mahkemesine çalışmalarında yardımcı olmak üzere, dört adet geçici raportör verilir.

Geçici raportörler, Hâkimlikte veyahut Hâkimler Kanunu gereğince hâkimlik ve savcılık sınıfından sayılan hizmetlerde en az yedinci derece aylığını almış olanlarla, aynı dereceyi kazanmış Danıştay yardımcıları, kanunsözcüleri, askeri hâkimler ve savcılar arasından Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanının isteği ve ilgilinin muvafakati üzerine, mensup oldukları müesseselerin yetkili mercileri tarafından atanırlar. Bunların özlük işlerinde mensup oldukları mesleklerle ait hükümler uygulanır ve raportörlükte geçirdikleri süreler mesleklerinde geçmiş sayılır. Ancak, terfilerinde Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı tarafından verilecek yazılı bilgi esas olur.

Askeri Hâkimler ve Savcılar arasından atanacak geçici raportörler hakkında subay sicil belgesi sırasıyla, Milli Savunma Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, Müsteşar ve Milli Savunma Bakanı tarafından düzenlenir. Bu sicilin düzenlenmesinde Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı tarafından subay sicil formu esaslarına göre verilecek kanaat notu gözönünde bulundurulur.

Geçici raportörlerin görevlerini Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı belli eder. Başkan gerekli görürse, dosyayı raporu düzenlemek üzere bir üyeye dahi verebilir. Raporlarda, raporu yazanın doğru bulduğu sonuca ilişkin gerekçeli düşüncesi de gösterilir.

Geçici raportörlere aylık ve ödeneklerinden başka 250'şer lira ek ödenek verilir.

Yazı İşleri :

MADDE 32. — Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı un isteği üzerine, Uyuşmazlık Mahkemesinin kailem işlerinde çalışmak üzere, Yargıtaydan bir başkâ ip ile iki kâtip, Danıştaydan iki kâtip, mensup oldukları kurumların yetkili mercileri tarafından atanır. Bunların özlük işlerinde, mensup oldukları mesleklerle ait hükümler uygulanır ve bu mahkemede geçirdikleri süreler, mesleklerinde geçmiş sayılır. Ancak, terfilerine, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı tarafından verilecek yazılı bilgi esas olur ve görevlerini Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı belli eder.

(Hükümetin teklifi)

Tebliğat İşlemleri :

MADDE 33. — Bu kanun gereğince yapılacak tebliğat işlerinde 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümleri uygulanır.

Harç ve Resim Bağışıklığı :

MADDE 34. — Uyuşmazlık Mahkemesinde karara bağlanacak işler için verilecek dilekçeler, layihalar, yazılar veya belgelerden, Mahkemenin işlemlerinden, kararlarından veya Mahkemeye yahut Mahkemeden istenilecek belge veya karar örneklerinden herhangi bir vergi, harç veya resim alınmaz.

Mahkemenin ve Başsavcılar ile Başkanunsözcülerinin Bilgi ve Belge İsteme Yetkileri :

MADDE 35. — Uyuşmazlık Mahkemesi; inceleliği işlerde, bütün organ, makam veya kuruluşlarla doğrudan doğruya yazışmaya girebilir ve onlardan her türlü bilgi veya belgeyi yada belgelerin onanmış örneklerini isteyebilir. Bilgi veya belgenin verilmesinden, ancak 521 sayılı Danıştay Kanununda gösterilen şartlar altında kaçınılabilir.

Uyuşmazlık Mahkemesiyle ilgili işlem yapan başsavcılar veya başkanunsözcüleri de yukarıki fıkrada yazılı yetkileri kullanırlar.

Anayasa Mahkemesi Kararları Dolayısıyla Uyuşmazlık Mahkemesine Başvurulmaması ve Anayasa Mahkemesi Kararlarının Yargı Mercilerini Bağlayıcılığı :

MADDE 36. — Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan olarak verdiği görev konusundaki kararlar dolayısıyla Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulamaz.

Bütün yargı mercileri, Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan olarak görev konusunda verdiği kararlara, kendilerinin Anayasa Mahkemesinin kararı ile çatışan kesin veya kesinleşmiş bir kararı bulursa bile, uymak zorundadırlar.

Hüküm uyuşmazlığı durumunda yalnızca Anayasa Mahkemesi kararı gözönünde tutulur ve uygulanır.

Davaya Katılanların Taraf Sayılması :

MADDE 37. — Bir hukuk davasına taraflardan birisiyle birlikte işlem yapmak üzere katılanlarla bir ceza davasına usulünce katılanlar dahi bu kanuna göre taraflara tanınan yetkileri kendisiyle birlikte işlem yapacakları tarafa veya savcıya bağlı olmaksızın kullanabilirler.

Ödenecek Ücretler :

MADDE 38. — Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyeleriyle yedek üyelerine, katılacakları her toplantı günü için aylık ve ödeneklerinden başka, Bakanlar Kurulunca takdir edilecek miktarda ücret ödenir.

Araç, Gereç vesair İhtiyaçlar :

MADDE 39. — Uyuşmazlık Mahkemesinin araç, gereç vesair ihtiyaçları ile Başkan, üye, yedek üye ve geçici raportörlere verilen ücret ve ek ödenekler Adalet Bakanlığı bütçesine eklenecek ödeneklerden karşılanır.

Kaldırılan Hükümler :

MADDE 40. — 9 Temmuz 1945 gün ve 4788 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesi Kurulması Hakkındaki Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(Hükümetin teklifi)

Geçici Maddeler :

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce Yüce Divan olarak Anayasa Mahkemesiyle adli yargı mercileri arasında çıkan görev uyuşmazlıklarında, 36 ncı madde hükümleri uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce 4788 sayılı Kanun hükümlerine uyularak Uyuşmazlık Mahkemesine, başvuru işlemlerinde 4788 sayılı Kanun uyarınca yapılmış işlemler geçerli olup geri kalan işlemler bu kanuna göre yürütülür.

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra seçilecek ilk kurulun göreve başlaması tarihinden 6 Eylül'e kadar geçecek süre, 4 yıllık görev süresinin hesabında gözönünde tutulmaz ve bu kurul dönemi başında göreve başlamış sayılır.

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu kanunun yürürlüğe girme tarihinden başlayarak en geç bir ay içinde Uyuşmazlık Mahkemesinin eski defter ve dosyaları Anayasa Mahkemesine verilir.

GEÇİCİ MADDE 5. — 2 ve 3 ncü maddelere göre Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyelerinin seçimi işlemine hemen başlanır. Şu kadar ki, eski Başkan ve üyelerin görevleri Kanunun tümünün yürürlüğe girdiği tarihe kadar devam eder.

Yürürlük :

MADDE 41. — Bu Kanunun geçici 5 nci maddesi yayımı diğer maddeleri yayımını izleyen ikinci ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Yürütme :

MADDE 42. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

MİLLET MECLİSİNİN KABUL
ETTİĞİ METİN

*Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi
Hakkında Kanun Tasarısı*

1. BÖLÜM

Genel Esaslar

Mahkemenin Görevi :

MADDE 1. — Uyuşmazlık Mahkemesi; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş, adli, idari ve askeri yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözmeye yetkili ve bu kanunla kurulup görev yapan bağımsız bir yüksek mahkemedir.

Özel kanun uyarınca hakeme başvurulmasının zorunlu olduğu hallerde, eğer hakemlik görevi hakim tarafından yerine getirilmiş ise bu merci, davanın konusuna göre, yukarıdaki fıkrada yazılı adli veya idari yargı mercilerinden sayılır.

Mahkemenin Kuruluşu :

MADDE 2. — Uyuşmazlık Mahkemesi, bir başkan ile altı asıl, altı yedek üyeden kuruludur. Başkan, Anayasa Mahkemesince kendi asıl ve yedek üyeleri arasından seçilir. Bir asıl, bir yedek üye hukuk genel kuruluna katılan Yargıtay Başkan ve üyeleri, bir asıl bir yedek üye de ceza genel kuruluna katılan Yargıtay Başkan ve üyeleri arasından, Yargıtay Büyük Genel Kurulunca, iki asıl, iki yedek üye Danıştay dava daireleri başkan ve üyeleri, bir asıl bir yedek üye Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin hakim niteliğine sahip üyeleri, bir asıl bir yedek üye de Askeri Yargıtay Başkan ve Üyeleri arasından, kendi genel kurullarınca seçilir.

İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ
METİN

*Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi
Hakkında Kanun Tasarısı*

MADDE 1. — Millet Meclisi Metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi Metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MİLLÎ SAVUNMA KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN

*Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi
Hakkında Kanun Tasarısı*

MADDE 1. — Millet Meclisi Metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi Metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

*Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi
Hakkında Kanun Tasarısı*

1. BÖLÜM

Genel Esaslar

MADDE 1. — Millet Meclisi Metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Mahkemenin Kuruluşu :

MADDE 2. — Uyuşmazlık Mahkemesi bir Başkan ile oniki asıl, oniki yedek üyeden kurulur.

Uyuşmazlık Mahkemesi, hukuk ve ceza bölümlerine ayrılır. Hukuk Uyuşmazlıkları Hukuk Bölümünde, Ceza Uyuşmazlıkları Ceza Bölümünde karara bağlanır.

Her bölüm, bir Başkan ile altı asıl üyeden kurulur. Birlikte toplanan Hukuk ve Ceza Bölümleri, Uyuşmazlık Mahkemesi Genel Kurulunu teşkil ederler.

Uyuşmazlık Mahkemesi Genel Kurulu, bu Kanunla belli edilen görevleri yerine getirir ve ayrıca bölümler arasında çıkan olumsuz görev uyuşmazlıklarında görevli bölümü belli eder.

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı, Anayasa Mahkemesince kendi asıl ve yedek üyeleri arasından seçilir. Bölümler ve Genel Kurul, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanının Başkanlığı altında toplanır.

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümüne, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca kendi başkan ve üyeleri arasından iki asıl, iki yedek üye; Danıştay Genel Kurulunca dava daireleri başkan ve üyeleri arasından iki asıl, iki yedek üye; Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Genel Kurulunca askeri hâkim sınıfından olan daire başkan ve üyeleri arasından iki asıl, iki yedek üye seçilir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Başkanın Görevi :

MADDE 3. — Uyuşmazlık Mahkemesi işlerinin yönetim ve yürütülmesi Başkanın ödevidir. Uyuşmazlık Mahkemesini Başkan temsil eder.

Başkanın mazereti halinde Anayasa Mahkemesince kendi asıl ve yedek üyeleri arasından dönem başından seçilip görevlendirilecek bir üye Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanına vekâlet eder.

Başkan ve Üyelerin Görev Süresi :

MADDE 4. — Uyuşmazlık Mahkemesinin Başkan ve üyeleri, dört yıllık bir dönem için seçilirler; ancak yeni seçim tamamlanıncaya kadar eski kurulun görevi devam eder.

Dönem içinde açılacak Başkanlık veya üyeliklere aynı usulle yenileri seçilir. Bu suretle seçilenler, yerine seçildikleri hâkimin süresini tamamlarlar.

Görev dönemleri sona eren hâkimler, yeniden seçilebilirler.

Seçimler, dört yıllık dönemin bittiği yılın Temmuz ayında yapılır. Seçimi tamamlanan yeni kurul, 6 Eylül'de göreve başlar.

Mahkemenin Toplanma Yeri, Tarihi ve Toplanma Dönemi :

MADDE 5. — Mahkeme, en az ayda bir kere Başkanlıkta toplanır. Başkan gerektiğinde mahkemeyi ayda birden fazla toplantıya çağırabilir. Her iki durumda da toplantı gündemi, toplantıdan en az üç gün önce raporlarla birlikte üyelere ve uyuşmazlıkla ilgili başsavcı veya başkanunsözcülerine ulaştırılır.

Başkan, mahkemeye gelen işlerden tutuklu, tedbirli olanlarla yürütmenin durdurulması istemli bulunanlar gibi acele nitelikte olanların adli tatilden önce bitirilmesi için gerekli tedbirleri alır.

(İçişleri Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 3. — Millet Meclisi Metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Millet Meclisi Metninin 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Millet Meclisi Metninin 5 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millî Sayınma Komisyonunun kabul ettiği metin)

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümüne, Yargıtay Ceza Genel Kurulunca kendi başkan ve üyeleri arasından iki asıl, iki yedek üye; Askeri Yargıtay Genel Kurulunca daire başkan ve üyeleri arasından iki asıl, iki yedek üye; Danıştay Genel Kurulunca dava dairelerinde görev alan veya görev alma niteliği olan daire başkan ve üyeleri arasından iki asıl, iki yedek üye seçilir.

Bölmelerde ve Genel Kurulda toplantı yetersayısı, asıl üyelerin mazeretleri halinde yedek üyeler alınmak suretiyle sağlanır.

MADDE 3. — Millet Meclisi Metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Millet Meclisi Metninin 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Millet Meclisi metninin 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Millet Meclisi Metninin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Mahkemenin Toplanma Yeri, Tarihi ve Toplanma Dönemi :

MADDE 5. — Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk ve Ceza Bölmeleri ile Genel Kurulu, Başkanın çağrısı üzerine, Başkentte, mahkeme için ayrılan yerde toplanır. Toplantının gündemi toplantıdan en az üç gün önce, raporlarla birlikte üyelere ve uyuşmazlıkla ilgili Başsavcı veya Başkanunsözcülerine dağıtılır.

Başkan, mahkemeye gelen işlerden tutuklu, tedbirli olanlarla yürütmenin durdurulması istemli bu-

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Toplantı dönemi, her yıl 6 Eylül'de başlar, 19 Temmuz'da biter.

Başsavcıların, Başkanunsözcülerinin Düşüncelerini Bildirmeleri ve Toplantıya Katılmaları :

MADDE 6. — İlgili olan Cumhuriyet Başsavcısı, Başkanunsözcüsü, görüşlerini yazılı olarak bildirirler. Bunlar, gerekli gördükleri veya mahkemece gerekli görülen durumlarda toplantılara gelerek sözlü açıklamada bulunurlar, oya katılamazlar.

Birinci fıkrada anılan görevliler, bu Kanuna göre yapacakları bütün işlemleri, kanunlar gereğince yardımcıları olan kişilere yaptırmaya yetkilidirler.

Bu Kanunda sözü geçen Başsavcılar deyimi, Cumhuriyet Başsavcısı ile Askeri Yargıtay Başsavcısını; Başkanunsözcüleri deyimi de Danıştay Başkanunsözcüsünü; ilgili Başsavcı deyimi konusuna göre, bir uyuşmazlıkla ilgili bulunan Cumhuriyet Başsavcılığı veya Askeri Yargıtay Başsavcısını; ilgili Başkanunsözcüsü deyimi ise konusuna göre Uyuşmazlıkla ilgili bulunan Danıştay Başkanunsözcüsünü veya Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanunsözcüsünü anlatır.

Dava ve İşlere Bakmanın Caiz Olmadığı Haller :

MADDE 7. — Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve Üyeleri;

1. Kendilerine ait olan veya kendilerini ilgilendiren dava ve işlere;

2. Aralarında evlilik bağı kalkmış olsa bile eşinin, kan veya sıhrîyet yönünden usul ve furuunun, dördüncü dereceye kadar (bu derece dahil) kan yönünden ve sıhrîyeti doğuran evlilik kalkmış olsa bile üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) sıhrîyet yönünden civar hısımlarının veya aralarında evlatlık bağı bulunan kimselerin dava ve işlerine;

3. Dava ve iş sahiplerinin vekili, vasisi veya kayyumu sıfatıyla hareket ettiği dava ve işlere;

4. Hâkim, savcı, hâkem sıfatıyla bakmış veyahut tanık veya bilirkişi olarak beyanda bulunmuş olduğu dava ve işlere;

(İçişleri Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 6. — Millet Meclisi Metninin 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Millet Meclisi Metninin 7 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millî Savunma Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 6. — Millet Meclisi Metninin 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Millet Meclisi Metninin 7 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

kanunlar gibi acele nitelikte olanların adli tatilden önce bitirilmesi için gerekli tedbirleri alır.

Toplantı dönemi, her yıl 6 Eylülde başlar, 19 Temmuzda biter.

Başsavcıların, Başkanunsözcülerinin Düşüncelerini Bildirmeleri ve Toplantıya Katılmaları :

MADDE 6. — Yetkili veya ilgili olan Başsavcılarla, Başkanunsözcüleri görüşlerini yazılı olarak bildirirler. Bunlar gerekli gördüklerinde veya mahkemece gerekli görülen durumlarda toplantılarda sözlü açıklamada bulunurlar, oya katılmazlar.

Yukarıdaki fıkrada gösterilen görevliler, bu kanuna göre yapacakları işlemleri, kanunlar gereğince yardımcıları olan kişilere de yaptırmaya yetkilidirler.

Bu kanunda geçen Başsavcılar deyimi, Cumhuriyet Başsavcısı ile Askeri Yargıtay Başsavcısını; Başkanunsözcüleri deyimi, Danıştay Başkanunsözcüsünü ile Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanunsözcüsünü; yetkili Başsavcılar veya Başkanunsözcüleri deyimi, olumlu görev uyumsuzluğu çıkarmak için yargı merciinin görevine yöneltilen itirazı, hangi yargı yararına ileri sürülmüşse o yargının Başsavcısını veya Başkanunsözcüsünü; ilgili Başsavcılar veya Başkanunsözcüleri deyimi, bir yargı merciinin bağlı olduğu yargı kolunun Başsavcısı veya Başkanunsözcüsünü anlatır.

MADDE 7. — Millet Meclisi metninin 7 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

5. İstisari mütalaa ve kanaat beyan etmiş olduğu dava ve işlere;
Bakamazlar.

Çekinme:

MADDE 8. — Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyelerinin 7 nci maddede yazılı sebeplere dayanarak davaya veya işe bakmaktan çekinmeleri halinde, uyuşmazlık mahkemesi, çekinme isteğinde bulunan başkan ve üye katılmaksızın konu hakkında kesin karar verir.

Mahkeme kurulunun toplanmasına engel olacak sayıda başkan ve üyenin çekinmek istemesi halinde, ancak toplanma nisabını ortadan kaldırmayacak sayıda başkan ve üyenin çekinme isteği kabul edilebilir.

Başkan ve Üyelerin Reddi :

MADDE 9. — Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyelerinin reddine dair istemler, reddedilen üye katılmaksızın Uyuşmazlık Mahkemesince incelenir ve bu mahkemece ret konusu hakkında kesin karar verilir.

Uyuşmazlık Mahkemesinin toplanmasına engel olacak sayıda başkan ve üyenin reddolunması halinde, toplanma sayısını koruyacak surette, ret istemleri, reddolunanların en kıdemsiz olanından başlanarak incelenip karara bağlanır.

2. BÖLÜM

Uyuşmazlık Mahkemesine Başvurma Yolları ve İnceleme Kurulları

Uyuşmazlık Çıkarma :

MADDE 10. — Uyuşmazlık çıkarma; adli, idari veya askeri bir yargı merciinde açılmış olan davada ileri sürülen görev itirazının reddi üzerine, ilgili Başsavcı veya Başkanunsözcüsü tarafından görev konusunun incelenmesinin Uyuşmazlık Mahkemesinden istenmesidir.

Uyuşmazlık çıkarma isteminde bulunmaya yetkili makam; reddedilen görevsizlik itirazı adli yargı yararına ileri sürülmüş ise Cumhuriyet Başsavcısı, idari yargı yararına ileri sürülmüş ise Danıştay Başkanunsözcüsü, Askeri Adli Yargı yararına ileri sürülmüş ise Askeri Yargıtay Başsavcısı ve Askeri İdari Yargı yararına ileri sürülmüş ise Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanunsözcüsüdür.

(İçişleri Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 8. — Millet Meclisi Metninin 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Millet Meclisi Metninin 9 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Millet Meclisi Metninin 10 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millî Savunma Komisyonunun kabul ettiği metin)

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 8. — Millet Meclisi Metninin 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Millet Meclisi metninin 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Millet Meclisi Metninin 9 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Başkan ve Üyelerin Reddi :

MADDE 9. — Uyuşmazlık Mahşemesi Başkan ve üyeleri, tarafsız kalamıyacıkları kanısını haklı kılan hallerin varlığı iddiasıyla reddolunabilir.

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyelerinin reddine ilişkin istemler, reddedilen üye katılmaksızın bölümlerce incelenir. Bölümler ret konusunda kesin karar verir.

Ret şahsidir. Bölümlerin toplantılarını engelleyen toplu ret istemleri dinlenmez.

2. BÖLÜM

Uyuşmazlık Mahkemesine Başvurma Yolları ve İnceleme Kuralları

Olumlu Görev Uyuşmazlığı Çıkarma :

MADDE 10. — Millet Meclisi Metninin 10 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Görev uyuşmazlığı çıkarma; adli, idari ve askeri bir yargı merciinde açılmış olan davada ileri sürülen görev itirazının reddi üzerine ilgili Başsavcı veya Başkanunsözcüsü tarafından görev konusunun incelenmesinin Uyuşmazlık Mahkemesinden istenmesidir.

Yetkili Başsavcı veya Başkanunsözcüsünün Uyuşmazlık Mahkemesinden istekte bulunabilmesi için, görev itirazının, hukuk mahkemelerinde en geç birinci oturumda, ceza mahkemelerinde delillerin ikamesine başlamadan önce, idari yargı yerlerinde de dilekçe ve savunma evresi tamamlanmadan yapılmış olması ve yargı yerlerinin de kendilerinin görevli olduklarına karar vermiş bulunmaları şarttır.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Görev itirazının reddine ilişkin karara karşı itiraz yolunun açık bulunduğu ceza davalarında ret kararı kesinleşmeden uyuşmazlık çıkarma istenilemez.

Uyuşmazlık Çıkarılmayan Haller :

MADDE 11. — Aşağıdaki durumlarda uyuşmazlık çıkarılmaz.

a) Dava karara bağlanmış ve bu karar kesinleşmiş ise veya görevsizlik itirazını reddeden yargı yeri bu karardan dönerek görevsizlik kararı vermiş ve bu karar kesinleşmiş ise;

b) Sulh, vazgeçme veya kabul ile dava sona ermiş ise.

Yargı Merciiince Yapılacak İşlemler :

MADDE 12. — Görev itirazında bulunan kişi veya makam, itirazın reddine ilişkin kararın verildiği tarihten, şayet bu kararın tebliği gerekiyorsa tebliğ tarihinden, itiraz yolu açık bulunan ceza davalarında ise ret kararının kesinleştiği tarihten başlayarak 15 gün içinde, uyuşmazlık çıkarılmasını istemeye yetkili makama sunulmak üzere iki nüsha dilekçeyi itirazı reddeden yargı merciiine verir.

Bu yargı mercii, dilekçenin bir nüshasını ve varsa eklerini yedi gün içinde cevabını bildirmesi için diğer tarafa tebliğ eder. Tebligat yapılan taraf, süresi içinde bu yargı merciiine cevabını bildirmezse, cevap vermekten vazgeçmiş sayılır.

Yargı mercii, itiraz dilekçesi üzerine verdiği itirazı ret kararını kaldırarak görevsizlik kararı vermediği takdirde kendisine verilen dilekçeyi, alınan cevabı ve varsa belgeleriyle birlikte görevsizlik itirazının reddine ilişkin karar ile dayanağı belgenin asıl veya örnekleri-

(İçişleri Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 11. — Millet Meclisi Metninin 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Millet Meclisi Metninin 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Milli Savunma Komisyonunun kabul ettiği metin)

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

Görev itirazının yargı merciince yerinde görülerek görevsizlik kararı verilmesi halinde, görev konusunun Uyuşmazlık Mahkemesince incelenebilmesi, temyizen bu kararın bozulmuş ve yargı merciince de bozmaya uyularak görevli olduğuna karar verilmiş bulunmasına bağlıdır.

Uyuşmazlık çıkarma isteminde bulunmaya yetkili makam; reddedilen görevsizlik itirazı adli yargı yararına ileri sürülmüş ise Cumhuriyet Başsavcısı, idari yargı yararına ileri sürülmüş ise Danıştay Başkanunsözcüsü, Askeri ceza yargısı yararına ileri sürülmüş ise Askeri Yargıtay Başsavcısı, Askeri İdari Yargı yararına ileri sürülmüş ise bu mahkemenin Başkanunsözcüsüdür.

Görev itirazının reddine ilişkin karara karşı itiraz yolunun açık bulunduğu ceza davalarında ret kararı kesinleşmeden uyuşmazlık çıkarma istenemez.

Uyuşmazlık Çıkarılamayacak Haller :

MADDE 11. — Aşağıdaki hallerde uyuşmazlık çıkarılamaz.

a) Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan sıfatıyla baktığı davalarda,

b) Anayasa Mahkemesine açılan siyasi partilerin kapatılması davalarında.

MADDE 11. — Millet Meclisi Metninin 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Millet Meclisi Metninin 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Millet Meclisi metninin 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

ni uyuşmazlık çıkarmak isteminde bulunmaya yetkili makama gönderir.

Bir davada uyuşmazlık çıkarılması için yalnız bir kez başvurulabilir.

Uyuşmazlık Çıkarma İsteminde Bulunmaya Yetkili Makamca Yapılacak İşlemler :

MADDE 13. — Uyuşmazlık çıkarma konusunda ki dilekçe ile ekleri kendisine ulaşan yetkili makam, gerekirse gelen dilekçedeki veya eklerindeki eksiklikleri tamamlattıktan sonra, uyuşmazlık çıkarmaya yer olmadığı sonucuna varırsa, dileğin reddine karar verir. Bu karar, ilgili kişilere veya makama ve ilgili yargı merciine, hemen tebliğ olunur. Bu karara karşı hiç bir yargı merciine başvurulamaz.

Uyuşmazlık çıkarılmasını gerekli gördüğü durumlarda yetkili makam, dilekçe ve eklerinin kendisine ulaştığı tarihten, şayet eksikleri tamamlamak yoluna gitmiş ve bu erekle gönderdiği yazıları on gün geçmeden postaya vermiş ise eksikliklerin tamamlandığı tarihten başlayarak en geç on gün içinde düzenleyeceği gerekçeli düşünce yazısını, kendisine gönderilen dilekçe ve ekleri ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesine yollar ve ayrıca Uyuşmazlık Mahkemesine başvurduğunu ilgili yargı merciine hemen bildirir.

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı, düşünce yazısıyla eklerini, görevsizlik itirazını reddeden yargı merciine göre ilgili bulunan Başsavcı veya Başkanunsözcüsüne tebliğ eder. Tebliği alan makam karşılık vermek isterse, yedi gün içinde yazılı karşılığını vermekle görevlidir.

Olumsuz Görev Uyuşmazlığı :

MADDE 14. — Olumsuz görev uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülebilmesi için adli, idari veya askeri yargı mercilerinden ikisinin tarafları, konusu, maddi ve hukuki sebepleri aynı olan davada kendilerini görevsiz görmeleri ve bu yolda verdikleri kararların kesin veya kesinleşmiş olması gerektir.

Bu uyuşmazlığın giderilmesi istemi, ancak davanın taraflarınca ve ceza davalarında ise ayrıca ilgili makamlarca ileri sürülebilir.

(İçişleri Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 13. — Millet Meclisi Metninin 13 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 14. — Millet Meclisi Metninin 14 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Milli Savunma Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 13. — Millet Meclisi Metninin 13 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 14. — Millet Meclisi Metninin 14 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

Uyuşmazlık Çıkarma İsteminde Bulunmaya Yetkili Makamca Yapılacak İşlemler:

MADDE 13. — Uyuşmazlık çıkarma konusundaki dilekçe ile ekleri kendisine ulaşan yetkili makam, gerekirse gelen dilekçedeki veya eklerindeki eksiklikleri tamamlattıktan sonra, uyuşmazlık çıkarmaya yer olmadığı sonucuna varırsa, istemin reddine karar verir. Bu karar, ilgili kişilere veya makama ve ilgili yargı merciine, hemen tebliğ olunur, Bu karara karşı hiç bir yargı merciine başvurulamaz.

Uyuşmazlık çıkarılmasını gerekli gördüğü durumlarda yetkili makam, dilekçe ve eklerinin kendisine ulaştığı tarihten, şayet eksiklikleri tamamlamak yoluna gitmiş ve bu erekle gönderdiği yazıları on gün geçmeden postaya vermiş ise eksikliklerin tamamlandığı tarihten başlayarak en geç on gün içinde düzenleyeceği gerekçeli düşünce yazısını, kendisine gönderilen dilekçe ve ekleri ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesine yollar ve ayrıca Uyuşmazlık Mahkemesine başvurduğunu ilgili yargı merciine hemen bildirir.

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı, düşünce yazısıyla eklerini, görevsizlik itirazını reddeden yargı merciine göre ilgili bulunan Başsavcı veya Başkanun-sözcüsüne tebliğ edebilir. Tebliği alan makam karşılık vermek isterse, yedi gün içinde yazılı karşılığını vermekle görevlidir.

Olumsuz Görev Uyuşmazlığı :

MADDE 14. — Olumsuz görev uyuşmazlığının bulunduğu ileri sürülebilmesi için adli, idari veya askeri yargı mercilerinden en az ikisinin tarafları, konusu ve sebebi aynı olan davada kendilerini görevsiz görmeleri ve bu yolda verdikleri kararların kesin veya kesinleşmiş olması gerekir.

Bu uyuşmazlığın giderilmesi istemi, ancak davanın taraflarınca ve ceza davalarında ise ayrıca ilgili makamlarca ileri sürülebilir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Yargı Merciiince Yapılacak İşlemler :

MADDE 15. — Olumsuz görev uyuşmazlıklarında ilgili kişi veya makam, son kararı vermiş bulunan yargı mercii bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak bir ay içinde iki nüsha dilekçe ile başvurabilir.

Yargı mercii, dilekçenin bir nüshasını hukuk davalarında diğer tarafa, ceza davalarında ise sanığa, şayet başvuran sanık ise ilgili makama yedi gün içinde cevaplarını, varsa belgelerini de ekleyerek, vermek üzere tebliğ eder.

Yargı mercii, cevapları aldıktan veya cevap süresi geçtikten sonra, evrakı, eğer süresinde cevap verilmiş ise bunu da belirterek kendisi adli veya askeri adli yargı mercii olduğuna göre ilgili başsavcıya, idari yargı veya askeri idari yargı mercii olduğuna göre ilgili başkanunsözcüsüne yollar.

Uyuşmazlık Mahkemesince Yapılacak İşlemler :

MADDE 16. — Evrakı alan Başsavcı veya Başkanunsözcüsü, dilekçede veya eklerinde eksiklik varsa tamamlattıktan sonra yedi gün içinde düzenleyeceği iki nüsha düşünce yazısıyla birlikte bunları Uyuşmazlık Mahkemesine gönderir. Uyuşmazlık Mahkemesi bu kararları, yedi gün içinde düşüncesini bildirmek üzere uyuşmazlıkta ilk kararı vermiş bulunan yargı yerine göre ilgili Başsavcıya veya Başkanunsözcüsüne yollar.

Cevap süresi geçtikten veya süresinde verilmiş cevap geldikten ve dilekçe yahut eki olan belgelerde eksiklikler varsa taraflara veya yargı mercilerine bunları tamamlattıktan sonra mahkeme görevli yargı mercii belirlen kararını verir.

Olumlu Görev Uyuşmazlığı ve Uygulanacak Usul :

MADDE 17. — Olumlu görev uyuşmazlığı; adli, idari veya askeri yargıya bağlı ayrı iki yargı mercii açılan ve tarafları, konusu, maddi ve hukuki sebepleri aynı olan davalarda bu yargı merciielerinin her ikisinin kendilerini görevli sayan kararlar vermiş olmaları, görev kararlarına karşı itiraz yolunun açık olduğu ceza davalarında bu kararların kesinleşmiş bulunması durumunda meydana gelir.

Olumlu görev uyuşmazlığının çözülmesinde olumsuz görev uyuşmazlıklarına ilişkin usul kuralları uygulanır.

Uyuşmazlık mahkemesine başvurma istemini kapsayan dilekçe veya yazı ile eklerini alan ilgili başsav-

(İşleri Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 15. — Millet Meclisi Metninin 15 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 16. — Millet Meclisi Metninin 16 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Millet Meclisi Metninin 17 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millî Savunma Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 15. — Millet Meclisi Metninin 15 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 16. — Millet Meclisi Metninin 16 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Millet Meclisi Metninin 17 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

Yargı Merciiince Yapılacak İşlemler :

MADDE 15. — Olumsuz görev uyuşmazlıklarında ilgili kişi veya makam, son kararı vermiş bulunan yargı merciiine bu kararın kesinleşmesinden sonra iki nüsha dilekçe ile başvurabilir.

Yargı mercii, dilekçenin bir hüşhasını hukuk davalarında diğer tarafa, ceza davalarında ise sanığa, şayet başvuran sanık ise ilgili makama yedi gün içinde cevaplarını, varsa belgelerini de ekleyerek, vermek üzere tebliğ eder.

Yargı mercii, cevapları aldıktan veya cevap süresi geçtikten sonra, evrakı, eğer süresinde cevap verilmemiş ise bunu da belirterek kendisi adli veya askeri ceza yargı mercii olduğuna göre ilgili Başsavcıya, idari yargı veya askeri idari yargı mercii olduğuna göre ilgili Başkanunsözcüsüne yollar.

MADDE 16. — Millet Meclisi metninin 16 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Olumlu Görev Uyuşmazlığı ve Uygulanacak Usul :

MADDE 17. — Olumlu görev uyuşmazlığı; adli, idari ve askeri yargıya bağlı ayrı iki yargı merciiine açılan ve tarafları, konusu ve sebebi aynı olan davalarda bu yargı mercilerinin her ikisinin kendilerini görevli sayan kararlar vermiş olmaları, görev kararlarına karşı itiraz yolunun açık olduğu ceza davalarında bu kararların kesinleşmiş bulunması durumunda meydana gelir.

Olumlu görev uyuşmazlığının çözülmesinde olumsuz görev uyuşmazlıklarına ilişkin usul kuralları uygulanır.

Uyuşmazlık Mahkemesine başvurma istemini kapsayan dilekçe veya yazı ile eklerini alan ilgili baş-

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

cı veya başkanunsözcüsü Uyuşmazlık Mahkemesine başvurunca, durumu her iki yargı merciine hemen bildirir.

Uyuşmazlık Mahkemesi Kararlarını Bekleme ve Sürelerin Durması :

MADDE 18. — Uyuşmazlık çıkarıldığı veya Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulduğu resmi yazı ile kendilerine bildirilen yargı mercii, Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilinceye kadar davanın görülmesini geri bırakır ve zamanaşımı süreleri ile öbür kanuni süreler veya hâkimin verdiği süreler, işin yeniden incelenmesine başlanacağı güne kadar durur. Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulduğunu bildiren yazının alındığı tarihten başlamak üzere üç ay içinde bu mahkemenin kararı gelmezse yargı mercii olumlu uyuşmazlıklar dışındaki durumlarda, davayı görmeye devam eder.

Uyuşmazlık çıkarılması için başvurulacağı bildirilerek yargı merciinden davaya bakmasının ertelenmesi istenemez.

Yargı Merciielerinin Uyuşmazlık Mahkemesine Başvurmaları :

MADDE 19. — Adli, idari, askeri yargı mercilerinden birisinin kesin veya kesinleşmiş görevsizlik kararı üzerine kendisine gelen bir davayı incelemeye başlayan veya incelemekte olan bir yargı mercii, davada görevsizlik kararı veren mercii görevli olduğu kanısına varırsa, gerekçeli bir karar ile görevli mercii belirtilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurur ve elindeki işin incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesinin karar vermesine değin erteler.

Mahkemenin gerekçeli kararı ile gerekli görülecek belgeler, onanmış ikişer örnekleriyle, kararın verildiği tarihten başlayarak yedi gün içinde Uyuşmazlık Mahkemesine yollar. Bu mahkeme, görevsizlik ve başvurma kararlarını veren iki yargı merciine göre ilgili bulunan Başsavcı ve Başkanunsözcüsüne, düşüncelerini yedi gün içinde bildirmek üzere, başvurma kararı ile eklerinin onanmış örneklerini yollar; şu kadar ki, uyuşmazlığın nedeni olan davada görev konusundaki düşüncesini, daha önce (Temyiz incelemesi dolayısıyla da olsa) bildirmiş bulunan Başsavcı veya Başkanunsözcüsünden düşünce istenmez.

(İçişleri Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 18. — Millet Meclisi Metninin 18 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 19. — Millet Meclisi Metninin 19 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millî Savunma Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 18. — Millet Meclisi Metninin 18 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 19. — Millet Meclisi Metninin 19 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

savcı veya başkanunsözcüsü Uyuşmazlık Mahkemesine başvurunca, durumu her iki yargı merciine hemen bildirir.

Uyuşmazlık Mahkemesi Kararlarını Bekleme ve Sürelerin Durması :

MADDE 18. — Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulduğu resmi yazı ile kendisine bildirilen yargı mercii, görev konusunda Uyuşmazlık Mahkemesince bir karar verilinceye kadar davanın görülmesini geri bırakır. Bu takdirde zamanaşımı süreleriyle öbür kanuni veya hâkim tarafından verilen süreler, işin yeniden incelenmesine başlanacağı güne kadar durur.

Şu kadar ki, Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulduğunu bildiren yazının alındığı günden başlamak üzere altı ay içinde bu Mahkemenin kararı gelmezse yargı mercii davayı görmeye devam eder. Ancak, esas hakkında son kararı vermeden Uyuşmazlık Mahkemesinin kararı gelirse yargı mercii bu karara uymak zorundadır.

Uyuşmazlık çıkarılacağı bildirilerek yargı merciiden davaya bakmanın ertelenmesi istenemez.

MADDE 19. — Millet Meclisi metninin 19 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Temyiz İncelemesi Yapan Yargı Mercilerinin Uyuşmazlık Mahkemesine Başvurmaları :

MADDE 20. — Daha önce Uyuşmazlık Mahkemesince yargı mercii belirtilmemiş olan bir davada temyiz incelemesi yapan Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay veya Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, davanın adli, idari veya askeri adli yargının görevi dışında olduğu kanısına varırsa, incelediği kararı bozacak yerde, incelemeyi erteleyerek yargı merciiin belirtilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurmaya karar verebilir.

Bu karar üzerine yukarıki maddenin ikinci fıkrasında gösterilen işlemler yapılır.

Mahkemelerin Başvurmalarının İncelenmesinde Uygulanacak Usul :

MADDE 21. — Yukarıki maddeler uyarınca mahkemelerin gönderdikleri işlerin incelenmesinde Uyuşmazlık Mahkemesince, başvurma süresine ilişkin hüküm ayırık olmak üzere, olumsuz görev uyuşmazlıkları ile ilgili usul kuralları uygulanır.

Hukuk Davalarında Tedbirlerin Devamı, Sona Ermesi ve Uyuşmazlık Durumunda Tedbir Kararı Vermeye Yetkili Yargı Mercii :

MADDE 22. — Hukuk davalarında adli veya idari yargı mercilerince verilmiş bulunan ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve özellikle yürütmenin durdurulması kararları, Uyuşmazlık Mahkemesinin kararına kadar geçerli kalacağı gibi bu kararları veren yargı merciiin görevsizliğine ilişkin Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının davacıya bildirilmesinden sonra da, görevi belli edilen yargı merciiince kaldırılmadıkça, 60 gün süre ile devam eder.

Kendisine karşı tedbir kararı verilmiş bulunanın isteği üzerine, görev konusunda son kararı veren yargı mercii bu tedbirlerin kaldırılmasına veya değiştirilmesine karar verebilir.

Süreye bağlı bir tedbir kararının birinci fıkrada anılan zamandan önce süresi dolarsa, göreve ilişkin son kararı veren yargı mercii, kararı almış olanın isteği ile, tedbir süresini uzatabilir.

Tedbir kararı bulunmayan bir işte, birinci fıkrada belli edilen süre içinde usulünce tedbir kararı vermeye de görev konusunda son kararı veren yargı mercii, yetkilidir.

(İçişleri Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 20. — Millet Meclisi Metninin 20 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 21. — Millet Meclisi Metninin 21 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 22. — Millet Meclisi Metninin 22 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millî Savunma Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 20. — Millet Meclisi Metninin 20 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 21. — Millet Meclisi Metninin 21 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 22. — Millet Meclisi Metninin 22 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

Temyiz İncelemesi Yapan Yargı Mercilerinin Uyuşmazlık Mahkemesine Başvuruları :

MADDE 20. — Daha önce Uyuşmazlık Mahkemesince yargı mercii belirtilmemiş olan bir davada temyiz incelemesi yapan yüksek mahkeme, davanın, davaya bakan mahkemenin görevi dışında olduğu kanısına varırsa, incelediği kararı bozacak yerde, incelemeyi erteleyerek yargı merciiinin belirtilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurmaya karar verilir.

Bu karar üzerine yukarıdaki maddenin ikinci fıkrasında gösterilen işlemler yapılır.

Mahkemelerin Başvurularının İncelenmesinde Uygulanacak Usul :

MADDE 21. — Yukarıdaki maddeler uyarınca mahkemelerin gönderdikleri işlerin incelenmesinde Uyuşmazlık Mahkemesince, olumsuz görev uyuşmazlıkları ile ilgili usul kuralları uygulanır.

MADDE 22. — Millet Meclisi metninin 22 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Bu maddenin 2, 3 ve 4 ncü fıkralarında anılan kararları, uyuşmazlık çıkarma durumunda, görevsizlik itirazını reddeden yargı mercii, yargı mercii'nin Uyuşmazlık Mahkemesine başvurması durumunda ise o yargı mercii verebilir.

Ceza Davalarında Tedbirler :

MADDE 23. — Ceza davalarında koruma veya başkaca güvenlik altına alma, el koyma, zor alım gibi tedbirlere konu olan şeyler ve belgeler, yurt dışına çıkarılması yasaklanmış şeylerle, yurt dışına çıkması yasak edilmiş kişilere ilişkin kararları, değiştirmeye veya kaldırmaya veya ilk kez vermeye görev konusunda son kararı veren yargı mercii görevlidir.

Anılan yargı mercii, tutuklulara Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 112 veya Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 75 nci maddesini uygulayacağı gibi tutuklamaya ilişkin başvuruları da karara bağlar.

Uyuşmazlık çıkarma durumlarında görev itirazını reddeden, yargı mercii'nin Uyuşmazlık Mahkemesine başvurduğu durumlarda ise Uyuşmazlık Mahkemesine başvuran yargı mercii, yukarıki fıkralar hükmünü uygular.

3. BÖLÜM

Hüküm Uyuşmazlığı

MADDE 24. — 1 nci maddede gösterilen yargı mercilerinden en az ikisi tarafından, görevle ilgili olmaksızın kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş, birbirine uymayan kararlar arasında hüküm uyuşmazlığının varlığının kabul edilebilmesi için; bu kararların aynı konuya ilişkin ve en az davacılarının aynı olması ve kararlar arasındaki uyuşmama yüzünden hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunması gerekir.

Ceza kararlarında; sanığın, fiilin ve maddi olayların aynı olması halinde hüküm uyuşmazlığı var sayılır.

İlgili kişi veya makam Uyuşmazlık Mahkemesine başvurarak hüküm uyuşmazlığının giderilmesini isteyebilir. Bu halde, başvurma süresine ilişkin hüküm ayrı olmak üzere, olumsuz görev uyuşmazlığının çıkarılması ile ilgili 15 ve 16 ncü maddelerdeki usul kuralları uygulanır.

(İçişleri Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 23. — Millet Meclisi Metninin 23 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 24. — Millet Meclisi Metninin 24 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millî Savınma Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 23. — Millet Meclisi Metninin 23 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 24. — Millet Meclisi Metninin 24 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 23. — Millet Meclisi metninin 23 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

3. BÖLÜM

Hüküm Uyuşmazlığı

MADDE 24. — 1 nci maddede gösterilen yargı mercilerinden en az ikisi tarafından, görevle ilgili olmaksızın kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş, birbirine uymayan kararlar arasında hüküm uyuşmazlığının varlığının kabul edilebilmesi için; bu kararların aynı konuya ve sebebe ilişkin ve en az davacılarının aynı olması ve kararlar arasındaki uyuşmama yüzünden hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunması gerekir.

Ceza kararlarında; sanığın, fiilin ve maddi olayların aynı olması halinde hüküm uyuşmazlığı var sayılır.

İlgili kişi veya makam Uyuşmazlık Mahkemesine başvurarak hüküm uyuşmazlığının giderilmesini isteyebilir. Bu halde olumsuz görev uyuşmazlığının çıkarılması ile ilgili 15 ve 16 ncı maddelerdeki usul kuralları uygulanır.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Hüküm Uyuşmazlıklarında Uygulanacak İnceleme Kuralları :

MADDE 25. — Hukuk davalarında ve idari davalarda, işin özelliğine ve ilgi derecesine göre Hukuk Usulü Muhakemeleri ve Danıştay Yargılama Usulü Kanunlarının ve Ceza davalarında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun, bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır. Ancak Uyuşmazlık Mahkemesi gerekli gördüğü hallerde veya istek üzerine tarafları dinleyebilir.

Cezaya ilişkin olmayan hüküm uyuşmazlıklarında Uyuşmazlık Mahkemesi anlaşmanın esasını da karara bağlar.

Ceza hukuku alanındaki hüküm uyuşmazlıklarında esasa ilişkin karar verilmeyerek sadece o davayı hangi mahkemenin görüşüp karara bağlayacağını belirlemek üzere görev uyuşmazlığı çözümlenir. Kâzanılmış haklar saklı tutulur.

4. BÖLÜM

Uyuşmazlık Mahkemesi Görüşmeleri ve Kararları

Kurulun Toplanma ve Karar Verme Şartları ve İncelemelerin Kâğıtlar Üzerinde Yapılması :

MADDE 26. — Uyuşmazlık Mahkemesi, üye tam sayısı toplantıda bulunmadıkça görüşmelere başlayıp karar veremez, ancak kuruldaki eksik üyenin yeri o üyenin geldiği yargı merciinin yedek üyesi ile, bu olmazsa başka bir yedek ile doldurulur. Mahkeme, her toplantı dönemi başında, yıllık çalışma planını saptar.

Kurul incelemelerini dosya üzerinde yapar ve kararı çoğunlukla verir.

İncelemede İzlenecek Sıra :

MADDE 27. — Uyuşmazlık Mahkemesi, uyuşmazlık çıkarsa ve görev uyuşmazlıklarına ilişkin istemleri önce süre bakımından inceler ve süresi içinde ileri sürülmemiş istemleri reddeder.

(İçişleri Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 25. — Millet Meclisi Metninin 25 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 26. — Millet Meclisi Metninin 26 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 27. — Millet Meclisi Metninin 27 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millî Savunma Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 25. — Millet Meclisi Metninin 25 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 26. — Millet Meclisi Metninin 26 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 27. — Millet Meclisi Metninin 27 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

Hüküm Uyuşmazlıklarında Uygulanacak İnceleme Kuralları :

MADDE 25. — Hukuk alanındaki hüküm uyuşmazlıklarında Uyuşmazlık Mahkemesi, Danıştay Yargılama usulünün bu kanuna aykırı olmayan hükümlerini uygulamak suretiyle anlaşmazlığın esasını da karara bağlar.

Ceza alanındaki hüküm uyuşmazlıklarında Uyuşmazlık Mahkemesi, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun bu kanuna aykırı olmayan hükümlerini uygular ve esasa ilişkin bir karar vermeksizin sadece o davayı hangi ceza mahkemesinin görüp karara bağlaması gerektiğini belirtmek suretiyle anlaşmazlığı çözer. Kazanılmış haklar saklı tutulur.

Uyuşmazlık Mahkemesi hüküm uyuşmazlıklarını dosya üzerinde inceleyerek karara bağlar. Gerekli gördüğü hallerde veya istek üzerine tarafları dinleyebilir.

4. BÖLÜM

Uyuşmazlık Mahkemesi Görüşmeleri ve Kararları

Bölümlerin ve Genel Kurulun Toplanma ve Karar Verme Koşulları ve İncelemelerin Kâğıtlar Üzerinde Yapılması :

MADDE 26. — Hukuk ve Ceza Bölümlerinde ve Genel Kurulda, üye tam sayısı hazır bulunmadıkça görüşmelere başlanamaz ve karar verilemez. Eksik üyenin yeri o üyenin geldiği yargı merciinin yedek üyesi ile, bu olmadığı takdirde başka bir yedek üye ile doldurulur. Mahkeme, her toplantı dönemi başında, yıllık çalışma planını yapar.

Bölümlerde ve Genel Kurulda incelemeler dosya üzerinde yapılır ve bu kanunda belli edilenler dışında çoğunlukla karar verilir.

İncelemede İzlenecek Sıra :

MADDE 27. — Uyuşmazlık Mahkemesi, uyuşmazlık çıkarmaya veya görev uyuşmazlıklarına ilişkin istemleri önce şekil ve süre açısından inceler; yöntemine uymayan veya süresi içinde ileri sürülmemiş istemleri reddeder.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Kararların Bildirilmesi :

MADDE 28. — Uyuşmazlık Mahkemesi, vereceği bütün kararların sonuçlarını ilgili Başsavcı ve Başkanunsözcüsüne, görev uyuşmazlığının çözülmesi için kendisine başvuran yargı merciine, kararı beklemesi için yazı yazılmış bulunan yargı merciine veya mercilerine, uyuşmazlığın çözülmesi için başvurmuş olan kişilere veya makamlara hemen tebliğ eder.

İlgili yargı mercileri ile bütün makam, kuruluş ve kişiler; Mahkeme Kararlarına uymak, geciktirmeksizin onları uygulamakla ödevlidirler.

Gerekçeli kararın birer örneği de birinci fıkrada yazılı yerlere ve kişilere gönderilir.

Kararların Kesinliği ve Yayımlanması :

MADDE 29. — Uyuşmazlık Mahkemesi kararları kesindir. Mahkemenin ilke kararları ile Mahkeme Başkanının uygun göreceği önemli kararlar, Resmi Gazete ile yayımlanır.

Kararlar Arasındaki Çelişmelerin Giderilmesi :

MADDE 30. — Uyuşmazlık Mahkemesinin kararları arasındaki çelişmeler, mahkeme tarafından verilecek bir ilke kararı ile giderilir.

İlke kararları gerekçesiyle açıklanır.

İlke kararına konu olan durumlarda Uyuşmazlık Mahkemesinin toplantı yeter sayısı onbirdir. Asıl üyelerin mazereti halinde yedek üyeler katılarak toplantı yeter sayısı sağlanır. İlk toplantıda ilkeye ilişkin kararlar üçte iki çoğunlukla verilir. Bu çoğunluk sağlanamazsa ikinci toplantıda salt çoğunlukla yetinilir. Bir işte mahkemenin yerleşmiş içtihadına aykırı bir çoğunluğun gerçekleşmesi durumunda dahi ilke kararı verilmesi zorunludur.

Bir ilke kararının değiştirilmesi veya kaldırılması yeni bir ilke kararıyla olur.

İlke kararına yer olup olmadığına kendiliğinden veya ilgili Başsavcı veya Başkanunsözcüsünün gerekçeli yazısı üzerine Başkan ve asıl üyelerce yapılacak toplantıda karar verilir. Başkan, konuyu raportörire veya üyelerden birine de incelettirebilir.

İlke kararını gerekli gören başkan, çelişme doğuran kararları veya kökleşmiş içtihadı gösteren kararlardan biriyle yeni çoğunluğun görüşünü ve çelişme gerekçesini kapsayan bir yazıyı, istemde bulunandan başka Başsavcı ve Başkanunsözcülerine, belirtceği bir sürede görüşlerini bildirmek üzere yol-

(İçişleri Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 28. — Millet Meclisi Metninin 28 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 29. — Millet Meclisi Metninin 29 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 30. — Millet Meclisi Metninin 30 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millî Savunma Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 28. — Millet Meclisi Metninin 28 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 29. — Millet Meclisi Metninin 29 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 30. — Millet Meclisi Metninin 30 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 28. — Millet Meclisi metninin 28 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Kararların Kesinliği ve Yayınlanması :

MADDE 29. — Bölümlerin ve Genel Kurulun kararları kesindir. İlke kararları ile Başkanın uygun göreceği Bölümlerin kararları Resmi Gazetede yayımlanır.

Kararlar Arasındaki Çelişmelerin Giderilmesi :

MADDE 30. — Uyuşmazlık Mahkemesi Bölümlerinin kararları arasındaki çelişmeler, Genel Kurulca verilecek ilke kararları ile giderilir.

İlke kararları gerekçesiyle açıklanır.

İlk toplantıda ilkeye ilişkin kararlar üçte iki çoğunlukla verilir. Bu çoğunluk sağlanmazsa ikinci toplantıda salt çoğunlukla yetinilir. Bir işte, Bölümlerin yerleşmiş içtihadına aykırı bir çoğunluğun gerçekleşmesi durumunda dahi ilke kararı verilmesi zorunludur.

Bir ilke kararının değişmesi veya kaldırılması yeni bir ilke kararıyla olur.

İlke kararına yer olup olmadığına bölümler karar verir. Başkan, konuyu raportörlere veya üyelere birine incelettirebilir.

Bölümlerin ilke kararını gerekli görmesi halinde, Başkan çelişme doğuran kararları veya kökleşmiş içtihadı gösteren kararlardan biriyle yeni çoğunluğun görüşünü ve çelişme gerekçesini kapsayan bir yazıyı, istemde bulunandan başka başsavcı ve Başkanunsözcülerine, belirteceği bir sürede görüşlerini bildirmek üzere yollar. İlke kararının görüşülmesi için üyelere dağıtılan Gündeme Başsavcı ve Başkanunsözcülerinin süresi içinde verdikleri karşılıklarla onlara gönderilen yazı ve kararların örnekleri de eklenir. Gündemin dağıtıldığı gün ile görüşme günü arasında ge-

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

lar. İlke kararının görüşülmesi için üyelere dağıtılan gündeme Başsavcı ve Başkanunsözcülerinin süresi içinde verdikleri karşılıklarla onlara gönderilen yazı ve kararların örnekleri de eklenir. Gündemin dağıtıldığı gün ile görüşme günü arasında geçecek sürenin acele işler dışında 15 günden az olmaması gerekir.

Görev konusundaki ilke kararları; Uyuşmazlık Mahkemesini ve bütün yargı mercilerini, hüküm uyuşmazlıkları dolayısıyla verilecek esasa ilişkin ilke kararları ise yalnız Uyuşmazlık Mahkemesini bağlar.

5. BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Raportörlük :

MADDE 31. — Uyuşmazlık Mahkemesine, çalışmalarında yardımcı olmak üzere, Başkanın takdir edeceği yeter sayıda geçici raportör verilir.

Geçici raportörler, hâkimlikte veyahut Hâkimler Kanunu gereğince hâkimlik ve savcılık sınıflarından sayılan hizmetlerde en az dört yılını ikmal etmiş ve üstün başarısıyla Uyuşmazlık Mahkemesinde yararlı olacağı anlaşılanlarla, aynı niteliği haiz Danıştay yardımcıları, kanunsözcüleri, askeri hâkimler ve savcılar arasından Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanının isteği ve ilgilinin muvafakati üzerine, mensup oldukları müesseselerin yetkili mercileri tarafından geçici olarak görevlendirilirler. Bunların özlük işlerinde mensup oldukları mesleklere ait hükümler uygulanır ve raportörlükte geçirdikleri süreler mesleklerinde geçmiş sayılır. Ancak, terfilerinde Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı tarafından verilecek yazılı bilgi esas olur.

Askeri hâkimler ve savcılar arasından atanacak geçici raportörler hakkında subay sicil belgesi sırasıyla. Milli Savunma Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, Müsteşar ve Milli Savunma Bakanı tarafından düzenlenir. Bu sicilin düzenlenmesinde Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı tarafından subay sicil formu esaslarına göre verilecek kanaat notu gözönünde bulundurulur.

Geçici raportörlerin görevlerini Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı belli eder. Başkan gerekli görürse, dosyayı raporu düzenlemek üzere bir üyeye dahi verebilir. Raporlarda, raporu yazanın doğru bulduğu sonuca ilişkin gerekçeli düşüncesi de gösterilir.

(İçişleri Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 31. — Millet Meclisi Metninin 31 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millî Savunma Komisyonunun kabul ettiği metin)

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

cecek sürenin acele işler dışında 15 günden az olmaması gerekir.

Görev konusundaki ilke kararları; Uyuşmazlık Mahkemesini ve bütün yargı mercilerini, hüküm uyuşmazlıkları dolayısıyla verilecek esasa ilişkin ilke kararları ise yalnız Uyuşmazlık Mahkemesini bağlar.

5. BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

MADDE 31. — Millet Meclisi Metninin 31 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 31. — Millet Meclisi metninin 31 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Yazı İşleri ve Diğer Görevliler :

MADDE 32. — Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanının isteği ve inhası üzerine Adalet Bakanlığınca atanacak bir görevli Başkanlık Sekreterliği görevini yerine getirir ve Anayasa Mahkemesi binasında görev yapar.

Başkanın isteği ve inhası üzerine Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ve Adalet Bakanlığınca atanacak ikişer kâtipten oluşacak büro tarafından da Uyuşmazlık Mahkemesinin kalem ve yazı işleri yürütülür. Bunlardan Askeri Yargıtay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesinden alınacak sivil kâtiplerin atama işlemleri, Uyuşmazlık Mahkemesindeki işlerin öteki görevlilerce üstesinden gelinemediğinin Başkanca takdir edilerek bildirilmesi üzerine yapılır.

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanının görevlendireceği bir kâtip, Uyuşmazlık Mahkemesi Yazı İşleri Müdürlüğü görevini yapar.

Mahkemenin mübaşirlik, dağıtım ve temizlik işleri ile bu mahkemeye ait araçların şoförlük hizmetleri Adalet Bakanlığınca atanacak görevliler tarafından yürütülür.

Bu maddede yazılı olan görevlilerin özlük işlerinde mensup oldukları mesleklere ait hükümler uygulanır ve bu mahkemede geçirdikleri süreler mesleklerinde geçmiş sayılır; ancak, terfilerine Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı tarafından verilecek yazılı bilgi esas olur.

Başkan, görevlilerin hangi işlere bakacaklarını belli etmek ve hizmetinden yararlanılamayanları geldikleri kurumlara göndermek yetkisine sahiptir.

Tebliğat İşlemleri :

MADDE 33. — Bu Kanun gereğince yapılacak tebliğat işlerinde 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümleri uygulanır.

Vergi ve Harç Bağışıklığı :

MADDE 34. — Uyuşmazlık Mahkemesinde karara bağlanacak işler için verilecek dilekçeler, layihalar, yazılar veya belgelerden, mahkemenin işlemlerinden, kararlarından veya mahkemece yahut mahkeraeden istenilecek belge veya karar örneklerinden herhangi bir vergi veya harç alınmaz.

(İçişleri Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 32. — Millet Meclisi Metninin 32 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 33. — Millet Meclisi Metninin 33 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 34. — Millet Meclisi Metninin 34 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Mîlî Savunma Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 32. — Millet Meclisi Metninin 32 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 32. — Millet Meclisi metninin 32 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 33. — Millet Meclisi Metninin 33 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 33. — Millet Meclisi metninin 33 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 34. — Millet Meclisi Metninin 34 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 34. — Millet Meclisi metninin 34 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Mahkemenin ve Başsavcılar ile Başkanunsözcülerinin Bilgi ve Belge İsteme Yetkileri :

MADDE 35. — Uyuşmazlık Mahkemesi, incelediği işlerde, bütün organ, makam veya kuruluşlarla doğrudan doğruya yazışmaya girebilir ve onlardan her türlü bilgi veya belgeyi ya da belgelerin onanmış örneklerini isteyebilir. Bilgi veya belgenin verilmesinden, ancak 521 sayılı Danıştay Kanununda gösterilen şartlar altında kaçınılabilir.

Uyuşmazlık Mahkemesiyle ilgili işlem yapan başsavcılar veya başkanunsözcüleri de yukarıki fıkrada yazılı yetkileri kullanırlar.

Anayasa Mahkemesi Kararları Dolayısıyla Uyuşmazlık Mahkemesine Başvurulmaması ve Anayasa Mahkemesi Kararlarının Yargı Mercilerini Bağlayıcılığı :

MADDE 36. — Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan olarak verdiği görev konusundaki kararlar dolayısıyla Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulamaz.

Bütün yargı mercileri, Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan olarak görev konusunda verdiği kararlara, kendilerinin Anayasa Mahkemesinin kararı ile çatışan kesin veya kesinleşmiş bir kararı bulunsa bile, uymak zorundadırlar.

Hüküm uyuşmazlığı durumunda yalnızca Anayasa Mahkemesi kararı gözönünde tutulur ve uygulanır.

Davaya Katılanların Taraf Sayılması :

MADDE 37. — Bir hukuk davasına taraflardan birisiyle birlikte işlem yapmak üzere katılanlarla bir ceza davasına usulünce katılanlar dahi bu Kanuna göre taraflara tanınan yetkileri kendisiyle birlikte işlem yapacakları tarafa veya savcıya bağlı olmaksızın kullanabilirler.

Ödenecek Ücretler :

MADDE 38. — Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyeleriyle yedek üyelerine, katılacakları her toplantı günü için aylık ve ödeneklerinden başka, her yıl Bütçe Kanunu ile takdir edilecek miktarda ücret ödenir.

(İçişleri Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 35. — Millet Meclisi Metninin 35 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 36. — Millet Meclisi Metninin 36 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 37. — Millet Meclisi Metninin 37 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 38. — Millet Meclisi Metninin 38 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Mİlî Savunma Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 35. — Millet Meclisi Metninin 35 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 36. — Millet Meclisi Metninin 36 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 37. — Millet Meclisi Metninin 37 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 38. — Millet Meclisi Metninin 38 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 35. — Millet Meclisi metninin 35 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 36. — Millet Meclisi metninin 36 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Davaya Katılanların Taraf Sayılması :

MADDE 37. — Bir ceza davasına usulünce katılanlar dahi bu kanuna göre taraflara tanınan yetkileri kendisiyle birlikte işlem yapacakları tarafa veya savcıya bağlı olmaksızın kullanabilirler.

Ödenecek Ücretler :

MADDE 38. — Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanına aylık ve ödeneklerinden ayrı olarak her ay 400 gösterge rakamının Bütçe yasası ile saptanan katsayının çarpımı ile bulunacak miktarda ödenek verilir.

Başkanın mazereti halinde Uyuşmazlık Mahkemesine Başkanlık edene, toplantıya katılan Başsavcıya, Başkanunsözcüsüne veya görevlendirecekleri savcı

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

(İçişleri Komisyonunun kabul ettiği metin)

Araç, Gereç ve Sair İhtiyaçlar :

MADDE 39. — Uyuşmazlık Mahkemesinin araç, gereç ve sair ihtiyaçları ile Başkan, üye ve yedek üyelerine verilen ücret Adalet Bakanlığı Bütçesine eklenecek ödeneklerden karşılanır.

MADDE 39. — Millet Meclisi Metninin 39 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Kaldırılan Hükümler :

MADDE 40. — 9 Temmuz 1945 gün ve 4788 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesi Kurulması Hakkındaki Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 40. — Millet Meclisi Metninin 40 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Geçici Maddeler :

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce Yüce Divan olarak Anayasa Mahkemesiyle adli yargı mercileri arasında çıkan görev uyuşmazlıklarında, 36 nci madde hükümleri uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 1. — Millet Meclisi Metninin Geçici 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce 4788 sayılı Kanun hükümlerine uyularak Uyuşmazlık Mahkemesine başvuru işlemlerinde 4788 sayılı Kanun uyarınca yapılmış işlemler geçerli olup geri kalan işlemler bu Kanuna göre yürütülür.

GEÇİCİ MADDE 2. — Millet Meclisi Metninin Geçici 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Milli Savunma Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 39. — Millet Meclisi Metninin 39 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 40. — Millet Meclisi Metninin 40 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — Millet Meclisi Metninin Geçici 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Millet Meclisi Metninin Geçici 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

ve kanunsözcülerine, Uyuşmazlık Mahkemesinin asıl ve yedek üyelerine katılacakları her toplantı günü için aylık ve ödeneklerinden ayrı olarak 25 gösterge rakamının her yıl bütçe yasası ile saptanan katsayının çarpımı ile bulunacak miktarda ödenek verilir.

Uyuşmazlık Mahkemesinin raportörlerine aylık ve ödeneklerinden ayrı olarak her ay 100 gösterge rakamının Bütçe yasası ile saptanan katsayının çarpımı ile bulunacak miktarda ödenek verilir.

Araç, Gereç ve sair İhtiyaçlar :

MADDE 39. — Uyuşmazlık Mahkemesinin araç, gereç ve sair ihtiyaçları ile Başkan, Başkanın mazereti halinde Uyuşmazlık Mahkemesine Başkanlık eden üyeye, Başsavcı, Başkanunsözcüsü ile yardımcılarına, Uyuşmazlık Mahkemesinin asıl ve yedek üyelerine ve raportörlerine verilen ücret Adalet Bakanlığı Bütçesine eklenecek ödeneklerden karşılanır.

Kaldırılan Hükümler :

MADDE 40. — 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin Uyuşmazlık Mahkemesiyle ilgili hükümleri ve 9 Temmuz 1945 günlü 4788 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesi Kurulması hakkındaki Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1. — Millet Meclisi metninin Geçici 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — A) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce, 4788 sayılı Kanun uyarınca Danıştay Başkanunsözcülüğüne veya Uyuşmazlık Mahkemesine intikal etmiş veya bakan veya valilerce Danıştay Başkanunsözcülüğüne yollanmış olumlu görev uyuşmazlıklarına ilişkin işlerle, aynı yasanın 9 ncu maddesinde belirtilen onbeş günlük süre geçmemiş veya bu süre içinde Danıştay Başkanunsözcülüğüne gönderilmiş istemler eski kanun hükümlerine tabi kalırlar ve o kanun dairesinde işlem görürler.

Şu kadar ki, bu işler Hukuk Bölümünde karara bağlanır.

B) 4788 sayılı Kanun uyarınca olumlu görev uyuşmazlığı çıkarma yetkisi tanınmayanlara karşı

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

(İçişleri Komisyonunun kabul ettiği metin)

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra seçilecek ilk kurulun göreve başlaması tarihinden 6 Eylül'e kadar geçecek süre, 4 yıllık görev süresinin hesabında gözönünde tutulmaz ve bu kurul dönem başında göreve başlamış sayılır.

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu Kanunun yürürlüğe girme tarihinden başlayarak en geç bir ay içinde Uyuşmazlık Mahkemesinin eski defter ve dosyaları Anayasa Mahkemesine verilir.

GEÇİCİ MADDE 5. — 2 ve 3 ncü maddelere göre Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyelerinin seçimi işlemine hemen başlanır. Şu kadar ki, eski Başkan ve üyelerin görevleri Kanunun tümünün yürürlüğe girdiği tarihe kadar devam eder.

Yürürlük :

MADDE 41. — Bu Kanunun geçici 5 nci maddesi yayımı diğer maddeleri yayımını izleyen ikinci ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Yürütme :

MADDE 42. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

GEÇİCİ MADDE 3. — Millet Meclisi Metninin Geçici 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Millet Meclisi Metninin Geçici 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 5. — Millet Meclisi Metninin Geçici 5 nci Maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 41. — Millet Meclisi Metninin 41 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 42. — Millet Meclisi Metninin 42 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Milli Savunma Komisyonunun kabul ettiği metin)

GEÇİCİ MADDE 3. — Millet Meclisi Metninin Geçici 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Millet Meclisi Metninin Geçici 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 5. — Millet Meclisi Metninin Geçici 5 nci Maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 41. — Millet Meclisi Metninin 41 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 42. — Millet Meclisi Metninin 42 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin)

hukuk mahkemelerinde açılan davalarda, daha önce görev itirazında bulunulmuş olsun veya olmasın, işin karara bağlandığı güne kadar olumlu görev uyumsuzluğu çıkarılabilir.

C) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, görülmekte olan ceza davalarında veya idari yargı yerlerindeki davalarda 10 ncu maddenin 2 nci fıkrasında öngörülen evreler geçmişse, işin karara bağlandığı güne kadar olumlu görev uyumsuzluğu çıkarılabilir.

GEÇİCİ MADDE 3. — Millet Meclisi metninin Geçici 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Uyuşmazlık Mahkemesinde bulunan eski defter ve dosyalar Mahkemenin arşivinde saklanırlar.

GEÇİCİ MADDE 5. — 2 ve 3 ncü maddelere göre Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyelerinin seçimi 31 ve 32 nci maddelere göre raportörlerin ve kalem örgütünün oluşturulması işlemlerine hemen başlanır. **Şu kadar ki eski Başkan ve üyelerin ve raportörlerle memurların görevleri kanunun tümü yürürlüğe girdiği güne kadar devam eder.**

MADDE 41. — Bu Kanunun geçici 5 nci maddesi yayımı, diğer maddeleri yayımı tarihinden 2 ay sonra yürürlüğe girer.

MADDE 42. — Millet Meclisi metninin 42 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

